

Årsredovisning 2019

KPA Pensionsförsäkring AB (publ)

KPA
PENSION

Innehållsförteckning

	Sidan
Året som gått i siffror	4
Pensionsbolaget för kommuner och regioner	6
Förvaltningsberättelse	9
Finansiella rapporter moderföretaget och koncernen	28
Noter	40
Underskrifter.....	142
Definitioner och begrepp	143

Tre fördelar med KPA Pension

Vi är det förvalda alternativet

KPA Pension är det förvalda alternativet inom de kommunala pensionsavtalen AKAP-KL, KAP-KL och PA-KFS. Arbetsgivarna och fackförbunden har bestämt att vi ska förvalta tjänstepensionen om den anställda inte gör ett annat val.

Vi har riktigt låga avgifter

Vi har marknadens lägsta avgift på traditionell pensionsförsäkring för anställda i kommuner och regioner. Det betyder att varje kund får mer pengar i pension. Avgifterna spelar en stor roll för hur stor den framtida pensionen blir.

Vi investerar enbart etiskt

Vi förvaltar tryggt och etiskt våra kunders pensionspengar. Det är viktigt med en god pension men inte på bekostnad av andra. Genom goda investeringar kan vi förändra framtiden och verka för en hållbar utveckling. Dessutom har vi fått utmärkelsen Sustainable Brand Index åtta år i rad, Skandinavians största undersökning av hållbara varumärken.

Året som gått i siffror

1,9 miljarder

kronor i köp av aktier i Heimstaden Bostad AB bidrar till fler bostäder.

En av initiativtagarna till Nettonollalliansen med målet att vi ska ha

0 nettoutsläpp

av växthusgaser i portföljen år 2050.

I:a

i finansbranschen
att hbtq-certifieras

3:e största

fastighetsaffären i Sverige med köpet av Trygg-Hansa-huset i Stockholm för 4,3 miljarder kronor.

8:e året i rad

utses vi till pensionsbranschens mest hållbara varumärke i Sustainable Brand Index.

Investerar

1,2 miljarder kronor

i Världsbankens obligation för att minska matsvinn.

Investerar

720 miljoner kronor

i Infranode, en fond för nordisk klimatvänlig infrastruktur.

Minska utsläppen med
30 procent

från den utländska aktieportföljen

Investerar

360 miljoner kronor

i blågrön obligation med fokus på Östersjön.

Klimatkompenserar utsläppen från vår egen verksamhet med

200 procent

Investerar

165 miljoner kronor

i grön obligation för effektivare energianvändning i bostäder.

Vi minskar utsläppen från vår egen verksamhet med

38 procent

55 procent

minskning av utsläpp från flygresor.

70 procent

av pensionsspararna är nöjda eller mycket nöjda med KPA Pension.

Pensionsbolaget för kommuner och regioner

KPA Pension är pensionsbolaget för kommun- och regionanställda. Vår historia sträcker sig ända tillbaka till 1922 då vi startade som en gemensam pensionskassa för elva städer. Idag är vi ett modernt pensionsbolag som förenar god avkastning och låga avgifter med ett aktivt hållbarhetsarbete i hela värdekedjan.

De anställdas pensionsbolag

Idag har ungefär två miljoner anställda och tidigare anställda i kommuner och regioner sin tjänstepension hos oss. Vi förvaltar mer än 200 miljarder kronor, pengar som ska ge trygga och hållbara pensioner till bland annat lärare, sjuksköterskor, förskollärare, renhållningsarbetare och många andra som är anställda i kommuner, regioner och kommunala bolag.

Arbetsgivarnas pensionsbolag

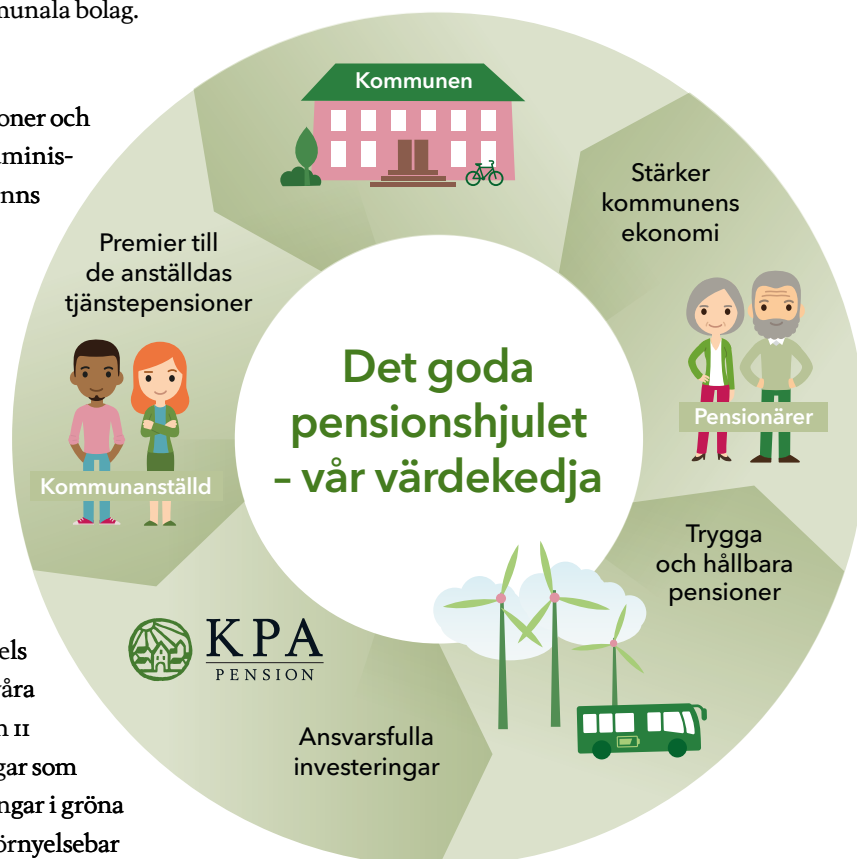
Vi hjälper merparten av Sveriges kommuner, regioner och ett stort antal kommunala bolag med pensionsadministration, försäkring och rådgivning. I vårt utbud finns förmedlingstjänst, beräkning och utbetalning av olika pensionsförmåner, förmånsbestämd försäkring samt beräkning och prognos av pensionsskuld. Dessutom erbjuder vi tilläggs-tjänster inom vår konsult och kursverksamhet. Den kollektivavtalade tjänstegrupplivförsäkringen på det kommunala området omfattar drygt en miljon arbetstagare.

Samhälle

KPA Pension har en viktig roll i samhället. Dels för att vi förvaltar och betalar ut pensioner och dels genom att vi kan påverka och ställa krav genom våra investeringar. Vi har de senaste åren satsat mer än 11 miljarder kronor i gröna obligationer. Det är pengar som direkt går tillbaka till samhället genom investeringar i gröna projekt, till exempel cykelbanor, infrastruktur, förnyelsebar energi och hållbart byggande.

Klimat och miljö

Som en stor finansiell aktör har vi både möjlighet och skyldighet att bidra till den nödvändiga klimatomställningen världen står inför. Genom vårt ägande kan vi sätta press på företagen att agera i rätt riktning. Vi kan också investera i projekt som på olika sätt bidrar till hållbara mål.

För att vi ska vara trovärdiga i vårt hållbarhetsarbete är det viktigt att vi själva lever upp till kraven. Därför har vi som mål att vår verksamhet ska ha nettonollutsläpp av växthusgaser redan år 2030. För att nå dit behöver vi få alla delar i verksamheten med oss.

Det förvalda alternativet

KPA Pension är det förvalda alternativet inom pensionsavtalen AKAP-KL, KAP-KL och PA-KFS, som omfattar anställda i kommuner, regioner och kommunala bolag. Fackförbund och arbetsgivare har bestämt att vi ska förvalta tjänstepensionen om den anställda inte gör ett annat val och att pensionspengarna ska placeras i en traditionell pensionsförsäkring med en garanterad del.

Riktigt låga avgifter

Vi erbjuder alltid låga avgifter. Det betyder att varje kund får mer pengar i pension eftersom avgifterna påverkar hur stor den framtida pensionen blir.

Organisationsförändringar

Under 2019 genomförde Folksamgruppen en organisationsförändring som innebär att KPA Pension har tagit över ett antal medarbetare från Folsams affärsområde Liv- och pensionsservice som arbetar med KPA Pensions affär. Medarbetarna finns både i Stockholm och Sundsvall. Med den nya organisationen får vi en effektivare verksamhet och en ökad tydlighet mot kunderna.

Vår vision

Våra kunder ska känna sig trygga i en hållbar värld.

Vår affärsidé

KPA Pension erbjuder kollektivavtalad tjänstepension till kommunsektorn. Vi kombinerar trygga pensioner med hållbara placeringar.

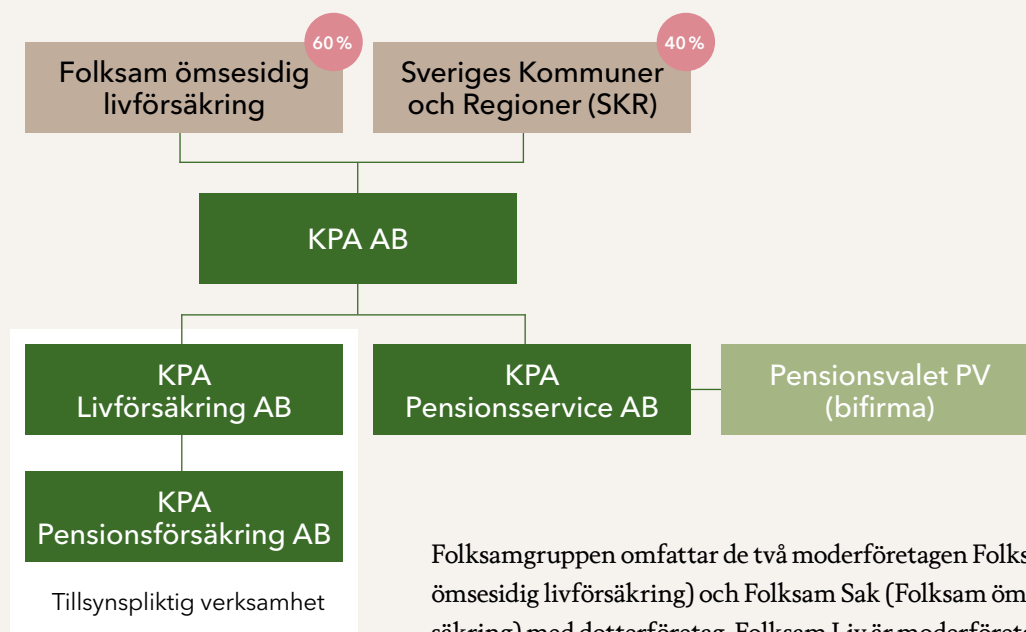
Vårt övergripande mål

KPA Pension ska vara det ledande tjänstepensionsbolaget som kunder, medarbetare och ägare kan känna sig stolta över.

Våra ägare

KPA Pension är ett företag inom Folksamgruppen. Vi ägs till 60 procent av Folksam och till 40 procent av SKR, Sveriges Kommuner och Regioner. Vårt huvudkontor ligger i Stockholm, men vi har också kontor i Sundsvall. Vi har ingen verksamhet utanför landets gränser.

Folksamgruppen omfattar de två moderföretagen Folksam Liv (Folksam ömsesidig livförsäkring) och Folksam Sak (Folksam ömsesidig sakförsäkring) med dotterföretag. Folksam Liv är moderföretag i en koncern som förutom moderföretaget omfattar dels det helägda dotterföretaget Folksam Fondförsäkring (Folksam Fondförsäkringsaktiebolag), dels delägda företag som bolagen inom KPA Pension, som ägs till 60 procent, och Folksam LO Pension (Folksam LO Fondförsäkringsaktiebolag), som ägs till 51 procent.

KPA Pension omfattar KPA AB, KPA Livförsäkring AB, KPA Pensionsförsäkring AB och KPA Pensionservice AB. KPA Pensionsförsäkring drivs, liksom sitt moderföretag KPA Livförsäkring, enligt ömsesidiga principer. Företagen får inte dela ut vinst och konsolideras inte. Allt överskott återförs till försäkringstagarna. Samtliga KPA-företag bedriver verksamhet under det gemensamma varumärket KPA Pension.

Förvaltningsberättelse

Styrelsen och verkställande direktören (vd) för KPA Pensionsförsäkring AB (publ) (KPA Pensionsförsäkring), med organisationsnummer 516401-6544, avger härmed årsredovisning för 2019 vilket är företagets 23:e verksamhetsår. Styrelsen har sitt säte i Stockholm.

Ägarförhållanden och koncernstruktur

KPA Pensionsförsäkring ägs till 100 procent av KPA Livförsäkring AB (publ) (502010-3502), nedan KPA Livförsäkring. KPA Livförsäkring är ett helägt dotterföretag till KPA AB (556527-7182). KPA AB ägs till 60 procent av Folksam ömsesidig livförsäkring (502006-1585) och till 40 procent av Sveriges Kommuner och Regioner, SKR, genom SKR Företag AB (556117-7535). KPA-gruppen består också av KPA Pensionsservice AB (556569-1077) med bifirma Pensionsvalet PV. Samtliga KPA-företag har säte i Stockholm och benämns nedan KPA Pension.

KPA Pensionsförsäkring drivs, liksom sitt moderföretag KPA Livförsäkring, enligt ömsesidiga principer. Företagen får inte dela ut vinst och konsolideras inte. Allt överskott återförs till försäkringstagarna. Samverkan med närstående företag sker inom bland annat distribution, administration och kapitalförvaltning för att nå stordriftsfördelar till nytta för kunderna. För information om företagets dotterföretag och intresseföretag hänvisas till not 17 Aktier och andelar i koncernföretag och not 18 Aktier och andelar i intresseföretag. En översikt finns även i not 44 Upplysningar om närstående.

Verksamhet

Samtliga KPA-företag bedriver verksamhet under det gemensamma varumärket KPA Pension och erbjuder traditionell pensionsförsäkring, fondförsäkring, livförsäkring, pensionsadministration, valcentral och kapitalförvaltning med hållbar inriktning. KPA Pensionsförsäkring erbjuder traditionell försäkring och fondförsäkring för anställda i kommunal sektor (KAP-KL, AKAP-KL), där företaget är förvalsalternativ. Även för anställda inom avtalsområdet PA-KFS

är företaget sedan 2013 förvalsalternativ. KPA Pensionsförsäkring förvaltar kollektivavtalad förmånsbestämd försäkring inom avtalsområdena KAP-KL, AKAP-KL och PA-KFS. Företaget tillhandahåller även kompletta försäkringslösningar för arbetsgivarnas pensionsåtaganden.

Väsentliga händelser under året

Kapitalförvaltning och hållbarhet

KPA Pensionsförsäkring fortsatte under året att investera i gröna obligationer, totalt 1 123 miljoner kronor investerades under 2019.

KPA Pensionsförsäkring beslutade i oktober 2019 att investera 720 miljoner kronor i Infranode II. Infranode II är en svensk infrastrukturfond som gör investeringar i huvudsak i Norden i tillgångar inom energi, transport, telekom och samhällsfastigheter med en långsiktig horisont. Målet är att ge en god och säker avkastning och samtidigt investera i en ny, klimatvänlig infrastruktur. I oktober beslutades även att utöka investeringen i Macquarie Super Core Infrastructure Fund med 630 miljoner kronor. Investeringarna bidrar till att diversifiera portföljen genom fortsatt fokus på infrastruktur.

KPA Pensionsförsäkring investerade i en obligation utgiven av Världsbanken med fokus på matsvinn. Investeringen uppgick till 1,2 miljarder kronor (127 MUSD) och var Världsbankens första obligation riktad mot FN:s hållbarhetsmål 12 om ansvarsfull produktion och konsumtion.

KPA Pensionsförsäkring förvärvade i september 2019 kontorsfastigheten Brädstapeln 16 för 4,3 miljarder kronor, vilket var den tredje största fastighetsaffären i Sverige genom tiderna. Genom denna och övriga investeringar i fastigheter under året har andelen fastigheter ökat till att uppgå till 9 procent av det förvaltrade kapitalet per 31 december 2019.

KPA Pension genom Folksamgruppen blev en av initiativtagarna i en ny global investerarallians för netto-
nollutsläpp av växthusgaser, FN:s Net-Zero Asset
Owner Alliance, med samlade förvaltade tillgångar
till ett värde om cirka 40 000 miljarder kronor.

För åttonde året i rad toppade KPA Pension listan
över pensionsbranschens mest hållbara varumärken i
försäkringsbranschens Sustainable Brand Index (SBI).

KPA Pension blev under hösten 2019 finans-
branschen första hbtq-certifierade företag. Målet
med certifieringen är att ge alla anställda i verksam-
heten en ökad kunskap om hbtq-frågor, normer samt
konsekvenser av normer för hälsa och livsvillkor för
hbtq-personer.

Förändring styrelse och ledande befattnings- havare

På årets ordinarie årsstämma utsågs Carina Sandor
och Ulf Olsson till ordinarie styrelseledamöter.

Under våren lämnade Inge Bäckström KPA Pen-
sions ledningsgrupp och ersattes av Fredrik Eklöf,
chef Parter och ledningsstöd. Robin Paulsson tillträd-
de under hösten tjänsten som ekonomichef och ingår
i ledningsgruppen.

Ekonomisk översikt

Koncernens finansiella resultat och ställning avser i
huvudsak verksamheten i KPA Pensionsförsäkring.
I koncernen ingår även KPA Pensionsförsäkrings dot-
terföretag som i huvudsak utgörs av fastighetsföretag.
Följande kommentarer gäller moderföretaget om inte
annat anges.

KPA Pensionsförsäkring fungerar som inköps-
företag för övriga företag i KPA Pension. Företaget
tillhandahåller också koncernledande funktioner,
verksamhetsfunktioner samt stabsfunktioner.
Driftskostnaderna faktureras de övriga KPA-
företagen månadsvis utifrån fastställda kostnads-
fördelningsprinciper.

Resultat

Premieinkomsten för KPA Pensionsförsäkring ökade
med drygt 840 miljoner kronor jämfört med föregå-
ende år och uppgick 2019 till 17 315 (16 475) miljoner
kronor. Ökningen berodde på ökat premieflöde från
KAP-KL/AKAP-KL där premiedragande individer
ökade till 989 000 (953 000).

Utbetalda försäkringsersättningar blev högre jämfört
med föregående år och uppgick till 4 385 (3 884)
miljoner kronor. Ökningen berodde framförallt på
fler förmånstagare. Utbetalt flyttkapital blev högre
än föregående år och uppgick till 1 050 (758) miljoner
kronor. Dessutom har 2 018 (2 004) miljoner kronor
utbetalats i återbäring. Denna post redovisas dock
inte i resultaträkningen utan direkt mot eget kapital.

Livförsäkringsavsättningar motsvarar det förvän-
tade kapitalvärdet av företagets garanterade förplik-
telser enligt försäkringsavtal efter avdrag för det
förväntade kapitalvärdet av framtida premieinbetal-
ningar. Kapitalvärdena beräknas med beaktande av
antaganden om framtida ränta, dödlighet och sjuk-
lighet, driftskostnader, utnyttjade optioner och skat-
ter. Avsättningarna är beräknade utifrån aktsamma
antaganden. Livförsäkringsavsättningar uppgick till
120 036 (105 564) miljoner kronor. Ökningen under
året om 14 472 miljoner kronor berodde främst på
nya premier vilka har ökat avsättningen med 9 585
miljoner kronor. Vidare ökade livförsäkringsavsätt-
ningar med 9 446 miljoner kronor på grund av årets
ränteuppräknings, medan utbetalningar (pensions-
förmåner och flytt) minskade livförsäkringsavsätt-
ningar med närmare 4 100 miljoner kronor. Under
2018 ökade livförsäkringsavsättningarna med 8 156
miljoner kronor. Skillnaderna mellan åren berodde
främst på förändrade marknadsräntor som påverkar
beräkningen av livförsäkringsavsättningarna.

Driftskostnaderna uppgick till 340 (368) miljoner
kronor exklusive skadebehandling. Förändringen
mot föregående år berodde främst på lägre kostnader
för systemutveckling och implementering av nya
regelverk.

Sammanfattningsvis uppgick företagets tekniska
resultat till 17 615 (4 375) miljoner kronor och årets
resultat efter skatt blev 17 488 (4 290) miljoner kronor.

Ekonomisk ställning

KPA Pensionsförsäkring har en stark finansiell ställ-
ning. Solvensgraden, som visar förhållandet mellan
marknadsvärdet på företagets tillgångar och värdet
på åtaganden till försäkringstagarna, uppgick per
den 31 december 2019 till 171 (165) procent.

Kapitalförvaltning och kapitalavkastning

KPA Pensionsförsäkrings investeringar fördelas på olika tillgångsslag och marknader för att nå en god riskspridning och en god avkastning. Investeringar görs i räntebärande värdepapper, aktier, fastigheter och specialplaceringar (onoterade tillgångar). KPA Pensionsförsäkring tillämpar ansvarsfull kapitalförvaltning. Detta innebär att samtliga tillgångar förvaltas utifrån ett långsiktigt ansvarsfullt perspektiv, avseende såväl etik som miljömässiga hänsyn, utan att göra avkall på avkastningskrav och lämplig risknivå.

Våren 2019 genomförde företaget en större förändring av den utländska aktieportföljen. Företaget halverade antalet innehav och behöll de bolag med bäst ESG-betyg. Samtidigt halverade företaget innehaven i energisektorn och minskade koldioxidavtrycket för portföljen i stort.

Året dominerades av den amerikanska centralbankens helomvändning från räntehöjningscykel till snabba räntesänkningar, föranledd av det skarpa fallet i investerares riskbenägenhet under slutet av 2018. Ändrad retorik från den amerikanska centralbanken efter årsskiftet fick den amerikanska 10-åriga statsobligationsräntan att falla omkring 1,25 procentenheter, varpå den amerikanska styrräntan sänktes med 0,25 procentenheter tre gånger i kort följd under det andra halvåret. Svenska räntor följde med i den globala förändringen av investerares riskbenägenhet och den svenska 10-åriga statsobligationsräntan föll omkring en procentenhet fram till hösten. I september överraskade Riksbanken med tydliga signaler om en kommande räntehöjning, vilken också genomfördes i december. Kombinationen av en helomvändning från den amerikanska centralbanken och en styrräntehöjning från Riksbanken i slutet av året innebar att räntan på en svensk 2-årig statsobligation föll ungefär 0,5 procentenheter fram till hösten för att mot slutet av året ha återhämtat nästan hela fallet. Riksgälden flaggade under hösten för ett något större utbud av svenska statsobligationer under 2020, vilket troligtvis också bidrog till högre svenska räntor. Däremot var förväntningarna på ytterligare höjningar av reporäntan under de kommande åren fortsatt mycket låga vid årets slut.

Aktiemarknaderna steg kraftigt under 2019. Både den svenska och den globala aktiemarknaden levererade en avkastning på cirka 30 procent i lokal valuta.

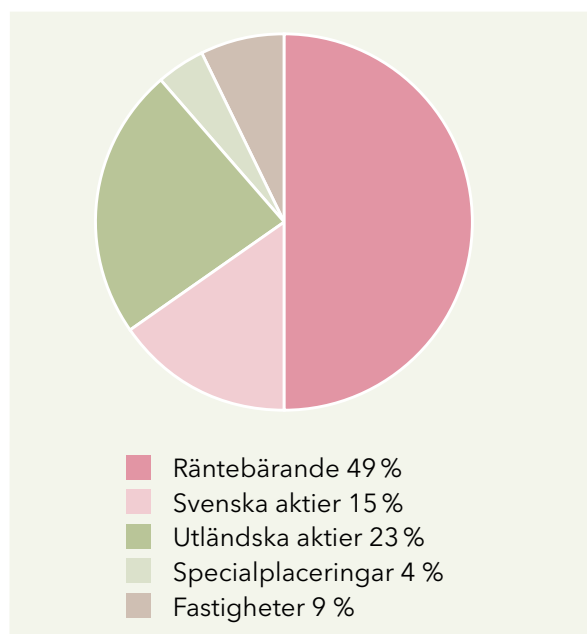
De utländska innehaven fick dessutom hjälp av en svagare krona vilket medförde att avkastningen på den globala aktiemarknaden omräknat i svenska kronor uppgick till cirka 35 procent. Aktiemarknadens kraftiga uppgång var till viss del en effekt av att förväntningarna var lågt ställda inför året, efter det kraftiga börsfallet i slutet på 2018. När det visade sig att oron för den globala konjunkturutvecklingen var överdriven, centralbanker återigen började stimulera ekonomin och räntorna föll, gav det bränsle åt aktiemarknaden. Framgångar i handelskonflikten mellan USA och Kina var en annan bidragande orsak till börsuppgången under året.

Om aktiemarknaden levererade ett historiskt mycket starkt år 2019 så gäller det motsatta för det strategiska innehavet i Swedbank. Efter avslöjanden om att banken kan ha använts för omfattande penningtvätt föll Swedbanks aktiekurs kraftigt och innehavet gav en negativ avkastning på drygt 20 procent. Det var den lägsta avkastningen sedan finanskrisen 2008.

Den svenska kommersiella fastighetsmarknaden var generellt stark under år 2019, främst drivet av att räntorna under lång tid sjunkit och att marknaden räknar med låga räntor även framgent. God tillgång till finansiering bidrar till stark efterfrågan på fastigheter. Utöver detta ser vi en fortsatt press uppåt när det gäller kontorshyror.

Företagets förvaltade kapital uppgick vid utgången av 2019 till 202 829 (172 553) miljoner kronor. Av detta utgjorde cirka 49 (56) procent, räntebärande värdepapper utgivna av stater, kommuner och bostadsinstitut, eller motsvarande. Räntebärande placeringar uppgick till 99 180 (96 952) miljoner kronor och durationen i den räntebärande portföljen var under året cirka 5 (5) år. Aktieportföljen, bestående av noterade svenska och utländska aktier, stod vid utgången av året för 38 (33) procent av det förvaltade kapitalet och uppgick till 78 105 (57 511) miljoner kronor. KPA Pensionsförsäkring äger också en större post aktier i Swedbank. Värdet på dessa aktier var vid årsskiftet cirka 1,6 (2,3) miljarder kronor. Fastigheter stod för 9 (7) procent av kapitalet och uppgick till 18 309 (11 940) miljoner kronor. Värdet på specialplaceringarna, bland annat onoterade aktier, var vid årsskiftet 7 235 (6 151) miljoner kronor vilket motsvarade 4 (4) procent. Valutaexponeringen var vid utgången av året cirka 16 (14) procent.

Placeringsstillgångarnas fördelning, marknadsvärde

Totalavkastningen för år 2019 på företagets tillgångar var 11,2 (0,5) procent, motsvarande 20 014 (790) miljoner kronor. Det som i huvudsak förklarar totalavkastningen är företagets strategiska tillgångsfördelning, vilken bland annat styrs av försäkringsåtagandenas art och företagets risktolerans. Mot bakgrund av vald tillgångsfördelning förklaras årets avkastning främst av en mycket god avkastning för aktier och fastigheter, men även för specialplaceringar, i kombination med en positiv avkastning för räntebärande tillgångar. Avkastningen för aktier blev 30,2 (-2,0) procent, för fastigheter 6,7 (7,4) procent, för specialplaceringar 5,4 (15,1) och för räntebärande tillgångar 0,8 (-0,1) procent.

Totalavkastningstabell, moderföretaget								
Mkr	Ingående marknads- värde 2019-01-01	Utgående marknads- värde 2019-12-31	Total- avkastning 2019	Total- avkastning 2019 %	Total- avkastning 2018	Total- avkastning 2018 %	Total- avkastning 2017 %	Total- avkastning 2016 %
Räntebärande placeringar	96 952	99 180	879	0,8	-23	-0,1	1,1	2,3
Aktier	57 511	78 105	17 841	30,2	-783	-2,0	9,1	11,9
Special- placeringar	6 151	7 235	344	5,4	745	15,1	7,9	11,3
Fastigheter	11 940	18 309	950	6,7	851	7,4	7,2	11,8
Summa	172 553	202 829	20 014	11,2	790	0,5	4,6	6,6

Totalavkastningstabellen är uppställd enligt rekommendation från Svensk Försäkring och företagets riktlinjer för mätning och rapportering av totalavkastning. I not 46 redovisas hur totalavkastningstabellen är kopplad till resultat- och balansräkningen.

Hållbarhet

KPA Pensions hållbarhetsarbete utgår ifrån att kunderna ska känna sig trygga i en hållbar värld och i deras önskemål om en trygg och hållbar pension. Därför har KPA Pension sedan 1998 förvaltat pengarna med hänsyn till människa och miljö. De etiska placeringskriterierna, internationella ramverk och konventioner tillsammans med kundernas önskemål utgör grunden för alla investeringar.

En kapitalförvaltning som gör skillnad

Det är genom kundernas framtida pensioner som KPA Pension har störst möjlighet till påverkan. Med mer än 200 miljarder kronor i förvaltat kapital skapas möjlighet att agera långsiktigt och hållbart och samtidigt skapa en god avkastning till kunderna. KPA Pensions etiska investeringskriterier ligger till grund för investeringar i alla tillgångsslag. Det innebär bland annat att KPA Pension inte investerar i företag som tillverkar vapen, tobak, alkohol eller spel. Dessutom påverkar KPA Pension företag i frågor som rör miljö och klimat, mänskliga rättigheter och korruption.

Fortsatt fokus på klimatet

Under året har fokus, både för KPA Pension och i övriga samhället, varit ställt på klimatet. Det är positivt att medvetenheten kring klimatförändringarna har ökat. Men för att ha en chans att möta Parisavtalet och 1,5 gradersmålet krävs insatser från alla håll, inte minst från finansiella aktörer.

KPA Pension har under flera år mätt utsläpp av växthusgaser i sina aktieinnehav och arbetat med att få ner det. Bland annat investerar man inte i företag där mer än 30 procent av intäkterna kommer från kol. Under året har företaget sålt ett antal utländska aktier och fått ner utsläppen i den utländska portföljen ytterligare. Men KPA Pension nöjer sig inte med det. Under 2019 har företaget som en del i Folksamgruppen varit en av initiativtagarna till den så kallade Net-Zero Asset Owner Alliance som är ett initiativ tillsammans med andra stora kapitalägare där målet är att ha netto-nollutsläpp av växthusgaser i investeringsportföljerna år 2050.

Gröna obligationer

KPA Pension satsar på investeringar som tydligt styr mot en hållbar utveckling. Investeringar i gröna obligationer, där medel utlånas till projekt som är öronmärkta till miljö- och klimatanpassade projekt, är ett exempel. Dessa investeringar passar utmärkt för företagets produkter, med lång investeringshorisont och låg risk. Att det dessutom ofta är KPA Pensions kunder, kommuner och regioner som ger ut gröna obligationer gör detta investeringsslag än mer attraktivt. Hittills har KPA Pension investerat mer än 10 miljarder i gröna obligationer och planen är att fortsätta med dessa investeringar.

Hållbarhet i den egna verksamheten

Hållbarhet handlar också om vilket avtryck KPA Pension lämnar från den egna verksamheten. För att KPA Pension ska vara trovärdiga är det en självklarhet att ha en effektiv och tydlig hållbarhetsstyrning som omfattar alla delar i verksamheten. KPA Pension arbetar medvetet med att minimera den egna miljöpåverkan. Målet är att ha netto-nollutsläpp av växthusgaser från den egna verksamheten år 2030. Den största utsläppskällan är resor och därför har man under året skärpt resepolicyn som anger att medarbetare ska välja tåg framför flyg på resor under 60 mil. Företagets klimatpåverkan kommer också från pappersförbrukning och postal kommunikation med kunder. Under året har KPA Pension anslutit sig till den digitala brev-

lådan Kivra med fler än tre miljoner användare.

KPA Pension klimatkompenserar utsläpp från den egna verksamheten med det dubbla genom Vi-skogen. Från och med 2019 klimatkompenserar man också för ägda fastigheter.

För KPA Pension handlar hållbarhet inte bara om miljö och klimat. En annan viktig hållbarhetsfråga är mångfald och inkludering. Därför är KPA Pension stolta över att vara finansbranschens första hbtq-certifierade företag. Medarbetarna har deltagit i en gedigen utbildning om hbtq, normer och konsekvenser av normer för hälsa och livsvillkor. Målet med certifieringen är att skapa en gemensam och inkluderande värdegrund där kunder och medarbetare bemöts på lika villkor.

Jämställda pensioner

Under året har KPA Pension fortsatt att sätta fokus på jämställda pensioner. I Sverige har kvinnor i genomsnitt 29 procent lägre lön än män och därför är detta en viktig fråga för företaget. Vd för KPA Pensionsförsäkring, Britta Burreau, har under året tagit upp ämnet i olika forum, bland annat på KPA Pensions välbesökta seminarium under Almedalsveckan. Marknadsföring är också ett effektivt sätt att nå ut. Det är ett sätt att både stärka varumärket och förankra det i KPA Pensions värderingar. Årets reklamfilmer har på olika sätt berört ämnet jämställdhet. Kampanjen har fått en positiv respons och stor genomslagskraft men också skapat en hel del diskussioner, inte minst på sociala medier.

För närmare upplysningar om KPA Pensions hållbarhetsarbete hänvisas till KPA Pensions Hållbarhetsredovisning 2019 (www.kpa.se). På webbplatsen finns också bolagsstämmorapporten som redovisar de frågor som KPA Pension har lyft på bolagsstämmor under året.

Medarbetare

KPA Pension ingår i Folksamgruppen som tillämpar tillikaanställning, vilket innebär att medarbetarna är anställda i flera företag inom gruppen. I Folksamgruppen arbetar cirka 4 000 medarbetare på olika företag och orter i Sverige. Varje medarbetare är organisatoriskt placerad på ett kostnadsställe. På kostnadsställen som tillhör KPA Pension finns det 223 medarbetare. Folksamgruppen har en gemensam HR-funktion som ger stöd i kompetensförsörjningen för samtliga företag inom gruppen.

KPA Pension ska vara en attraktiv arbetsplats med kända och konkurrenskraftiga erbjudanden till nuvarande och framtida medarbetare. I 2019 års medarbetarundersökning låg resultatet på en fortsatt hög nivå.

KPA Pension ska ha miljöer med processer, informationsstöd och teknik som stödjer effektivitet och legala krav och som dessutom främjar god hälsa och motivation. Som ett led i detta har KPA Pension gjort insatser för att stärka det aktivitetsbaserade arbetssättet som bland annat bidrar till samarbete, lärande, hållbarhet och kostnadseffektivitet. För att främja effektivt samarbete har medarbetarna utbildats i "Att leda andra och sig själv i förändring", i samarbete med företagshälsan. KPA Pension har också blivit finansbranschens första hbtq-certifierade företag och medarbetarna har utbildats för att få ökad kunskap om hbtq-frågor.

KPA Pensions sjuktal för helåret 2019 uppgår till 5,3 procent, vilket är något högre jämfört med föregående års utfall på 4,1 procent (rullande 12 månader). Under året har KPA Pension arbetat för ökad hälsa, sänkta sjuktal och ett gemensamt lärande inom området. Respektive verksamhet har identifierat behov och genomfört riktade insatser. Dessa har sedan följts upp på övergripande nivå. Uppföljning på individnivå avseende prestation, arbetsbelastning och välmående genomförs löpande.

Kompetensutveckling

För att ha pensionsbranschens mest nöjda kunder ska KPA Pension ha chefer och ledare som genom ett strategiskt och coachande förhållningssätt tar ansvar för kompetensförsörjning och rätt prestation. Under 2019 har en särskild insats gjorts för att stärka cheferna i att tilldela och tydliggöra mål, stämna av kompetens och lämplighet samt följa upp prestation och utveckling i KPA Pensions digitala stöd för talent management.

KPA Pensions medarbetare ska bidra till en kultur där gemensamt ansvar tas för kontinuerlig utveckling, samarbete och lärande. KPA Pension arbetar löpande med kompetensutveckling för att säkerställa regulatoriska kunskaps- och kompetenskrav. Under 2019 har berörda medarbetare genomgått utbildning inom bland annat klagomålshantering, åtgärder mot penningtvätt, hot i yrkesrollen, konkurrensrätt, intern kontroll och arbetsmiljö. En hållbarhetsutbildning och en utbildning om KPA Pensions fondför-

säkringserbjudande har tagits fram. Dessutom har lärande inom KPA Pensions affär, kollektivavtalad pension och juridik vidareutvecklats.

Försäkringsdistributionslagen (FDL/IDD) som trädde i kraft 2018 ställer krav på kunskap, kompetens och lämplighet hos försäkringsdistributörer. KPA Pension har infört en tydlig struktur för att säkerställa att regelverket efterlevs. Medarbetare och chefer som berörs av FDL/IDD har genomgått externa certifieringar, interna utbildningar med kunskapstest samt årlig fortbildning.

Löner, ersättningar och övriga villkor

KPA Pension är genom medlemskapet i arbetsgivarföreningen KFO bundet av kollektivavtal om löner och allmänna anställningsvillkor. Enligt KPA Pensions ersättningspolicy ska lönerna vara individuella och differentierade, motivera goda prestationer och önskvärda beteenden samt bidra till ett sunt risktagande som ligger i linje med ägarnas och kundernas förväntningar. KPA Pension har, med undantag för Folksamgruppens belöningsprogram, inga rörliga ersättningar eftersom de kan medföra ett överdrivet risktagande. Vad gäller jämställda löner inom KPA-företagen låg skillnaden i medellön mellan kvinnliga och manliga medarbetare på cirka 20 (20) procent för 2019. Vid en nedbrytning på likvärdiga arbeten låg löneskillnaden på cirka 12 (5) procent.

Medarbetare inom KPA Pension omfattas av Folksamgruppens belöningsprogram, som syftar till att synliggöra och sätta fokus på de övergripande affärsstrategierna och målen. Belöningsprogrammet omfattar samtliga medarbetare inom Folksamgruppens verksamhet utom Folsams vd, koncernledning, vd och vice vd i dotterföretagen samt chefen för internrevision i Folksam Sak respektive Folksam Liv. Utfall från belöningsprogrammet betalas inte ut som kontant ersättning utan avsätts i en pensionsförsäkring. Belöningsprogrammet kan falla ut med 0 kronor upp till maximalt 20 000 kronor per medarbetare, beroende på grad av målpfyllelse.

Medelantal anställda samt löner och ersättningar, med särskild specifikation på ersättningar till ledande befattningshavare, redovisas i not 45.

Väsentliga risker och osäkerhetsfaktorer

Resultatutvecklingen påverkas i hög grad av börs- och valutakursers utveckling liksom av förändringar i det allmänna ränteläget. Dessa påverkas i sin tur av förändringar av makroekonomiska faktorer såsom tillväxt, inflation och arbetslöshet. Riskerna och de beslut som fattas för att hantera dessa påverkar företagets ekonomiska ställning och förmåga att nå dess mål. Genom aktiva, kontrollerade och affärsmässiga beslut med beaktande av risker skapas förutsättningar att erbjuda kunderna trygga försäkringslösningar. Därför är det viktigt att risker hanteras och kontrolleras på ett strukturerat sätt, både i ett kort och ett långt tidsperspektiv. En beskrivning av KPA Pensionsförsäkrings samlade risker och hur de styrs samt hanteras återfinns i not 2.

Framtida utveckling

KPA Pensionsförsäkring verkar i en bransch under förändring där utvecklingen går mot allt mer digitaliserade tjänster och ökad automatisering och effektivisering samtidigt som hållbarhetsfrågor blir allt viktigare. Det finns även ett antal regelverksförändringar, vissa med oklar påverkan, som skapar tryck på förändring.

Erbjudande

Företaget ser kontinuerligt över sitt kunderbjudande. KPA Pension har under 2019 inlett ett arbete med att förenkla och effektivisera hanteringen av de olika riskprodukter som tillhandahålls arbetsgivare genom kollektivavtal. Målsättningen är att framöver implementera ett antal förändringar i dessa erbjudanden vilka skapar fördelar i form av förenklad hantering, till gagn för såväl arbetsgivare som arbetstagare.

Kapitalmarknaden

Den svenska ekonomin har gått in i en avmattningsfas. Tillväxttakten har sjunkit gradvis sedan 2015. Arbetslösheten väntas bli något högre än normalt och inflationen väntas bli lägre än 2 procent under de kommande två åren, enligt Konjunkturinstitutet. 7,4 procent var inskrivna som arbetslösa, enligt Arbetsförmedlingen, i december jämfört med 7,0 procent i december 2018.

Internationellt har förhandlingarna mellan USA och Kina gjort framsteg genom att ett partiellt avtal skrivits på men ännu kvarstår många frågor kring ett

handelsavtal mellan länderna. Risker för eskalerande kris mellan USA och Iran är oroande. Storbritanniens utträde ur EU skedde den 31 januari 2020. Under en övergångsperiod som sträcker sig fram till den 31 december 2020 ska framtida avtal – som rör bland annat handel, säkerhet, fiske och olika utbyten – mellan EU och Storbritannien förhandlas fram.

Riksbanken höjde reporäntan i samband med decembermötet och ligger nu på 0 procent. Prognosen för reporäntan är oförändrad sedan i oktober och räntan väntas ligga kvar på 0 procent de närmaste åren. Om konjunktur- eller inflationsprognoserna förändras kan penningpolitiken komma att behöva anpassas till den nya situationen, enligt Riksbanken.

Digitalisering

För KPA Pensionsförsäkring innebär digitalisering och automatisering en möjlighet att förenkla tillvaron och förbättra upplevelsen för kunderna, samtidigt som det även ska effektivisera företagets processer. KPA Pensionsförsäkring kommer att fortsätta att satsa på detta område och vidareutveckla tjänster i nära samverkan med användarna av tjänsterna. Under det kommande året kommer företaget bland annat att fortsätta arbetet med att digitalisera våra olika kundhandlingar för att både göra det enklare och mer tillgängligt för kunderna, samtidigt som det ger en positiv klimatpåverkan.

Hållbarhet

Det ställs allt högre krav på företags hållbarhetsarbete och det är en trend som sannolikt lär fortsätta. Hållbarhet är en viktig fråga för hela KPA Pension. Med utgångspunkt i FN:s hållbarhetsmål vill KPA Pension finnas med som en finansiell partner och visa den nytta pensionskapital kan göra samt att hållbarhet och god avkastning går hand i hand. Att KPA Pension lyckas med ett långsiktigt hållbarhetsarbete är avgörande för framtida utveckling då kraven på mätbarhet, transparens och standardiserad redovisning och rapportering ökar. Det ställs också högre krav på finansiella aktörer att redovisa vilka resultat företagen uppnår i sitt hållbarhetsarbete. KPA Pension blev under 2019 en av initiativtagarna i en ny global investerallians för nettonollutsläpp av koldioxid, FN:s Net-Zero Asset Owner Alliance. Företaget kommer fortsatt, till exempel via investeralliansen, driva och prioritera hållbarhetsfrågor.

Kommande regelverksförändringar

Inom regelverksområdet pågår ett antal större förändringar vilka väsentligt kommer att prägla KPA Pensionsförsäkrings verksamhet. Kommande regelverksförändringar kan komma att påverka företagets risker och riskhantering. KPA Pensionsförsäkring bevakar löpande utvecklingen och analyserar eventuella konsekvenser av förändrade regelverk. De mest aktuella kommande regelverksförändringarna för företaget är den nya tjänstepensionsregleringen, flytträtt, IFRS 9 Finansiella instrument, IFRS 17 Insurance contracts och Sustainable Finance.

Tjänstepensionsreglering och tillhörande föreskrifter

Under hösten 2019 lade regeringen fram en proposition för riksdagen med det slutliga förslaget om en ny tjänstepensionsreglering. Den 13 november 2019 röstade riksdagen igenom tjänstepensionspropositionen, men regeringen behöver ta fram ytterligare förslag till ändringar för att säkra en effektiv förvaltning av tjänstepensionskapitalet och ett fullgott skydd för pensionärerna. Regleringen för tjänstepensionsföretag utgår från andra tjänstepensionsdirektivet (IORPII). Utöver de regler som följer av direktivet innebär regleringen bland annat en förstärkt reglering kring företagsstyrning och riskhantering samt ett riskbaserat kapitalkrav. Det riskbaserade kapitalkravet påminner om de krav som Finansinspektionen idag tillämpar i sin tillsyn över försäkringsföretag, det så kallade Trafikljuset. Det riskbaserade kapitalkravet ska säkerställa ett fullgott skydd för pensionärerna samtidigt som tjänstepensionsföretagen ska kunna leverera en konkurrenskraftig avkastning på pensionskapitalet. Den nya regleringen trädde i kraft den 15 december 2019. I avvaktan på att en slutlig lagstiftning träder i kraft tillämpar företaget den övergångsreglering i försäkringsrörelselagen som infördes i samband med genomförandet av Solvens II-direktivet i Sverige. Övergångsregleringen kommer att vara möjlig att tillämpa till utgången av 2022. Innan dess måste företaget antingen ombilda sig till ett tjänstepensionsföretag eller följa försäkringsregleringen enligt Solvens II fullt ut. KPA Pension har även under hösten 2019 deltagit i remissförfarandet via Svensk Försäkring avseende Finansinspektionens föreslagna föreskrifter om tjänstepensionsverksamhet. Föreskrifterna genomför delar IORPII som inte genom-

förs i lag, dessutom görs nationella tillägg. De nya föreskrifterna och allmänna råden innehåller regler om hur företaget ska beräkna de försäkringstekniska avsättningarna och det riskkänsliga kapitalkravet, det finns bestämmelser om företagets kapitalbas, system för företagsstyrning, investeringar samt om den information som företaget ska lämna bland annat till de försäkrade. Föreskrifterna trädde i kraft den 1 januari 2020. KPA Pensionsförsäkring kommer att fortsätta analysera effekterna av den nya regleringen med målsättning att ombilda företaget till den nya tjänstepensionsregleringen.

Flytträtt av försäkringssparande

Regeringen lämnade en proposition om en effektivare flytträtt av försäkringssparande den 29 maj 2019. För KPA Pensionsförsäkring som drivs enligt ömsesidiga principer där vinsten går tillbaka till kunderna är det viktigt med en lagstiftning och avgiftsuttag som är rättvis både för de som flyttar sitt pensionssparande och de som inte flyttar. Den nya lagstiftningen träder i kraft den 1 januari 2020.

IFRS 9 Finansiella instrument

Standarden IFRS 9 Finansiella instrument trädde i kraft den 1 januari 2018 och ersätter IAS 39 Finansiella instrument: Redovisning och värdering. KPA Pension har dock valt att tillämpa det tillägg till nuvarande tillämpad standard IFRS 4 Försäkringsavtal, som medger tillfälligt undantag från IFRS 9 för perioden 2018-2020. IASB har beslutat att denna möjlighet till tillfälligt undantag ska utsträckas till 2022, godkännande behöver lämnas av EU. Analys pågår för att bedöma effekterna av IFRS 9.

IFRS 17 Insurance contracts

IASB har i maj 2017 publicerat standarden IFRS 17 Insurance contracts som ursprungligen föreslogs träda i kraft den 1 januari 2021. Standarden är ännu inte antagen i EU och planeras att antas under 2021. Utformningen av standarden har varit omdebatterad och innebär stora förändringar i värdering, en förändrad presentation av resultaträkningens poster och en ny intäktsredovisning. I somras gav IASB ut en Exposure Draft med förslag till ändringar i IFRS 17 som syftade till att adressera några av de områden i standarden som har debatterats. Ett av de områden som har varit föremål för omfattande diskussioner har varit IASB:s förslag på första tillämpningsdatum för standarden.

Mot bakgrund av dessa diskussioner fattade IASB i mars 2020 ett beslut att första tillämpningsdatum ska vara den 1 januari 2023. I vilken utsträckning standarden blir tillämplig på onoterade försäkringsföretag i Sverige är oklart och Finansinspektionen utreder för närvarande hur implementationen ska ske i Sverige. Finansinspektionen har emellertid under sommaren kommunicerat att de överväger att införa en tvåårig implementeringstid av sina redovisningsföreskrifter för juridisk person och onoterade försäkringsföretags koncernredovisningar. Finansinspektionen har även tillkännagivit att man under 2020 kommer att inleda ett regelprojekt för att ta bort kravet för onoterade försäkrings- och tjänstepensionsföretag att tillämpa full IFRS i koncernredovisningen. I vilken utsträckning IFRS 17 blir tillämplig på försäkringsföretagen i KPA Pension är därför ännu inte klart. Inom KPA Pension pågår ett arbete med att analysera effekterna av standarden.

Sustainable Finance

EU är fast beslutet att nå Parisavtalet och begränsa den globala uppvärmningen till en nivå max 2 grader och helst max 1,5 grader. Det kommer krävas enorma

kapital för att nå målen. Finansbranschen har därför en nyckelroll i att skapa en hållbar ekonomi och nu kommer krav på ökat ansvar. Ambitionen är att det finansiella systemet ska bli en del av lösningen för att skapa en grönare och mer hållbar ekonomi. För det krävs dock en omfattande förändring av det finansiella systemet. För att åstadkomma detta har EU-kommissionen tagit fram en handlingsplan med 10 åtgärder. De tre övergripande målen för EU-kommissionens handlingsplan är att:

1. Ställa om finansiella flöden i mer hållbar riktning
2. Integrera hållbarhet i riskhanteringen
3. Främja transparens och långsiktighet i ekonomin

De första stegen för att åstadkomma önskad förändring har redan tagits och innebär bland annat att KPA Pensionsförsäkring behöver anpassa sig efter två nya förordningar och förändringar genom så kallade delegerade akter under de kommande åren. Först ut är Förordningen om hållbarhetsrelaterade upplysningar som ska lämnas inom den finansiella sektorn.

Femårsöversikt koncernen¹⁾

Mkr	2019	2018	2017	2016	2015
Resultat					
Premieinkomst (efter avgiven återförsäkring)	17 315	16 475	13 378	12 138	11 726
Kapitalavkastning netto i försäkringsrörelsen	20 323	687	7 309	9 495	3 983
Försäkringsersättningar	-4 392	-3 900	-3 735	-3 616	-3 782
Försäkringsrörelsens tekniska resultat	18 492	4 760	10 148	8 305	4 533
Årets resultat	18 111	4 611	9 892	8 018	4 179
Ekonomisk ställning					
Placeringstillgångar till verkligt värde	209 410	177 838	168 670	154 312	138 083
Försäkringstekniska avsättningar	130 304	114 066	106 262	99 252	89 431
Konsolideringskapital	86 647	70 182	67 486	59 157	52 659
varav uppskjuten skatt	937	547	512	363	225
Solvens I ²⁾					
Kapitalbas					63 923
Erforderlig solvensmarginal					4 782
Solvens II ²⁾					
Kapitalbas	84 470	74 071	73 999	73 198	
Solvenskapitalkrav	26 214	22 649	23 384	21 712	

¹⁾ Uppgift om totalavkastning, direktavkastning samt förvaltningskostnadsprocent lämnas ej för koncern då förändringen från motsvarande nyckeltal i moderföretaget bedöms som marginell.

²⁾ Solvensrelaterade beloppsuppgifter visas för Folksam ömsesidig livförsäkring vilket är den försäkringsgrupp KPA Pensionsförsäkring ingår i.

Femårsöversikt moderföretaget

	2019	2018	2017	2016	2015
Resultat, Mkr					
Premieinkomst (efter avgiven återförsäkring)	17 315	16 475	13 378	12 138	11 726
Kapitalavkastning netto i försäkringsrörelsen	21 520	134	7 065	9 007	3 993
Försäkringsersättningar	-4 392	-3 900	-3 735	-3 617	-3 778
Försäkringsrörelsens tekniska resultat	17 615	4 375	9 172	7 281	4 099
Årets resultat	17 488	4 290	9 062	7 175	3 828
Ekonomisk ställning, Mkr					
Placeringstillgångar till verkligt värde	204 920	174 906	166 000	152 260	136 734
Försäkringstekniska avsättningar	130 304	114 067	106 262	99 252	89 431
Konsolideringskapital	85 098	69 113	66 464	58 457	52 193
varav övervärde i placeringar i koncern- och intresseföretag	3 099	2 600	2 231	1 601	864
varav uppskjuten skatt	16	6	13	13	10
Solvens I					
Kapitalbas	85 082	69 106	66 444	58 430	52 163
Erforderlig solvensmarginal	5 053	4 396	4 072	3 806	3 422
Nyckeltal, procent ¹⁾					
Livförsäkringsrörelsen					
Förvaltningskostnadsprocent	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Kapitalförvaltning					
Direktavkastning	1,7	1,8	1,5	1,8	2,2
Totalavkastning	11,2	0,5	4,6	6,6	3,3

¹⁾ Beräkning av nyckeltalen framgår i Definitioner och begrepp.

Förslag till vinstdisposition

Till årsstämman förfogande står enligt balansräkningen

Konsolideringsfond	64 131 707 235
Årets resultat	17 487 840 423
Totalt, kronor	81 619 547 658

Styrelsen och vd föreslår stämman att 81 619 547 658 kronor förs över till konsolideringsfonden.

Bolagsstyrningsrapport

God bolagsstyrning handlar om att säkerställa att företag sköts hållbart, ansvarsfullt och så effektivt som möjligt. Bolagsstyrning inom KPA Pensionsförsäkring utgår från lagstiftning, främst försäkringsrörelselagen samt Finansinspektionens författningssamling i form av föreskrifter och allmänna råd.

Solvens II-direktivet är ett europeiskt regelverk för försäkringsföretag som syftar till att skapa en enhetlig europeisk försäkringsmarknad med ökat skydd för försäkringstagare.

KPA Pensionsförsäkring är ett försäkringsföretag som bedriver tjänstepensionsverksamhet som, i avvakten på den kommande regleringen av tjänstepensionsverksamhet, valt att tillämpa övergångsregler istället för Solvens II-reglering. Övergångsreglerna innebär huvudsakligen att de försäkringsföretag som bedriver tjänstepensionsverksamhet ska, som huvudregel, fortsätta att tillämpa de äldre bestämmelserna om rörelse, tillsyn och ingripande, som gällde under 2015 och de nya Solvens II-bestämmelserna om företagsstyrning.

För verksamheten gäller också interna regelverk som, i tillämpliga delar, omfattar såväl styrelseledamöter som anställda. Exempel på interna regelverk är bolagsordningen som anger verksamhetens ramar och ger en beskrivning av företaget samt arbetsordning för styrelsen, vilken bland annat tydliggör styrelsens respektive styrelseordförandens ansvar. Beslut om ändring av bolagsordningen sker på stämman. Ett beslut att ändra bolagsordningen är giltigt om två tredjedelar av samtliga röstande förenat sig om det. Ändring av § 6 andra och tredje stycke i bolagsordningen (bestämmelser om utseende av styrelseledamöter i företaget) är däremot giltigt endast om Sveriges Kommuner och Regioner lämnat samtycke till ändringen.

Den av styrelsen fastställda företagsstyrningspolicyn omfattar områden som företagsstyrningssystem, organisation, affärsstyrning, riskhanteringssystem, internkontrollsystem med mera. Bland de viktigare interna reglerna kan även nämnas företagets etiska riktlinjer som reglerar hur företrädare för KPA Pensionsförsäkring uppträder i olika situationer. Det är styrelsen som ytterst ansvarar för företagets organisation och för förvaltningen av dess angelä-

enheter. Det är styrelsen som ansvarar för företagets interna styrning och kontroll, och som ansvarar för att det finns policyer och en organisation för det operativa arbetet kring detta.

Svensk kod för bolagsstyrning

Svensk kod för bolagsstyrning (Koden), senast reviderad den 1 januari 2020, vänder sig i första hand till företag noterade på en reglerad marknad i Sverige. Koden bygger på principen "följ eller förklara". De företag som tillämpar koden kan avvika från enskilda regler, men ska då lämna förklaringar till avvikelserna.

KPA Pensionsförsäkring har 1,8 miljoner försäkrade kunder och hos dessa finns självklart ett stort och berättigat intresse att veta hur företaget sköts. Det ligger också i företagets intresse och affärsidé att vara så öppna som möjligt mot kunder och andra intressenter i gruppens företag. KPA Pensionsförsäkring har därför valt att tillämpa koden främst för att tillgodose dessa intressen. Koden tillämpas (se avvikelser nedan) för KPA AB och för KPA Pensionsförsäkring.

Avvikelser från bolagskoden och skäl för dessa

- Eftersom KPA Pensionsförsäkring endast har en ägare har kallelse till årsstämman inte offentliggjorts på hemsidan.
- Företagets revisorer granskar inte företagets halvårs- eller niomånadersrapport. Avvikelse från Kodens bestämmelser sker med hänsyn till att företaget inte är ett aktiemarknadsföretag och med syftet att begränsa kostnaderna för försäkringstagarna.

Bolagsstämma

KPA Pensionsförsäkrings högsta beslutande organ är bolagsstämman vilken senast hölls den 22 maj 2019. På stämman utsågs styrelsens tio ordinarie ledamöter. Ledamöterna tillsätts enligt bestämmelser i bolagsordningen. Anders Knape omvaldes till styrelseordförande för tiden fram till och med årsstämman 2020. Bolagsstämman utser även revisionsbolag och lekmannarevisorer.

Ernst & Young och KPMG valdes till revisionsbolag fram till årsstämman 2020.

Valberedning

Valberedningens uppgift är att bereda tillsättning av styrelse och revisor i företaget. Valberedningen ska, med beaktande av bolagsordningens bestämmelser och av stämman fastställd process för lämplighetsprovning, föreslå stämman val av styrelseledamöter och revisorer. Vidare ska valberedningen lämna stämman förslag på arvoden som ska utgå till styrelseledamöter och revisor. Valberedningens ledamöter fram till och med stämman 2020 är Ann-Karin Laurell och Lena Dahl.

Styrelse

Styrelsen ansvarar för företagets övergripande organisation och förvaltningen av företagets angelägenheter inom de ramar som bolagsstämman och externa regelverk ger. Styrelsen fastställer årligen sin egen arbetsordning. En av ledamöterna utses med stöd av bolagsordningen och 11 kapitel 7 § andra stycket försäkringsrörelselagen till ledamot av företagets styrelse med särskilt uppdrag att tillvarata försäkringstagarnas intressen. Ledamoten utses av Svenska Kommunalarbetareförbundet. På stämman omvaldes sju av styrelsens ledamöter.

Enligt Svensk kod för bolagsstyrning ska majoriteten av de stämموvalda styrelseledamöterna vara oberoende i förhållande till företaget och företagsledningen. De stämموvalda styrelseledamöterna som anses vara oberoende är Anders Knape, Lena Dahl, Eva Fagerberg, Catrina Ingelstam, Sture Nordh, Annika Wallenskog, Ulf Olsson, Carina Sandor och Lenita Granlund. Enligt valberedningen uppfylls därför detta krav av företaget.

Styrelsens arbete 2019

För styrelsen gäller en strategisk dagordning som fastställs varje år i styrelsens arbetsordning. Enligt arbetsordningen som fastställdes vid konstituerande sammanträde den 22 maj 2019 ska styrelsen sammanträda minst fyra gånger per år. Vid varje sammanträde ska genomgång av föregående protokoll ske, öppna frågor från tidigare sammanträden följas upp och vd:n lämnar information om vad som skett i verksamheten sedan förra sammanträdet.

Följande ärenden ska behandlas årligen: fastställa styrelsens arbetsordning, i förekommande fall utse vd och vice vd, fastställa instruktion för vd, fastställa anställningsvillkor för vd och vice vd.

Styrelsen fastställer årligen affärsplan och budget. Rapportering sker av prognoser samt kvartals-, halvårs-, och helårsbokslut. Styrelsen behandlar bland annat finansrapporter, aktuarierapporter, riskrapporter, compliancerapporter, regelverksgenomgång, rapport avseende granskning av ersättningspolicyn och dess tillämpning, interna revisionsrapporter och extern revisionsrapport. Styrelsen fastställer revisionsplan, riskplan och complianceplan för kommande år. Avrapportering sker även av utlagd verksamhet.

Årligen genomförs en styrelseutvärdering samt en utvärdering av vd. Översyn och fastställande av instruktioner och övriga regelverk sker regelbundet. Sammanträdesplan samt strategisk dagordning fastställs för kommande år.

Antal sammanträden

Under året hölls sju ordinarie styrelsemöten och fyra extra styrelsemöten. Dessutom har styrelsen, mellan sammanträdena, fått skriftlig information bestående av finansiell information, pressmeddelanden, kundutskick med mera. Därutöver hölls det två möten med styrelseordförandena inom Folksam Liv-gruppen. Mötena hade till syfte att åstadkomma en bättre samverkan med dotterföretagen vad gäller processen för egen risk- och solvensbedömning (ORSA-processen) där föreslagna scenarier och efterföljande resultat diskuterats. Genomgång skedde även av de kapitalkvoter som under året rapporterats till Finansinspektionen. Ordförandena i risk- och kapitalutskott, för de företag som har detta, deltog också.

Utbildning av styrelseledamöter

En årlig introduktionsdag för nyvalda styrelseledamöter i var och ett av företagen inom Folksamgruppen ägde rum i oktober.

Styrelseseminarium

I oktober hölls det årliga gemensamma styrelseseminariet för ledamöterna i KPA AB, KPA Livförsäkring, KPA Pensionsförsäkring samt KPA Pensionsservice. Årets styrelseseminarium fokuserade på omvärldsanalys inom tre områden, hållbarhet, politiken och pensionerna samt Sveriges kommuner och regioner år 2025. Styrelseledamöterna fick ta del av föreläsningar av Nina Ekelund, Generalsekreterare Hagainitiativet, Katarina Brännström (M) och Fredrik Lundh Sammeli (S) från Pensionsgruppen,

Annika Wallenskog (SKR), samt Lenita Granlund (Kommunal) och Agneta Jöhnk (SKR). Föreläsningarna följdes av gruppdiskussioner där ledamöterna samtalade och gav medskick till KPA Pensions företagsledning kring vilka möjligheter och utmaningar respektive område innebär för KPA Pension.

Utvärdering av styrelsearbetet

Enligt Svensk kod för bolagsstyrning ska styrelsen årligen utvärdera styrelsearbetet med syfte att utveckla dess arbetsformer och effektivitet. Utvärdering av styrelsearbetet sker i enlighet med svensk kod för bolagsstyrning. En sådan utvärdering har under året genomförts i form av en webbenkät. Resultatet rapporterades och diskuterades på styrelsemötet i mars.

Ersättningsutskott

Styrelsen i KPA Pensionsförsäkring har beslutat att styrelsens ordförande, istället för ett ersättningsutskott, ska bereda frågorna och lämna förslag på

ersättningar och andra anställningsvillkor för vd och andra ledande befattningshavare i företaget, inför beslut i styrelsen.

Revisionsutskott

Styrelsen i KPA Pensionsförsäkring har beslutat att styrelsen i dess helhet, istället för ett revisionsutskott, ska utföra de uppgifter som åligger ett revisionsutskott.

Risk- och kapitalutskott

Utskottet bistår styrelsen i dess arbete med riskhantering, solvenskrav och kapitalbehov och bidrar därigenom till att ytterligare utveckla företagets hantering av nämnda områden. Styrelsen fastställer en arbetsordning för utskottet. Utskottet ska bestå av minst tre styrelseledamöter och utses för en period om ett år. Vid konstituerande sammanträde i maj 2019 utsåg styrelsen Anders Knappe (ordförande), Eva Fagerberg och Catrina Ingelstam till ledamöter i risk- och kapitalutskottet.

Uppgifter om styrelseledamöter

Anders Knappe

Styrelseordförande

Ordförande sedan 2013. Född 1955.

Nuvarande uppdrag

Ordförande SKR, samt ordförande SKR Företag. Ordförande i Europarådets kongress för lokala och regionala myndigheter, Karlstads kommunfullmäktige, samt Visit Karlstad. Vice ordförande i EU:s regionkommitté, samt europeiska kommunförbundet CEMR. Vice ordförande i KPA AB, samt ordförande i Risk- och kapitalutskottet för KPA Pensionsförsäkring.

Urval av tidigare uppdrag

Andre vice ordförande i SKR samt vice ordförande i SKR Företag. Försäljningschef RB Trading. Kommunråd.

Utbildning

Ekonom.

Lena Dahl

Invald 2011. Född 1966.

Nuvarande uppdrag

Vd SKR Företag. Styrelseordförande i SKR Fastigheter och Service, SKR Kapitalförvaltning och SKR Pensionsstiftelse. Styrelseledamot i SKR Kommentus, INERA och Dagens Samhälle.

Urval av tidigare uppdrag

Vice vd SKR Företag. Tf vd Pacta och Pactarb. Tf vd SKR och SKR Företag. Controller SKR. Administrativ chef, Tyresö gymnasium.

Utbildning

Civilekonom, Uppsala universitet.

Eva Fagerberg

Invald 2011. Född 1963.

Nuvarande uppdrag

Kanslichef/1a ombudsman Offentlighetsanställdas förhandlingsråd (OFR). Vd OFR Fastighets AB. Ersättare i Kåpan Pensioner och i Omställningsfonden. Ledamot i KL-delegationen på AFA Försäkring. Vice ordförande KKP.

Urval av tidigare uppdrag

Kriminalvårdsinspektör. Personalhandläggare. Förhandlingschef Akademikerförbundet SSR.

Utbildning

Socionom.

Karin George af Klercker

Invald 2016. Född 1962.

Nuvarande uppdrag

Sektionschef Strategi och Styrning Affärsområde Liv, Folksam. Styrelseledamot i Folksam LO Fondförsäkring, samt i KPA Pensionsservice.

Urval av tidigare uppdrag

Affärschef Privat och Företagspension, Folksam. Sektionschef Produkt Liv, Folksam. Vice vd och administrativ chef, KPA Pension. Ekonomichef, KPA Pension. Controller, SEB Trygg Liv.

Utbildning

Kandidatexamen i ekonomi Lunds universitet, Basblocksexamen Linjen för personal & arbetslivsfrågor, Stockholms universitet.

Lenita Granlund

Invald 2010. Född 1962.

Nuvarande uppdrag

Avtalssekreterare. Vice ordförande i Omställningsfonden KOM-KL, samt i föreningen Sunt arbetsliv. Styrelseledamot i AFA försäkring, samt i Prevent.

Urval av tidigare uppdrag

Undersköterska. Ombudsman.

Utbildning

Vårdgymnasium.

Catrina Ingelstam

Invald 2017. Född 1961.

Nuvarande uppdrag

Styrelseordförande och ordförande i Hållbarhetsutskottet, Sjätte AP-fonden. Styrelseledamot, ordförande i revisionsutskottet, samt ledamot i ersättningsutskottet, Orio AB. Styrelseledamot och ledamot i Risk- och revisionsutskottet i Sparbanken Sjuhärad. Ledamot Swedfund International. Suppleant i Spiltan Fonder.

Urval av tidigare uppdrag

CFO, Dina Försäkringar. Internrevisionschef, Folksam Sak. CFO, Folksam Sak och Folksam Liv. Chef Produktutveckling, Ekonomi, AMF Pension. Administrativ chef AMF Fonder. Avdelningschef Fond-Finans, Ekonomi, Premiepensionsmyndigheten (PPM). Internrevisionschef, Affärsområdeschef Aktiehandel, SkandiaBanken. Koncerncontroller, NewSec. Auktoriserad revisor, EY.

Utbildning

Civilekonom, Stockholms universitet.

Anna-Karin Laurell

Invald 2018. Född 1963.

Nuvarande uppdrag

Chef Affärsområde Liv, Folksam, samt ledamot i Folksam koncernledning. Styrelseordförande i Folksam LO Fondförsäkringsaktiebolag, samt i Folksam Fondförsäkringsaktiebolag. Styrelseledamot KPA AB.

Urval av tidigare uppdrag

Chef Affärsområde Privat, Folksam. Vd Bukowskis, samt för SalusAnsvar. Verksamhetschef Skador, Folksam. Försäljningschef, SalusAnsvar. Kundenservicedirektör, Tre.

Utbildning

Humanistisk utbildning, Lunds universitet.

Sture Nordh

Invald 2015. Född 1952.

Nuvarande uppdrag

Senior rådgivare, egenföretagare. Styrelseordförande Bergendal Meetings. Styrelseledamot Arenagruppen. Medlare, Medlingsinstitutet.

Urval av tidigare uppdrag

Ordförande TCO. Utvecklingsdirektör Arbetslivsinstitutet. Statssekreterare Arbetsmarknadsdepartementet. Ordförande Kommunaltjänstemannaförbundet, SKTF.

Utbildning

Förvaltnings socionom, Umeå Universitet.

Ulf Olsson

Invald 2019. Född 1971.

Nuvarande uppdrag

Kommunalråd, Borås. Kommunstyrelsens ordförande.

Urval av tidigare uppdrag

Ordförande förhandlingsdelegationen SKR. Ersättare i styrelsen SKR.

Utbildning

Studier på Ekonomiprogrammet, Högskolan i Borås. Studier med inriktning finansiell ekonom, Handelshögskolan Göteborg.

Carina Sandor

Invald 2019. Född 1970.

Nuvarande uppdrag

Universitetsadjunkt SLU, Sveriges lantbruksuniversitet. Styrelseledamot Kommuninvest. Ledamot i kommunstyrelsen och kommunfullmäktige, Skinnskattebergs kommun.

Urval av tidigare uppdrag

Kommunstyrelsens ordförande Skinnskatteberg. Ledamot i Liberalernas partistyrrelse och partiledning. Sakkunnig i jämställdhetsintegrering, SKR. Vd Förenade Småkommuners Försäkrings AB. Kommunchef, Skinnskattebergs kommun. Samhällsekonomisk utredare, SCB.

Utbildning

Civilekonomexamen, Stockholms universitet. Magisterstudier nationalekonomi i Tyskland.

Annika Wallenskog

Invald 2015. Född 1959.

Nuvarande uppdrag

Chefsekonom SKR. Adjungerad ledamot AFA Försäkring. Styrelseledamot SKR Kapitalförvaltning. Ledamot SKR:s pensionsstiftelse. Vice ordförande i RKA, Rådet för främjande av kommunala analyser.

Urval av tidigare uppdrag

Sakkunnig Finansdepartementet. Kommundirektör, Vallentuna. Ekonomidirektör, Landstinget Uppsala län. Ekonomidirektör, Nacka kommun. Administrativ direktör, Stockholm Globe Arena. Ekonomichef Hälso- och Sjukvården, Västerås. Analyschef samt biträdande chefsekonom SKR.

Utbildning

Universitetsexamen Uppsala Universitet

Arbetsstagarrepresentanter

Några arbetsstagarrepresentanter finns inte i KPA Pensionsförsäkrings styrelse. Arbetsstagarrepresentation finns i KPA AB:s styrelse samt i KPA Livförsäkrings styrelse.

Närvaro på styrelsemöten 2019			
Namn	Funktion i styrelsen	Styrelsemöte ¹⁾	Risk- och kapitalutskott
Anders Knappe	ordförande	11 av 11	4 av 4
Lenita Granlund	ledamot	9 av 11	
Anders Henriksson ²⁾	ledamot	2 av 2	
Anna-Karin Laurell	ledamot	11 av 11	
Lena Dahl	ledamot	11 av 11	
Annika Wallenskog	ledamot	8 av 11	
Helene Odenjung ²⁾	ledamot	1 av 2	
Eva Fagerberg	ledamot	10 av 11	3 av 4
Sture Nordh	ledamot	11 av 11	
Catrina Ingelstam	ledamot	11 av 11	4 av 4
Karin George af Klercker	ledamot	8 av 11	
Ulf Olsson ³⁾	ledamot	9 av 9	
Carina Sandor ³⁾	ledamot	7 av 9	

¹⁾ Totalt sju ordinarie styrelsemöten (varav konstituerande möte i maj) samt fyra extra styrelsemöten

²⁾ Avgick i maj

³⁾ Invald i maj

Ersättning till styrelsens ledamöter		
Arvoden beslutade av stämman 2019:	Årsarvode (kronor)	Sammanträdesarvode (kronor)
Styrelsens ordförande	113 500	7 300
Ledamot av Folksam koncernledning	inget	inget
Övriga ledamöter anställda i Folksam	inget	inget
Övriga styrelseledamöter	76 000	7 300
Ledamöter i Risk- och kapitalutskott	32 300	5 500

Centrala funktioner

Risk- och kontrollorganisationen i KPA Pensionsförsäkring följer en modell med tre ansvarslinjer vilket beskrivs i not 2, avsnitt "Risk- och kontrollorganisation".

Utöver de tre ansvarslinjerna utser stämman revisionsbolag och lekmannarevisorer som granskar årsredovisningen inklusive bolagsstyrningsrapport samt styrelsens och vd:s förvaltning (externrevision).

Företagets centrala funktioner består av en riskfunktion, en compliancefunktion, en aktuariiefunktion och internrevision. Dessa funktioner är fristående från den operativa verksamhet som kontrolleras. Riskfunktionen, compliancefunktionen och aktuariiefunktionen är underställda vd men rapporterar även till styrelsen.

Riskfunktion

Riskfunktionen ansvarar bland annat för att utveckla och förvalta (normera) riskhanteringssystemet samt stödja första ansvarslinjen i att genomföra riskhantering effektivt. Ansvarig för företagets riskfunktion är Maria Kvist. Ansvar, mandat och uppgifter framgår av företagsstyrningsriktlinjerna.

Compliancefunktion

Compliancefunktionen ansvarar bland annat för att identifiera, övervaka och rapportera risker kopplade till externa eller interna regler för den tillståndspliktiga försäkringsverksamheten. Compliancefunktionen kontrollerar, följer upp och utvärdera regel efterlevnaden i första ansvarslinjen samt utgör ett stöd för verksamheten och KPA Pensionsförsäkringsledning i frågeställningar rörande efterlevnaden av näringsrättsliga regler och relevanta interna styrande regelverk. Ansvar, mandat och uppgifter framgår av företagsstyrningsriktlinjerna. Ansvarig för funktionen för regel efterlevnad är Catharina Bergström.

Aktuariiefunktion

Aktuariiefunktionen ansvarar för att samordna de försäkringstekniska beräkningarna, vilket bland annat innebär att säkerställa lämpligheten i använda metoder och antaganden samt att validera kvaliteten i beräkningar och underliggande data. Aktuariiefunktionen ansvarar också för att bedöma risker i försäkringsrörelsen, bidra till företagets riskhanter-

ingssystem och analysera nya lagar och föreskrifter som påverkar ansvarsområdet. Aktuariiefunktionen är normgivande på det aktuariella området och har en stödjande roll gentemot övriga aktuariella resurser i företaget. Ansvar, mandat och uppgifter framgår av företagsstyrningsriktlinjerna. Företagets aktuariiefunktion, tillika företagets ansvariga aktuarie, är David Persson.

Internrevision

Internrevisionen är en oberoende, objektivt granskande och rådgivande verksamhet. Internrevisionen stödjer företaget att nå sina mål genom att systematiskt och strukturerat utvärdera systemet för intern kontroll och andra delar av företagsstyrningssystemet samt lämna råd och synpunkter på desamma i syfte att bidra till ökad effektivitet i riskhantering, intern kontroll samt ledningsprocesser.

Internrevisionen är direkt underställd och rapporterar till styrelsen och är fristående från den verksamhet som granskas. Funktionens oberoende innebär att den normalt inte får delta i den operativa verksamheten eller vara involverad i det löpande arbetet med intern kontroll. Internrevisionens arbete bedrivs enligt god sed för internrevision som bland annat framgår av internationella standards, International Professional Practices Framework (IPPF). Internrevisionens uppdrag fastställs av styrelsen och regleras i Policy för Internrevision. Joni Heinonen är internrevisionschef, tillika ansvarig för funktionen Internrevision.

Externa revisorer

Revisionsbolagen Ernst & Young och KPMG är valda till revisorer till 2020 års stämma. Kenneth Strömberg och Anders Röhfors är valda till lekmannarevisorer till 2020 års stämma. Anna-Carin Magnusson och Bjarne Hald har valts till suppleanter för samma tid.

Vd och företagsledning

KPA Pensionsförsäkrings vd är direkt underställd styrelsen. Vd svarar för den löpande förvaltningen enligt styrelsens riktlinjer och anvisningar. En skriftlig instruktion som styrelsen fastställer reglerar det ansvar och de befogenheter som gäller för vd.

Uppgifter om Vd

Britta Burreau

Vd KPA Pension

Född 1964.

Övriga pågående uppdrag

Vd i KPA AB samt i KPA Pensionsförsäkring.
Ordförande i KPA Pensionsservice. Medlem av
Förtroenderådet SNS, Studieförbundet Näringsliv
och Samhälle. Ordförande i Scouterna samt styrelse-
ledamot i Akademiska Hus.

Tidigare uppdrag

Vd Nordea Liv & Pension samt ett flertal tjänster
på Accenture Financial Services. Styrelseledamot i
Svensk Försäkring.

Utbildning

Civilingenjör, Chalmers Tekniska Högskola samt
Executive MBA – Finance, Handelshögskolan i
Stockholm.

Företagsledning KPA Pensions- försäkring

Britta Burreau, vd KPA AB och KPA Pensions-
försäkring, född 1964

Fredrik Eklöf, verksamhetsområde Parter och
ledningsstöd, född 1978

Johan Sjöström, affärsområde Individ och marknad
samt vd i KPA Livförsäkring, född 1968

Ninni Wibeck, affärsområde Arbetsgivare och för-
säljning samt vd KPA Pensionsservice AB, född 1973

Daniel Larsson, chefsaktuarie, född 1982

Robin Paulsson, verksamhetsområde Ekonomi och
controlling, född 1975

Adjungerade:

Jeanette Almér, verksamhetsområde Affärsutveck-
ling, född 1973

Daniel Ejderberg, sektionschef IT Liv- och Pension,
född 1973

Principer för ersättning till ledningen

Lönesättningen för anställda inom KPA Pension ska
vara marknadsmässig. Anställningsvillkor för vd:ar
inom KPA Pension fastställs av respektive styrelse.
Ingen rörlig ersättning utgår till vd:ar. För med-
lemmar i KPA Pensions företagsledning och övriga
anställda inom KPA Pension som inte kan påverka
företagets risknivå utgår ett generellt belönings-
program baserat på Folksamns övergripande mål fast-
ställda av styrelserna för Folksam Liv och Folksam
Sak och som gäller för alla anställda inom Folksam
inklusive dotterföretag.

Styrelsens rapport om intern kontroll avseende den finansiella rapporteringen 2019

Målsättningen med KPA Pensionsförsäkrings arbete
med Intern kontroll finansiell rapportering (IKFR)
är att bokslut- och myndighetsrapportering ska vara
tillförlitlig och i överensstämmelse med lag och
gällande redovisningsregler. Internkontrollarbetet
baseras på det ramverk som tagits fram av The Com-
mittee of Sponsoring Organisations of the Thread-
way Commission "COSO" och beskrivs nedan.

Kontrollmiljö

Kontrollmiljön utgör grunden för den interna
kontrollen och är central för hur risker identifieras
och hanteras baserat på den kultur och de värderingar
som styrelse och ledning etablerat.

KPA Pensionsförsäkrings kultur och värderingar
har sin utgångspunkt i företagets etiska inriktning.
Det tar sig uttryck i hur företaget placerar kunder-
nas pensionsmedel samt i de etiska riktlinjer som är
vägledande i det dagliga arbetet. Styrelsen har beslu-
tat om denna inriktning. Förutom en stark förank-
ring i företagets ledning och styrelse finns ett stort
engagemang för den etiska inriktningen hos alla
medarbetare.

Kontrollmiljön utgörs även av tydliga ansvar och
roller. Ansvar och roller i den finansiella rapporte-
ringen fastställs i styrande regelverk, vidare finns
det styrande regelverk som fastställer roller och
ansvar i arbetet med risk- och internkontroll.

Internkontrollsystem

Ett företagsövergripande internkontrollsystem är under införande. Internkontrollsystemet syftar bland annat till att utvärdera om den finansiella rapporteringen är tillförlitlig genom att identifiera risker och kontroller i väsentliga processer som påverkar bokslut- och myndighetsrapportering. Kontrollerna ska därefter regelbundet utvärderas och resultatet analyseras för att bedöma risken för fel i den finansiella rapporteringen. Därutöver ska det finnas rutiner för att löpande hantera de förbättringsmöjligheter som framkommer i arbetet.

Informationssäkerhet

KPA Pensionsförsäkring är sedan 2012 certifierade enligt ISO 27001:2013. Ledningssystemet för informationssäkerhet är en del av företagets riskhantering och arbete med intern styrning och kontroll. Det innebär att företaget lever upp till de högt ställda krav på informationssäkerhet som standarden ställer. Genom systematiskt säkerhetsarbete förbättras skyddet av företagets informationstillgångar löpande, vilket gynnar kunderna genom exempelvis säkrare pensionsutbetalningar.

Riskbedömning

Halvårsvis genomför alla affärsområden och enheter en självutvärdering av risker. Därutöver görs riskanalyser per process inom ramen för internkontrollsystemet. Risker för väsentliga fel i den finansiella rapporteringen ska beaktas i analyserna. Det är chefen för respektive verksamhetsområde eller processägaren för en process som är ansvarig för att genomföra självutvärderingen. Självutvärdering innebär att identifiera risker, bedöma sannolikheten för att risken ska inträffa, vilken påverkan risken kan få på verksamheten samt vilka åtgärder som behöver vidtas för att hantera risken.

Kontroller

Riskåtgärder och kontroller

Åtgärdsplaner ska tas fram för de risker som verksamheten vill hantera genom förebyggande aktiviteter. Åtgärderna kan till exempel innebära att införa eller förbättra kontroller som syftar till tillförlitlig finansiell rapportering. Kontroller för att hantera risker avseende den finansiella rapporteringen är till exempel analyser och prognoser, avstämningar av huvudbok mot försäkringssystem, bankkonton eller andra register och underlag. Andra kontroller som också

påverkar den finansiella rapporteringen är de kontroller som utförs avseende försäkringsersättningar, och driftskostnader där det finns särskilda principer och rutiner såsom krav på dualitet och kontroll av större belopp samt slumpvisa utbetalningskontroller.

Information och kommunikation

För att säkerställa effektivt och korrekt informationsutbyte krävs att alla delar inom verksamheten kommunicerar och delar relevant information såväl inom och mellan verksamhetsområden som till och från styrelse och ledning. Informationsgivning från styrelsen och ledningen till chefer och medarbetare sker bland annat genom de styrande regelverken samt genom andra ledningsgrupper i verksamheten.

De principer som företaget ska följa har fastställts i ett styrande regelverk för extern rapportering och det finns tillgängligt för alla via företagets intranät. Det finns även en regelverksgrupp inom Ekonomi och Finans som bevakar och informerar om regelverksförändringar som påverkar den finansiella rapporteringen.

Styrelsen får regelbunden återkoppling från verksamheten om aktuella redovisningsfrågor samt intern styrning och kontroll. Styrelsen har regelbundna möten med ekonomi, företagets externrevisorer samt de centrala funktionerna.

Uppföljning

Kontroller följs regelbundet upp inom ramen för Folksam internkontrollsystem. Uppföljning görs genom att verksamheten genomför självutvärderingar av nyckelkontroller.

Därutöver genomför de centrala funktionerna granskningar och andra aktiviteter för att utvärdera den interna styrningen och kontrollen. Årsbokslut samt processen för framtagande och rapportering av finansiell information granskas även årligen av de externa revisorerna. Resultatet av den finansiella granskningen rapporteras till styrelsen. Till stämman sker avrapportering genom avlämnande av revisionsberättelsen.

Ett annat stöd i arbetet med att identifiera risker och väsentliga händelser är det företagsövergripande risk- och incidenthanteringssystemet. I det systemet rapporteras oönskade händelser och verksamheten vidtar åtgärder för att förhindra att samma sak inträffar igen.

Finansiella rapporter moderföretaget och koncernen

Resultaträkning.....	29
Rapport över totalresultat	30
Resultatanalys, moderföretaget	31
Balansräkning	32
Rapport över förändringar i eget kapital, koncernen	34
Rapport över förändringar i eget kapital, moderföretaget.....	35
Kassaflödesanalys.....	36
Årsredovisningens undertecknande.....	142

NOTER

Not 1. Redovisningsprinciper.....	40	Not 26. Övriga fordringar	99
Not 2. Upplysningar om risker	57	Not 27. Finansiella tillgångar och skulder	100
Not 3. Premieinkomst (efter avgiven återförsäkring)	79	Not 28. Förväntade återvinningstidpunkter för tillgångar och skulder	112
Not 4. Kapitalavkastning, intäkter.....	80	Not 29. Aktiekapital	116
Not 5. Värdeökning på övriga placeringstillgångar.....	80	Not 30. Disposition av företagets vinst eller förlust	116
Not 6. Övriga tekniska intäkter (efter avgiven återförsäkring).....	80	Not 31. Obeskattade reserver	116
Not 7. Intäkter från avtal med kunder	81	Not 32. Livförsäkringsavsättning.....	117
Not 8. Utbetalda försäkringsersättningar	81	Not 33. Oreglerade skador.....	118
Not 9. Driftskostnader	82	Not 34. Fondförsäkringsåtaganden.....	119
Not 10. Kapitalavkastning, kostnader	83	Not 35. Pensioner och liknande förpliktelser	120
Not 11. Värdeminskning på övriga placeringstillgångar.....	83	Not 36. Uppskjuten skatteskuld	125
Not 12. Övriga intäkter och kostnader.....	83	Not 37. Skulder till kreditinstitut	125
Not 13. Nettoresultat per kategori av finansiella instrument	84	Not 38. Övriga skulder	126
Not 14. Skatter.....	88	Not 39. Övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	126
Not 15. Andra immateriella tillgångar.....	89	Not 40. Ställda säkerheter	126
Not 16. Förvaltningsfastigheter/ Byggnader och mark	91	Not 41. Eventualförpliktelser	127
Not 17. Aktier och andelar i koncernföretag.....	93	Not 42. Ekonomiska arrangemang som inte redovisas i balansräkningen	127
Not 18. Aktier och andelar i intresseföretag	94	Not 43. Leasing	128
Not 19. Aktier och andelar.....	95	Not 44. Upplysningar om närstående	130
Not 20. Obligationer och andra räntebärande värdepapper	96	Not 45. Medelantal anställda samt löner och ersättningar	134
Not 21. Övriga lån.....	97	Not 46. Avstämning av totalavkastningstabell.....	140
Not 22. Utlåning till kreditinstitut.....	97	Not 47. Tvister	141
Not 23. Fondförsäkringstillgångar.....	98	Not 48. Väsentliga händelser efter balansdagen	141
Not 24. Derivat	98		
Not 25. Upplysningar om kvittning.....	99		

Resultaträkning

		Koncernen		Moderföretaget	
Mkr	Not	2019	2018	2019	2018
Teknisk redovisning av livförsäkringsrörelsen					
Premieinkomst (efter avgiven återförsäkring)	3				
Premieinkomst		17 315	16 475	17 315	16 475
Premier för avgiven återförsäkring		0	0	0	0
		17 315	16 475	17 315	16 475
Intäkter från investeringsavtal		0	7	0	7
Kapitalavkastning, intäkter	4	8 830	7 612	8 680	7 604
Orealiserade vinster på placeringstillgångar					
Värdeökning av placeringstillgångar för vilka livförsäkringstagaren bär placeringsrisk					
Värdeökning på fondförsäkringstillgångar	34	2 050	-	2 050	-
Värdeökning på övriga placeringstillgångar	5	11 874	586	10 942	-
Övriga tekniska intäkter (efter avgiven återförsäkring ¹⁾)	6	28	27	28	27
Försäkringsärsättningar (efter avgiven återförsäkring)					
Utbetalda försäkringsärsättningar	8, 9				
Före avgiven återförsäkring		-4 385	-3 884	-4 385	-3 884
Förändring i Avsättning för oreglerade skador	33	-7	-16	-7	-16
Förändring i andra försäkringstekniska avsättningar (efter avgiven återförsäkring)					
Livförsäkringsavsättning	32	-14 472	-8 156	-14 472	-8 156
Försäkringsteknisk avsättning för livförsäkringar för vilka försäkringstagaren bär risk					
Fondförsäkringsåtaganden ¹⁾		-2 044	164	-2 044	164
Driftskostnader	9	-352	-370	-340	-368
Kapitalavkastning, kostnader	9, 10	-381	-369	-152	-171
Orealiserade förluster på placeringstillgångar					
Värdeminskning på placeringstillgångar för vilka livförsäkringstagaren bär placeringsrisk					
Värdeminskning på fondförsäkringstillgångar	34	-	-157	-	-157
Värdeminskning på övriga placeringstillgångar	11	-	-7 142	-	-7 142
Andel i intresseföretags resultat		36	-9	-	-
Kapitalavkastning överförd till finansrörelsen		-	-7	-	-7
Livförsäkringsrörelsens tekniska resultat		18 492	4 760	17 615	4 375

Resultaträkning, forts.

		Koncernen		Moderföretaget	
Mkr	Not	2019	2018	2019	2018
Icke teknisk redovisning					
Livförsäkringsrörelsens tekniska resultat		18 492	4 760	17 615	4 375
Kapitalavkastning överförd från livförsäkringsrörelsen		-	7	-	7
Övriga intäkter	12	200	216	200	216
Övriga kostnader	12	-200	-216	-200	-216
Avkastningsskatt		-105	-90	-	-
Resultat före bokslutsdispositioner och skatt		18 387	4 677	17 615	4 382
Bokslutsdispositioner	31	-	-	-6	-2
Resultat före skatt		18 387	4 677	17 610	4 380
Skatt på årets resultat	14	-276	-66	-122	-90
Årets resultat		18 111	4 611	17 488	4 290
Hänförligt till:					
Försäkringstagarna		18 022	4 523	17 488	4 290
Innehav utan bestämmande inflytande		89	88	-	-

¹⁾ Avgiftsuttag av avkastningsskatt redovisas från och med 2019-01-01 under rubriken "Försäkringsteknisk avsättning för livförsäkringar för vilka försäkringstagaren bär risk". Tidigare redovisades denna post under rubriken "övriga tekniska intäkter" varpå jämförelseperioder är justerat.

Rapport över totalresultat

Mkr	Not	Koncernen		Modersföretaget	
		2019	2018	2019	2018
Årets resultat		18 111	4 611	17 488	4 290
Poster som inte kan omföras till periodens resultat					
Aktuariella vinster och förluster inkl löneskatt		-18	54	-	-
Skatt på poster redovisade som övrigt totalresultat avseende aktuariella vinster och förluster	14	0	0	-	-
Övrigt totalresultat för året, netto efter skatt		-18	54	-	-
Årets totalresultat		18 092	4 665	17 488	4 290
Hänförligt till:					
Försäkringstagarna		18 003	4 577	17 488	4 290
Innehav utan bestämmande inflytande		89	88	-	-

Resultatanalys, moderföretaget

Mkr	Totalt	Tjänstepensionsförsäkring			Sjuk- och premie- befrielse- försäkring
		Förmåns- bestämd traditionell försäkring	Avgifts- bestämd traditionell försäkring	Fond- försäkring	
Premieinkomst (efter avgiven återför- säkring)					
Premieinkomst (före avgiven återförsäkring)	17 315	2 792	14 476	3	44
Premier för avgiven återförsäkring	0	0	.	.	-
	17 315	2 792	14 476	3	44
Intäkter från investeringsavtal	0	-	-	0	-
Kapitalavkastning, intäkter	8 680	1 261	7 396	1	22
Orealiserade vinster på placerings- tillgångar	12 992	1 590	9 323	2 051	28
Övriga tekniska intäkter (efter avgiven återförsäkring)	28	-	-	28	-
Försäkringsersättningar (efter avgiven återförsäkring)					
Utbetalda försäkringsersättningar					
Före avgiven återförsäkring	-4 385	-1 065	-3 285	-12	-22
Förändring i oreglerade skador	-7	-14	-	-	6
Förändring i andra försäkringstekniska avsättningar (efter avgiven återförsäkring)	-16 516	-2 553	-11 918	-2 044	-
Driftskostnader	-340	-169	-151	-17	-2
Kapitalavkastning, kostnader	-152	-22	-128	-1	0
Livförsäkringsrörelsens tekniska resultat	17 615	1 820	15 712	8	74
Avvecklingsresultat (före avgiven återförsäkring)	7	-	-	-	7
Försäkringstekniska avsättningar					
Livförsäkringsavsättning	120 036	24 681	95 355	-	-
Oreglerade skador	90	34	-	1	55
Övriga försäkringstekniska avsättningar	7	7	-	-	-
Summa	120 133	24 722	95 355	1	55
Försäkringsteknisk avsättning för livförsäkringar för vilka försäkrings- tagaren bär risk					
Fondförsäkringsåtaganden	10 171	-	-	10 171	-
Summa	10 171	-	-	10 171	-
Konsolideringsfond	64 132	3 051	60 637	118	326

Resultatanalysen gäller direkt försäkring av svenska risker.

Balansräkning - Tillgångar

		Koncernen		Moderföretaget	
Mkr	Not	2019	2018	2019	2018
Immateriella tillgångar					
Andra immateriella tillgångar	15	-	1	-	1
Placeringstillgångar					
Förvaltningsfastigheter/ Byggnader och mark	16	19 263	12 263	-	-
Nyttjanderätter leasing förvaltningsfastigheter	43	430	-	-	-
Placeringar i koncern- och intresseföretag					
Aktier och andelar i koncernföretag	17	-	-	6 437	4 123
Lån till koncernföretag		-	-	8 801	5 207
Aktier och andelar i intresseföretag	18	243	225	207	225
		19 935	12 489	15 445	9 556
Andra finansiella placeringstillgångar					
Aktier och andelar	19	81 560	60 647	81 560	60 647
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	20	92 795	92 986	92 795	92 986
Övriga lån	21	2 737	2 280	2 737	2 280
Utlåning till kreditinstitut	22	744	555	744	555
Derivat	24	1 467	464	1 467	464
		179 304	156 932	179 304	156 932
Summa placeringstillgångar		199 239	169 421	194 749	166 488
Placeringstillgångar för vilka livförsäkringstagaren bär placeringsrisk					
Fondförsäkringstillgångar	23	10 171	8 417	10 171	8 417
Fordringar					
Fordringar avseende direkt försäkring		217	198	217	198
Övriga fordringar	26	463	1 399	397	1 386
		680	1 597	614	1 584
Andra tillgångar					
Likvida medel/ Kassa och bank		9 608	6 578	8 402	5 258
Aktuell skattefordran		208	181	208	181
Uppskjuten skattefordran	36	43	27	-	-
		9 860	6 785	8 610	5 438
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter					
Upplupna ränteintäkter		662	824	662	834
Övriga förutbetalda kostnader		58	65	3	2
		720	890	665	836
Summa tillgångar		220 670	187 111	214 809	182 765

Balansräkning - Eget kapital, avsättningar och skulder

		Koncernen		Modersföretaget	
Mkr	Not	2019	2018	2019	2018
Eget kapital					
Aktiekapital	29	300	300	300	300
Konsolideringsfond		64 132	61 859	64 132	61 859
Andra fonder		135	106	-	-
Balanserad vinst/förlust		2 470	2 284	-	-
Årets resultat		18 022	4 523	17 488	4 290
Eget kapital hänförligt till försäkringstagar- na		85 058	69 072	81 920	66 449
Innehav utan bestämmande inflytande		652	563	-	-
Summa eget kapital		85 710	69 635	81 920	66 449
Obeskattade reserver	31	-	-	64	58
Försäkringstekniska avsättningar					
Livförsäkringsavsättning	32	120 036	105 564	120 036	105 564
Oreglerade skador	33	90	78	90	78
Övriga försäkringstekniska avsättningar		7	7	7	7
		120 133	105 649	120 133	105 649
Försäkringsteknisk avsättning för livförsäk- ringar för vilka försäkringstagaren bär risk					
Fondförsäkringsåtaganden	34	10 171	8 417	10 171	8 417
Andra avsättningar					
Pensioner och liknande förpliktelser	35	41	24	-	-
Aktuell skatteskuld		51	22	-	-
Uppskjuten skatteskuld	36	980	574	16	6
		1 072	620	16	6
Skulder					
Skulder avseende direkt försäkring		247	218	247	218
Skulder till kreditinstitut	37	1 552	291	1 552	291
Derivat	24	213	184	213	184
Finansiella skulder leasing	43	430	-	-	-
Övriga skulder	38	959	1 966	477	1 476
		3 400	2 659	2 489	2 168
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter					
Övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	39	184	131	17	17
Summa eget kapital, avsättningar och skulder		220 670	187 111	214 809	182 765

Upplupning om ställda säkerheter, eventalförpliktelser och ekonomiska arrangemang som inte redovisas i balansräkningen, se not 40, not 41 och not 42.

Rapport över förändringar i eget kapital, koncernen

Mkr	Eget kapital hänförligt till försäkringstagarna						Innehav utan bestämmande inflytande	Totalt eget kapital
	Aktie-kapital	Konsolide-ringsfond	Andra fonder		Balanserad vinst/förlust inkl årets resultat ¹⁾	Eget kapital hänförligt till försäkrings-tagare		
			Eget kapitalandel obeskattade reserver	Kapital-andelsfond				
Ingående balans enligt fastställd balansräkning 2018-01-01	300	54 801	109	-31	11 320	66 499	475	66 974
Vinstdisposition 2018		9 062			-9 062	-	-	-
Under räkenskapsåret tilldelad återbäring	-	-2 004	-	-	-	-2 004	-	-2 004
Förändring eget kapitalandel i obeskattade reserver	-	-	-3	-	3	-	-	-
Förändring i intresseföretags eget kapital	-	-	-	40	-40	-	-	-
Årets resultat	-	-	-	-9	4 532	4 523	88	4 611
Årets övrigt totalresultat	-	-	-		54	54	-	54
Årets totalresultat	-	-	-	-9	4 586	4 577	88	4 665
Utgående balans 2018-12-31	300	61 859	106	0	6 807	69 072	563	69 635
Ingående balans 2019-01-01	300	61 859	106	0	6 807	69 072	563	69 635
Vinstdisposition 2019		4 290			-4 290	-	-	-
Under räkenskapsåret tilldelad återbäring	-	-2 018	-	-	-	-2 018	-	-2 018
Förändring eget kapitalandel i obeskattade reserver	-	-	-7	-	7	-	-	-
Utbetalning överskottsmedel								
Årets resultat	-	-	-	36	17 986	18 022	89	18 111
Årets övrigt totalresultat	-	-	-		-18	-18	-	-18
Årets totalresultat	-	-	-	36	17 968	18 004	89	18 093
Utgående balans 2019-12-31	300	64 131	99	36	20 492	85 058	652	85 710

¹⁾ Balanserade vinstmedel inkluderar Reservfond, Kapitalandelsfond, Eget kapital delen av obeskattade reserver, Aktuariella vinster och förluster inkl löneskatt, skatt hänförlig till komponenter avseende övrigt totalresultat och årets resultat.

Rapport över förändringar i eget kapital, moderföretaget

Mkr	Bundet eget kapital			Totalt eget kapital
	Aktie-kapital	Konsolideringsfond	Årets resultat ¹⁾	
Ingående balans 2018-01-01	300	54 802	9 062	64 164
Föregående års vinstdisposition		9 062	-9 062	-
Under räkenskapsåret tilldelad återbäring		-2 004	-	-2 004
Årets resultat, tillika årets totalresultat		-	4 290	4 290
Utgående balans 2018-12-31	300	61 860	4 290	66 450
Ingående balans 2019-01-01	300	61 860	4 290	66 450
Föregående års vinstdisposition		4 290	-4 290	-
Under räkenskapsåret tilldelad återbäring		-2 018	-	-2 018
Årets resultat, tillika årets totalresultat		-	17 488	17 488
Utgående balans 2019-12-31	300	64 132	17 488	81 920

¹⁾ Då KPA Pensionsförsäkring har vinstutdelningsförbud förs årets resultat till konsolideringsfonden och kan därmed ses som bundet kapital.

KPA Pensionsförsäkring är ett icke vinstutdelande försäkringsföretag och en konsolideringsfond har inrättats under eget kapital där årsvinsten skall avsättas. Det primära syftet med konsolideringsfonden är att ligga till grund för förlusttäckning i företaget samt att i olika grader finansiera framtida försäkringspremier i form av premierabatt och förändringar av försäkringsvillkoren. De samlade medlen i konsolideringsfonden tjänar således både som riskkapital i företaget och som återbäringskapital till försäkringstagarna.

Kassaflödesanalys

	Koncernen		Modersföretaget	
Mkr	2019	2018	2019	2018
Den löpande verksamheten ¹⁾				
Resultat före skatt	18 387	4 677	17 610	4 380
Justering för poster som inte ingår i kassaflödet ²⁾	-1 453	11 797	-581	12 182
Betald skatt	-187	-126	-139	-103
Kassaflöde från den löpande verksamheten före förändringar i tillgångar och skulder	16 747	16 347	16 890	16 460
Förändring av placeringstillgångar ³⁾	-7 440	-13 114	-7 440	-13 114
Förändring av placeringstillgångar/försäkringstekniska avsättningar, fondförsäkring, netto ⁴⁾	-	-	-	-
Förändring av övriga rörelsefordringar	1 164	-1 014	1 141	-1 029
Förändring av övriga rörelseskulder	328	1 104	346	1 112
Utbetald återbäring från konsolideringsfonden	-2 018	-2 004	-2 018	-2 004
Kassaflöde från den löpande verksamheten	8 782	1 318	8 919	1 424
Investeringsverksamheten				
Förändring i koncernföretag ⁵⁾	-23	458	-5 901	-338
Förändring i intresseföretag ⁶⁾	18	-164	18	-164
Förändring av övriga placeringstillgångar ⁷⁾	-5 855	-494	-	-
Förändring av immateriella tillgångar ⁸⁾	-1	-	-1	-
Kassaflöde från investeringsverksamheten	-5 860	-199	-5 883	-502
Årets kassaflöde	2 921	1 119	3 036	922
Likvida medel vid årets början	6 578	5 173	5 258	4 049
Årets kassaflöde	2 921	1 119	3 036	922
Valutakursdifferens i likvida medel	109	286	109	286
Likvida medel vid årets slut ^{9), 10)}	9 608	6 578	8 402	5 258

Från och med 2019 har definitionen av likvida medel ändrats till att endast innefatta banktillgodohavanden. Föregående års siffror har justerats.

Kassaflödesanalys, forts.

	Koncernen		Modersföretaget	
Mkr	2019	2018	2019	2018
¹⁾ Den löpande verksamheten				
Räntor och utdelningar				
Inbetald ränta	1 544	1 561	1 606	1 563
Utbetald ränta	-32	-28	-32	-28
Inbetald utdelning	2 265	1 974	2 611	2 394
Summa räntor och utdelningar	3 777	3 507	4 186	3 930
Förändring av leasingskuldens kapitalbelopp				
Ingående balans	430	-	-	-
Utgående balans	430	-	-	-
Avser förvaltningsfastigheter				
Leasingavtal				
Kassautflöden hänförliga till leasingavtal	14	-	-	-
Summa kassautflöden hänförliga till leasingavtal	14	-	-	-

Ovanstående kassautflöde inkluderar såväl belopp för leasingavtal som redovisas som leasingskuld, som belopp som betalas för variabla leasingavgifter, korttidsleasing och leasar av lågt värde.

Kassaflödesanalys, forts.

	Koncernen		Modenföretaget	
Mkr	2019	2018	2019	2018
2) Justering för poster som inte ingår i kassaflödet				
Avskrivningar	33	34	2	7
Nedskrivningar	-	-	-	11
Bokslutsdispositioner	-	-	6	2
Icke utdelade resultatandelar i intresseföretag	-36	9	-	-
Utdelad resultatandel i koncernföretag som ej gått via likvida medel	-	-	-60	-41
Realiserade vinster (-)/förluster (+)	-2 446	-2 443	-2 456	-2 488
Orealiserade vinster (-)/förluster (+)	-11 904	6 468	-10 969	7 058
Valutakursvinster (-)/förluster (+)	-2 318	-1 491	-2 318	-1 491
Förändring av upplupet anskaffningsvärde räntebärande värdepapper	731	958	731	958
Förändring försäkringstekniska avsättningar	14 484	8 169	14 484	8 169
Övriga förändringar avsättningar	4	92	-	-2
Summa justering för poster som inte ingår i kassaflödet	-1 453	11 797	-581	12 182
3) Förändring av placeringstillgångar				
Investeringar i placeringstillgångar	-149 276	-102 703	-149 276	-102 703
Försäljning av placeringstillgångar	141 836	89 589	141 836	89 589
Summa förändring av placeringstillgångar	-7 440	-13 114	-7 440	-13 114
4) Förändring av placeringstillgångar/försäkrings- tekniska avsättningar fondförsäkring, netto				
Investering i placeringstillgångar, fondförsäkring	-1 754	364	-1 754	364
Förändring av försäkringstekniska avsättningar, fondförsäkring	1 754	-364	1 754	-364
Summa förändring av placeringstillgångar/försäkrings- tekniska avsättningar fondförsäkring, netto	-	-	-	-
5) Förändring i koncernföretag				
Investeringar i koncernföretag	-54	-8	-5 932	-338
Försäljning av koncernföretag	31	466	31	-
Summa förändring i koncernföretag	-23	458	-5 901	-338

Kassaflödesanalys, forts.

	Koncernen		Modenföretaget	
Mkr	2019	2018	2019	2018
⁶⁾ Förändring i intresseföretag				
Investeringar i intresseföretag	-	-207	-	-207
Försäljning av intresseföretag	18	43	18	43
Summa förändring i intresseföretag	18	-164	18	-164
⁷⁾ Förändring av övriga placeringstillgångar				
Investeringar i övriga placeringstillgångar	-5 855	-494	-	-
Summa förändring av övriga placeringstillgångar	-5 855	-494	-	-
⁸⁾ Förändring av immateriella tillgångar				
Investeringar i immateriella tillgångar	-1	-	-1	-
Summa förändring av immateriella tillgångar	-1	-	-1	-
⁹⁾ Likvida medel				
Kassa och banktillgodohavanden	9 608	6 578	8 402	5 258
Summa likvida medel	9 608	6 578	8 402	5 258
¹⁰⁾ Ej tillgängliga likvida medel				
Andra legala restriktioner	744	555	744	555
Summa ej tillgängliga likvida medel	744	555	744	555

Noter

Not 1. Redovisningsprinciper

Innehållsförteckning

- 1 Allmän information
- 2 Grunder för upprättande av de finansiella rapporterna
 - 2.1 Överensstämmelse med normgivning och lag
 - 2.2 Förutsättningar vid upprättande av KPA Pensionsförsäkrings finansiella rapporter
 - 2.3 Uppskattningar och bedömningar i de finansiella rapporterna
 - 2.4 Ändrade redovisningsprinciper
 - 2.5 Nya och ändrade redovisningsstandarder från IASB samt andra regelverk för räkenskapsår 2020 eller senare
 - 2.6 Koncernredovisning
 - 2.7 Utländsk valuta
 - 2.8 Försäkringsavtal och investeringsavtal
- 3 Principer för poster i resultaträkningen
 - 3.1 Premieinkomst
 - 3.2 Intäkter från investeringsavtal
 - 3.3 Kapitalavkastning
 - 3.4 Utbetalda försäkringsersättningar
 - 3.5 Driftskostnader
 - 3.6 Leasing
 - 3.7 Skatter
- 4 Principer för poster i balansräkningen
 - 4.1 Immateriella tillgångar
 - 4.2 Förvaltningsfastigheter
 - 4.3 Finansiella tillgångar och skulder
 - 4.4 Försäkringstekniska avsättningar
 - 4.5 Försäkringsteknisk avsättning för livförsäkringar för vilka försäkringstagaren bär risk
 - 4.6 Andra avsättningar
 - 4.7 Eventualförpliktelser
 - 4.8 Kassaflödesanalys
- 5 Moderföretagets redovisningsprinciper
 - 5.1 Skillnader mellan koncernens och moderföretagets redovisningsprinciper

1 Allmän information

Årsredovisningen avges per den 31 december 2019 och avser räkenskapsåret 2019 för KPA Pensionsförsäkring med organisationsnummer 556401-6544 med säte i Stockholm. KPA Pensionsförsäkring ägs till 100 procent av KPA Livförsäkring med organisationsnummer 502010-3502 med säte i Stockholm. Adressen till huvudkontoret är Bohusgatan 14, 116 67 Stockholm. Årsredovisningen har godkänts för utfärdande av styrelsen i KPA Pensionsförsäkring den 23 mars 2020. Resultat- och balansräkning blir föremål för fastställande på stämman den 26 maj 2020.

2 Grunder för upprättande av de finansiella rapporterna

2.1 Överensstämmelse med normgivning och lag

Koncernredovisningen är upprättad i enlighet med International Financial Reporting Standards (IFRS) och IFRIC-tolkningar utgivna av International Accounting Standards Board (IASB) antagna av EU. Tillämpning sker även av Rådet för finansiell rapporterings (RFR) rekommendation RFR 1 Kompletterande

redovisningsregler för koncerner. Även tillämpliga delar av Finansinspektionens föreskrifter FFFS 2015:12 och dess ändringsföreskrifter samt Lag om årsredovisning i försäkringsföretag (ÅRFL) tillämpas i koncernredovisningen.

Moderföretaget tillämpar samma redovisningsprinciper som koncernen med de undantag som beskrivs i avsnitt 5, Moderföretagets redovisningsprinciper.

2.2 Förutsättningar vid upprättande av KPA Pensionsförsäkrings finansiella rapporter

KPA Pensionsförsäkrings funktionella valuta är svenska kronor och de finansiella rapporterna presenteras i svenska kronor. Samtliga belopp, om inte annat anges, är avrundade till närmaste miljontal kronor. Till följd av detta kan avrundningsdifferenser förekomma. Siffror inom parentes avser föregående år. Tillgångar och skulder är redovisade till anskaffningsvärde, förutom vissa finansiella tillgångar och skulder som värderas till verkligt värde. De nedan angivna redovisningsprinciperna har tillämpats konsekvent

på samtliga perioder som presenteras i de finansiella rapporterna om inte annat framgår nedan eller enligt femårsöversikten i förvaltningsberättelsen.

2.3 Uppskattningar och bedömningar i de finansiella rapporterna

Vid upprättande av de finansiella rapporterna i enlighet med IFRS görs uppskattningar och bedömningar samt antaganden som påverkar tillämpningen av redovisningsprinciperna och de redovisade beloppen av tillgångar, skulder, intäkter och kostnader. Uppskattningarna och antagandena är baserade på historiska erfarenheter och ett antal andra faktorer som under rådande förhållanden synes vara rimliga. Verkliga utfall kan avvika från dessa uppskattningar och bedömningar. De områden som innefattar en hög grad av bedömning, som är komplexa eller sådana områden där antaganden och uppskattningar är av väsentlig betydelse på de finansiella rapporterna anges nedan.

2.3.1 Uppskattningar

2.3.1.1 Försäkringstekniska avsättningar

Redovisningsprinciper för försäkringsavtal återfinns i avsnitt 2.8.1 i not 1 Redovisningsprinciper. Redovisningsprinciper för värdering av försäkringstekniska avsättningar beskrivs i avsnitt 4.4 och 4.5 i not 1 Redovisningsprinciper. Nuvarande metoder och antaganden som ligger till grund för värderingen av avsättningarna beskrivs även i not 32 Livförsäkringsavsättningar och not 33 Oreglerade skador. Känsligheten i de antaganden som ligger till grund för värderingen av avsättningarna beskrivs i not 2 Upplysningar om risker.

2.3.1.2 Finansiella instrument

Värdering av finansiella tillgångar och skulder återfinns i avsnitt 4.3 i not 1 Redovisningsprinciper. Fastställande av verkligt värde på finansiella instrument beskrivs i not 27 Finansiella tillgångar och skulder. Känslighetsanalyser för de olika risktyperna finns i not 2 Upplysningar om risker.

2.3.1.3 Förvaltningsfastigheter

Värdering av fastigheterna återfinns i avsnitt 4.2 i not 1 Redovisningsprinciper. Fastställande av verkligt värde på fastigheterna beskrivs i not 16 Byggnader och mark. Känslighetsanalys avseende marknadsvärdet på fastighetsinnehavet finns i not 2 Upplysningar om risker.

2.3.1.4 Pensioner och liknande förpliktelser

Redovisningsprinciperna för pensioner och liknande förpliktelser återfinns i avsnitt 4.7.1 i not 1 Redovisningsprinciper. Till grund för värderingen av pensionsförpliktelser ligger aktuariella antaganden som beskrivs i not 35 Pensioner och liknande förpliktelser.

2.3.2 Bedömningar

2.3.2.1 Försäkrings- respektive investeringsavtal

Klassificering av avtal återfinns i avsnitt 2.8 i not 1 Redovisningsprinciper.

2.3.2.2 Finansiella tillgångar och skulder

Klassificering av finansiella tillgångar och skulder i olika kategorier återfinns i avsnitt 4.3 i not 1 Redovisningsprinciper. Information om redovisade värden per kategori av finansiella tillgångar och skulder finns i not 27 Finansiella tillgångar och skulder.

2.4 Ändrade redovisningsprinciper

2.4.1 Nya och ändrade redovisningsstandarder från IASB för räkenskapsår 2019

2.4.1.1 IFRS 16 Leasing

Koncernen tillämpar IFRS 16 Leasingavtal från och med 1 januari 2019. Till följd av detta har koncernen ändrat sina redovisningsprinciper för leasingavtal enligt nedan. Koncernen har valt att tillämpa den modifierade retroaktiva ansatsen vid övergången. Jämförelsetal för tidigare perioder har inte räknats om. Ingen ackumulerad effekt har uppstått på ingående balansmedel med hänsyn till att på första tillämpningsdagen värderas nyttjanderätten till ett belopp som motsvarar leasingkulden, justerat för förutbetalda eller upplupna leasingavgifter. Tidigare fastställde koncernen huruvida ett avtal innehöll leasing enligt IFRIC 4 Fastställande av huruvida ett avtal innehåller ett leasingavtal. Fr o m 1 januari 2019 bedömer koncernen om ett avtal innehåller leasing baserat på definitionen av leasingavtal i IFRS 16.

Vid övergång till IFRS 16 har lätttnadsregeln tillämpats som innebär att tidigare definition enligt IAS 17 Leasingavtal har använts vid övergång. Det betyder att IFRS 16 tillämpas på avtal som tidigare identifierats som leasingavtal och att IFRS 16 inte tillämpas på avtal som tidigare bedömts inte innehålla leasingavtal. Följaktligen tillämpas definition av leasingavtal enligt IFRS 16 endast på de avtal som ändrats eller ingåtts efter 1 januari 2019.

Leasegivare

I egenskap av leasegivare av operationella leasingavtal, som avser uthyrning av förvaltningsfastigheter, har inga justeringar gjorts i koncernredovisningen vid övergång till ny redovisningsstandard IFRS 16 Leasingavtal. Det innebär att leasingavtalen inte redovisas i balansräkningen och att intäkterna i sin helhet redovisas som hyresintäkter i resultaträkningen. Ingen skillnad föreligger mellan koncernen och juridisk person.

Leasetagare

Tidigare klassificerade koncernen leasingavtal som operationella eller finansiella leasingavtal baserat på om avtalet överförde de betydande risker och förmåner som ett ägande av den underliggande tillgången medför för koncernen. Operationella leasingavtal redovisas inte som en tillgång och skuld i rapporten över finansiell ställning och leasingkostnaden redovisades linjärt över leasingperioden.

I egenskap av leasetagare har omklassificering gjorts i koncernredovisningen vid övergång till IFRS 16, från att avtalen klassificerats som operationella leasingavtal till att enbart klassificeras som leasingavtal. Avtalen redovisas som en tillgång, benämnd nyttjanderätt, och som en finansiell leasingkulda i balansräkningen, undantag finns för leasingavtal av mindre värde och kortfristiga leasingavtal. En väsentlighetsbedömning har gjorts och utöver de två möjligheterna till undantag enligt standarden redovisas endast tomträtter, klassificerade som förvaltningsfastigheter, som leasingavtal.

Nyttjanderätten värderas till anskaffningsvärde med avdrag för av- och nedskrivningar och leasingkulden värderas till upplupet anskaffningsvärde. Kostnadsförd leasingavgift i juridisk person har i koncernen ersatts av en avskrivningskostnad på nyttjanderätten, beräknad linjärt och av en räntekostnad beräknad på leasingkulden.

Nyttjanderätt som avser tomträttsavtal värderas till verkligt värde och leasingkulden värderas till upplupet anskaffningsvärde. Tomträttsavtalen betraktas som eviga. Kostnadsförd leasingavgift i juridisk person har i koncernen ersatts av en av en räntekostnad beräknad på leasingkulden.

I samband med övergång till att redovisa leasingavtalen i balansräkningen ska nedskrivningsprövning utföras av nyttjanderätten enligt IAS 36 Nedskrivningar. Som en praktisk lösning, i samband med övergång till nya regler, tillämpas istället IAS 37 Avsättningar, eventalförpliktelser och eventualtillgångar, för att bedöma om avtalen är förlustbringande. Ytterligare en praktisk lösning som valts vid övergång till ny standard är att initiala utgifter, som kan uppkomma när ett avtal påbörjas, inte ingår i värdering av nyttjanderätten utan ska fortsätta kostnadsföras. Vid övergång har också möjlighet använts att göra en ny bedömning av leasingperioden med hänsyn till kontraktuella rättigheter att förlänga och att säga upp avtalen. Lättnadsregel har tillämpats som innebär att för portföljer med någorlunda liknande egenskaper har en enda diskonteringsats använts.

Den slutliga totala leasingkostnaden för hela avtalsperioden förändras inte och ingen skillnad kommer att föreligga mellan koncern och juridisk person när avtalet har löpt ut. Skillnader i kostnader under löpande period mellan koncernen och juridisk person består av periodiseringseffekter.

I den juridiska personen fortsätter motsvarande avtal att klassificeras och redovisas som operationella leasingavtal. Det innebär att kostnaderna i sin helhet redovisas som hyreskostnader i juridisk person och ingen nyttjanderätt och leasingkulda redovisas i balansräkningen.

Effekt på de finansiella rapporterna

Vid övergång till IFRS 16 har nyttjanderätt och leasingkulda redovisats till 430 miljoner kronor.

Beräkning av ingående balans avseende leasade tillgångar	Koncernen
Mkr	2019
Åtaganden för operationella leasingavtal per 31 dec 2018	-
Tillkommer tomträtter som redovisas som operationella 31 dec 2018 (rättelse jämfört med årsredovisning 2018)	13 849
Summa operationella leasingavtal före diskontering och erhållna betalningar 1 jan 2019	13 849
Diskonteringseffekt 1 jan 2019 ¹⁾	-13 419
Leasingskulder redovisad per 1 jan 2019	430

¹⁾ För leasingskulder tillämpas vägda genomsnittliga marginella låneräntan 3,25%

2.4.1.2 Årliga förbättringar av befintliga IFRS

Företagsledningen har bedömt att övriga ändringar i befintliga IFRS-standarder inte har haft någon väsentlig inverkan på KPA Pensionsförsäkrings finansiella rapportering.

2.4.2 Övriga ändringar för räkenskapsår 2019

2.4.2.1 Immateriella tillgångar

Från och med den 1 januari 2019 redovisar företaget en egenutvecklad immateriell tillgång i balansräkningen när kriterierna för en tillgång är uppfyllda. Tidigare har egenutvecklade immateriella tillgångar kostnadsförts i enlighet med RFR 2 IAS 38 p 4. Eftersom tidigare kostnadsförd utveckling inte får aktiveras ger bytet av redovisningsprincip inte någon effekt retroaktivt. Ovanstående innebär inte någon ändrad princip på koncernnivå. Mer information om immateriella tillgångar, se avsnitt 4.1 eller not 15.

2.5 Nya och ändrade redovisningsstandarder från IASB samt andra regelverk för räkenskapsår 2020 eller senare

Nedanstående nya eller ändrade standarder och tolkningsuttalanden träder ikraft för räkenskapsår som börjar efter den 1 januari 2020 eller senare och har inte förtidstillämpats vid upprättandet av dessa finansiella rapporter. Nedan beskrivs förväntade effekter som tillämpningen förväntas få på den finansiella rapporteringen.

2.5.1 IFRS 9 Finansiella instrument

IFRS 9 Finansiella instrument omfattar nya utgångspunkter för klassificering och värdering av finansiella instrument. Standarden, som är godkänd av EU, ersätter IAS 39 Finansiella instrument: Redovisning och

värdering. Genom tillägg till IFRS 4 Försäkringsavtal medges tillfälligt undantag från IFRS 9 för perioden 2018 till och med utgången av 2020, varvid första tillämpning av IFRS 9 skulle ske senast den 1 januari 2021. IASB har dock beslutat att detta tillägg ska gälla ytterligare två år. Detta skulle innebära en tillämpning av IFRS 9 från och med den 1 januari 2023. För fortsatt tillfälligt undantag från IFRS 9 (senare ikraftträdandedatum för IFRS 9) krävs att IASB:s beslut om en förlängd uppskovsperiod antas av EU för att beslutet skall vara gällande. KPA Pensionsförsäkring planerar att börja tillämpa IFRS 9 den 1 januari 2023 förutsatt att den föreslagna ändringen om en utökad uppskovstid antas av EU.

Vid klassificering i enlighet med IFRS 9 föreligger ett tydligare samband med företagets affärsmodeller för förvaltning av finansiella tillgångar. Affärsmodeller identifieras på portföljnivå, om t ex tillgångar innehas för att inkassera kontraktuella kassaflöden eller om andra affärsmodeller tillämpas som att tillgångarna förvaltas och utvärderas baserat på verkliga värden eller innehas för handel. Därefter sker en gruppering på typ av tillgång: skuldinstrument (t ex obligationer, lånefordringar, bankkonton), egetkapitalinstrument (t ex aktier) och derivat. Vid klassificering i olika värderingskategorier beaktas därefter affärsmodeller för typ av tillgång, t ex för skuldinstrument görs bedömning om syfte med innehav är om tillgångarna innehas för att inkassera kontraktuella kassaflöden i kombination med att avtalsvillkoren innebär att betalningar endast avser kapital och ränta, tillgången värderas då till upplupet anskaffningsvärde, om affärsmodellen innebär att tillgången även kan säljas värderas innehavet till verkligt värde via övrigt totalresultat. Om ingen av dessa affärsmodeller till-

lämpas värderas innehaven obligatoriskt till verkligt värde baserat på en affärsmodell som innebär att de förvaltas och utvärderas på verkliga värden eller att de innehas för handel, denna värderingskategori kan avse både skuld- och egetkapitalinstrument. Oavsett affärsmodell hänförs alltid derivat och repor till kategori innehav för handel. Oberoende av affärsmodell kan företaget vid första redovisningstillfället identifiera en finansiell tillgång till verkligt värde, det avser egetkapitalinstrument och kan även tillämpas för skuldinstrument i de fall syftet är att eliminera inkonsekvenser i värdering mellan tillgångar och skulder.

Vad gäller finansiella skulder överensstämmer merparten med de tidigare reglerna i IAS 39. Skulder redovisas till upplupet anskaffningsvärde eller till verkligt värde via resultaträkningen. Skulder som värderas till verkligt värde inkluderar innehav för handel, till denna grupp hänförs alltid derivat och repor. Finansiella skulder omfattar också sådana som vid första redovisningstillfället identifierats till verkligt värde via resultaträkningen, antingen för att värderingen leder till eliminering av inkonsekvenser i värdering av tillgångar och skulder eller för en grupp av finansiella skulder, eller tillgångar och skulder om de förvaltas och utvärderas baserat på verkliga värden, den sistnämnda värderingskategorin tillämpas på fondförsäkringsåtaganden.

Ny metod för nedskrivningar omfattar för KPA Pension primärt skuldinstrument som värderas till upplupet anskaffningsvärde. Metoden utgår från tre steg där respektive steg representerar typ av kreditförsämrad tillgång. Det första steget avser tillgångar för vilka kreditrisken inte har ökat väsentligt jämfört med första redovisningen, reservering redovisas för ett års förväntad förlust vid fallissemang. Det andra steget avser tillgångar för vilka det har skett en väsentlig ökning av kreditrisken utan att vara fallerade jämfört med första redovisningen. Det tredje steget omfattar fallerade tillgångar och för dessa utförs en individuell bedömning. För andra och tredje steget görs förväntad reservering med utgångspunkt för hela återstående löptiden.

Resultat, eget kapital och solvenskvot kan komma att påverkas med hänsyn till nya nedskrivningsregler och omklassificeringar. Ett arbete pågår för att utreda storlek på påverkan.

2.5.2 IFRS 17 Insurance contracts

I maj 2017 publicerade IASB standarden IFRS 17 Insurance Contracts som har föreslagits träda i kraft den 1 januari 2023. Denna standard är ännu ej antagen i EU. Standarden har varit omdebatterad och innebär stora förändringar i värdering och presentation av försäkringskontrakt. Under sommaren 2019 publicerade IASB ett förslag på ändringar av IFRS 17 med syfte att förenkla och tydliggöra tillämpningen av standarden. KPA Pension har under hösten deltagit i remissförfrågan avseende de föreslagna ändringarna via Svensk Försäkring. En uppdaterad IFRS 17 förväntas komma i mitten av 2020.

I Sverige tillämpas inte full IFRS i juridisk person. Styrande regler kring redovisning för försäkringsföretag finns bland annat i Lag (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag samt Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om årsredovisning i försäkringsföretag (FFFS 2015:12). En tillämpning av IFRS 17 i juridisk person måste således ske på ett sådant sätt som är förenligt med svensk lagstiftning. Finansinspektionen har genomfört en förstudie kring IFRS 17 som en förberedelse inför deras kommande arbete med anpassningen av redovisningsföreskrifterna till den nya standarden. Finansinspektionen har i samband med detta kommit med ett uttalande där Finansinspektionen anger att man överväger att införa en två-årig implementeringstid av redovisningsföreskrifterna för juridisk person och onoterade försäkringsföretags koncernredovisningar. Vidare har Finansinspektionen angett att man under 2020 avser att inleda ett regelprojekt i syfte att ta bort kravet för onoterade försäkrings- och tjänstepensionsföretag att tillämpa full IFRS i koncernredovisningen. I vilken utsträckning IFRS 17 blir tillämplig på försäkringsföretagen i KPA Pension är därför ännu inte klart. KPA Pensionsförsäkring arbetar för närvarande med en förstudie som syftar till att analysera effekterna av den nya standarden och följer utvecklingen inom detta område.

2.5.3 Övriga ändringar

Företagsledningens bedömning är att övriga nya och ändrade standarder och tolkningar inte kommer att få någon väsentlig påverkan på KPA Pensionsförsäkrings finansiella rapportering den period de tillämpas för första gången.

2.6 Koncernredovisning

2.6.1 Konsolideringsprinciper dotterföretag

KPA Pensionsförsäkring konsoliderar dotterföretag som står under bestämmande inflytande. Bestämmande inflytande innebär direkt eller indirekt en rätt att utforma ett företags finansiella och operativa strategier i syfte att erhålla ekonomiska fördelar. Vid bedömningen om ett bestämmande inflytande föreligger, beaktas potentiella röstberättigande aktier som utan dröjsmål kan utnyttjas eller konverteras. För att bestämmande inflytande ska föreligga ska följande kriterier vara uppfyllda; KPA Pensionsförsäkring har inflytande över investeringsobjektet, KPA Pensionsförsäkring är exponerad för eller har rätt till rörlig ersättning från sitt engagemang samt kan använda sitt inflytande över investeringen till att påverka avkastningen.

2.6.1.1 Förvärv

Koncernredovisningen är upprättad enligt förvärvsmetoden. Förvärvsmetoden innebär att ett förvärv av dotterföretag betraktas som en transaktion varigenom moderföretaget indirekt förvärvar dotterföretagets tillgångar och övertar dess skulder. I förvärvsanalysen fastställs det verkliga värdet på förvärvsdagen av förvärvade identifierbara tillgångar och övertagna skulder samt eventuella innehav utan bestämmande inflytande. Transaktionsutgifter, med undantag av transaktionsutgifter som är hänförliga till emission av egetkapitalinstrument eller skuldinstrument, som uppkommer redovisas direkt i årets resultat. Överförd ersättning i samband med förvärvet inkluderar inte betalningar som avser reglering av tidigare affärsförbindelser. Denna typ av regleringar redovisas i resultatet. Vid rörelseförvärv där överförd ersättning, eventuellt vid innehav utan bestämmande inflytande och vid stegvisa förvärv, överstiger det verkliga värdet av förvärvade tillgångar och övertagna skulder som redovisas separat, redovisas skillnaden som goodwill. När skillnaden är negativ, så kallat förvärv till lågt pris, redovisas denna direkt i årets resultat. Vid förvärv som sker i steg fastställs goodwillen den dag då bestämmande inflytande uppkommer. Tidigare innehav värderas till verkligt värde och värdeförändringen redovisas i årets resultat. Kvarvarande innehav värderas till verkligt värde och värdeförändringen redovisas i årets resultat när avyttringar leder till att bestämmande inflytande upphör.

Villkorade köpeskillingar redovisas till verkligt värde vid förvärvstidpunkten. I de fall den villkorade köpeskillingen är klassificerad som egetkapitalinstrument, görs ingen omvärdering och reglering görs inom eget kapital. För övriga villkorade köpeskillingar omvärderas dessa vid varje rapporttidpunkt och förändringen redovisas i årets resultat. Dotterföretags finansiella rapporter inkluderas i koncernredovisningen från och med förvärvstidpunkten till det datum då det bestämmande inflytandet upphör. I de fall dotterföretagets redovisningsprinciper inte överensstämmer med koncernens redovisningsprinciper har justeringar gjorts till koncernens redovisningsprinciper. Det finns två alternativ att redovisa innehav utan bestämmande inflytande. Dessa två alternativ är att antingen redovisa innehav utan bestämmande inflytandes andel av proportionella nettotillgångar alternativt att innehav utan bestämmande inflytande redovisas till verkligt värde, vilket innebär att innehav utan bestämmande inflytande har andel i goodwill. Förluster hänförliga till innehav utan bestämmande inflytande fördelas även i de fall innehav utan bestämmande inflytande kommer att vara negativt.

2.6.2 Konsolideringsprinciper intresseföretag

Intresseföretag är de företag i vilka koncernen har ett betydande inflytande, men inte ett bestämmande inflytande, över den driftsmässiga och finansiella styrningen, vanligtvis genom andelsinnehav på mellan 20 och 50 procent av röstetalet. Från och med den tidpunkt som det betydande inflytandet erhålls redovisas andelar i intresseföretag enligt kapitalandelsmetoden i koncernredovisningen. Kapitalandelsmetoden innebär att det i koncernen redovisade värdet på aktierna i intresseföretagen motsvaras av koncernens andel i intresseföretagens egna kapital samt koncernmässig goodwill och andra eventuella kvarvarande värden på koncernmässiga över- och undervärden. I koncernens resultaträkning redovisas som "Andel i intresseföretags resultat" koncernens andel i intresseföretags nettoresultat efter skatt och innehav utan bestämmande inflytande justerat för eventuella avskrivningar, nedskrivningar eller upplösningar av förvärvade över- respektive undervärden. Transaktionsutgifter, med undantag av transaktionsutgifter som är hänförliga till emission av egetkapitalinstrument eller skuldinstrument, som uppkommer inkluderas i anskaffningsvärdet. När koncernens andel av

redovisade förluster i intresseföretaget överstiger det redovisade värdet på andelarna i koncernen reduceras andelarnas värde till noll. Avräkning för förluster sker även mot långfristiga finansiella mellanhavanden utan säkerhet, vilka till sin ekonomiska innebörd utgör del av ägarföretagets nettoinvestering i intresseföretaget. Fortsatta förluster redovisas inte såvida inte koncernen har lämnat garantier för att täcka förluster uppkomna i intresseföretaget. Kapitalandelsmetoden tillämpas fram till den tidpunkt när det betydande inflytandet upphör.

2.6.3 Transaktioner som elimineras vid konsolidering

Koncerninterna fordringar och skulder, intäkter eller kostnader och orealiserade vinster eller förluster som uppkommer från koncerninterna transaktioner mellan koncernföretag, elimineras i sin helhet vid upprättandet av koncernredovisningen. Orealiserade vinster som uppkommer från transaktioner med intresseföretag elimineras i den utsträckning som motsvarar koncernens ägarandel i företaget. Orealiserade förluster elimineras på samma sätt som orealiserade vinster, men endast i den utsträckning det inte finns något nedskrivningsbehov.

2.7 Utländsk valuta

Transaktioner i utländsk valuta omräknas till den funktionella valutan till den valutakurs som föreligger på transaktionsdagen. Vid värdering av tillgångar och skulder i utländsk valuta används balansdagens stängningskurser. Valutakursförändringar redovisas i resultaträkningen netto på raden Kapitalavkastning, intäkter respektive Kapitalavkastning, kostnader. Icke-monetära tillgångar och skulder som redovisas till historiska anskaffningsvärden omräknas till valutakurs vid transaktionstillfället. Icke-monetära tillgångar och skulder som redovisas till verkliga värden omräknas till den funktionella valutan till den kurs som råder vid tidpunkten för värdering till verkligt värde.

2.8 Försäkringsavtal och investeringsavtal

2.8.1 Försäkringsavtal

KPA Pensionsförsäkring har genomfört en klassificering av alla avtal utifrån den försäkringsrisk de innehåller och därmed den ekonomiska påverkan som en försäkringshändelse har för företaget. För att

räknas som ett försäkringsavtal ska den ekonomiska påverkan vara betydande. KPA Pensionsförsäkring har bedömt att den ekonomiska påverkan är betydande om försäkringsrisken är minst fem procents påslag på eller reduktion av aktuellt försäkringsvärde före försäkringshändelse. Även för pensionsförsäkringsavtal med försäkringsrisk mindre än fem procent som tecknas utan personlig rådgivare bedöms den ekonomiska påverkan vara betydande. Är ekonomisk påverkan försumbar räknas avtalet som ett investeringsavtal.

Enligt IFRS 4 får avtal med betydande andel diskretionär del (återbäring) redovisas som försäkringsavtal. Eftersom alla företags avtal med traditionell förvaltning och utjämnad återbäring eller pensionstillägg ofta har en betydande diskretionär del har företaget beslutat att redovisa samtliga dessa avtal som försäkringsavtal. Även traditionell livförsäkring med daglig avkastningsfördelning redovisas om försäkringsavtal på grund av att betydande diskretionära delar finns. Samtliga avtal med traditionell förvaltning och garanti redovisas därmed som försäkringsavtal. Sjuk- och premiebefrielseförsäkring, avgiven återförsäkring redovisas som försäkringsavtal eftersom dessa avtal alltid innehåller betydande försäkringsrisk. Avtal som består av delar som kan värderas och redovisas separat delas upp i en försäkringsdel och en finansiell del. Verksamhet som anses vara försäkringsavtal redovisas enligt IFRS 4.

2.8.1.1 Diskretionära delar i försäkringsavtal

KPA Pensionsförsäkring har gjort bedömningen att den möjlighet som ges till kunderna att erhålla ytterligare försäkringsförmåner utöver de garanterade utgör diskretionära delar i enlighet med definitionen i IFRS 4. KPA Pensionsförsäkring förfogar över beslutanderätten till de diskretionära delarna (återbäringen/pensionstilläggen) när det gäller såväl tidpunkt som belopp. De diskretionära delarna redovisas som en del av konsolideringsfonden till dess att de tilldelats försäkringstagarna eller annan förmånsberättigad. Tilldelning av återbäring redovisas som minskning av eget kapital

2.8.2 Investeringsavtal

KPA Pensionsförsäkring har valt att dela upp samtliga fondförsäkringsavtal på en försäkringsdel och en finansiell del, så kallad "unbundling". Redovisning av investeringsdelarna av avtalet sker enligt IAS 39

Finansiella instrument, redovisning och värdering. Uppdelning inom försäkringsavtalet ger en tydlig redovisning av hur stor del av inbetalningarna som går till verksamhet med risk respektive till sparande-verksamhet. Avtal med negativ risksumma delas upp och frigjord risksumma redovisas som premie för att kunna ge arvsvinst. För avtal med positiv risksumma gäller på motsvarande sätt att riskpremie erläggs för att risksumman ska kunna tillskjutas vid dödsfall. Valet att "unbundla" fondförsäkring innebär att alla fondförsäkringsavtal kan redovisas på ett enhetligt sätt. För avtal som delas upp på en försäkringsdel och en investeringsdel redovisas in- och utbetalningar för den finansiella delen av avtalet inte som premieinkomst och försäkringsersättningar över resultaträkningen, utan istället som en förändring via balansräkningen. Avtalsintäkter avseende de avtal som delas upp redovisas dels som intäkter från investeringsavtal och dels bland övriga tekniska intäkter.

3 Principer för poster i resultat-räkningen

3.1 Premieinkomst

För premieinbetalningar tillämpas kontantprincipen vilken innebär att inbetalda premier intäktsförs när de inkommer oavsett vilken period de avser enligt försäkringsavtal för direkt försäkring.

3.2 Intäkter från investeringsavtal

De olika typer av avgifter som debiteras kunderna för förvaltning intäktsförs i takt med att företaget tillhandahåller förvaltningstjänster till innehavarna av avtalen. Tjänsterna tillhandahålls jämnt fördelade under avtalens löptid. Avgifter som debiteras kunderna vid specifika tillfällen, exempelvis fondbyte, flytt till annan försäkringsgivare eller återköp, intäktsförs i samband med händelsen. För dödsfalls- och sjukfallsrisker tas premier ut genom inlösen av fondvärde/försäkringskapital en gång per månad. För långlevnadsrisker tas premier ut genom att hela eller delar av fondvärdet/försäkringskapitalet tillfaller företaget vid försäkrads dödsfall. Belastning för avkastningsskatt görs genom inlösen av fondvärde/försäkringskapital och redovisas som en förändring i försäkrings-tekniska avsättningar.

3.3 Kapitalavkastning

Kapitalavkastningen består av posterna Kapitalavkastning, intäkter, Kapitalavkastning, kostnader, Orealiserade vinster på placeringstillgångar samt Orealiserade förluster på placeringstillgångar. Kapitalavkastning på placeringstillgångar för vilka livförsäkringstagarna bär placeringsrisken samt avkastningen på placeringstillgångar i livförsäkringsrörelsen redovisas i det tekniska resultatet. Såväl realiserade som orealiserade värdeförändringar på fondförsäkringstillgångar redovisas under värdeökning alternativt värdeminskning på fondförsäkrings-tillgångar. Kapitalavkastning på övriga placeringstillgångar redovisas i den icke-tekniska redovisningen.

3.3.1 Kapitalavkastning, intäkter

Kapitalavkastning, intäkter består av hyresintäkter från byggnader och mark, utdelning på aktier och andelar, ränteintäkter, valutakursvinster (netto), återförda nedskrivningar och realisationsvinster (netto) per tillgångsslag.

3.3.2 Kapitalavkastning, kostnader

Kapitalavkastning, kostnader består av driftskostnader för byggnader och mark, kapitalförvaltningskostnader, räntekostnader, valutakursförluster (netto) av- och nedskrivningar samt realisationsförluster (netto) per tillgångsslag.

3.3.3 Orealiserade vinster och förluster på placeringstillgångar

Orealiserat resultat består av årets förändring av skillnaden mellan anskaffningsvärde och verkligt värde. Orealiserade vinster och förluster redovisas netto per tillgångsslag.

3.3.4 Realiserade och orealiserade värdeförändringar

För placeringstillgångar värderade till anskaffningsvärde utgör realisationsvinsten den positiva skillnaden mellan försäljningspris och bokfört värde. För placeringstillgångar som värderas till verkligt värde är realisationsvinsten den positiva skillnaden mellan försäljningspris och anskaffningsvärde. För räntebärande värdepapper är anskaffningsvärdet det upplupna anskaffningsvärdet och för övriga placeringstillgångar det historiska anskaffningsvärdet.

Vid försäljning av placeringstillgångar redovisas tidigare orealiserade värdeförändringar som justeringspost under posterna Orealiserade vinster på placeringstillgångar respektive Orealiserade förluster på placeringstillgångar. Årets värdeförändringar, såväl realiserade som orealiserade redovisas över resultaträkningen i den period de uppstår.

3.4 Utbetalda försäkringsersättningar

Som utbetalda försäkringsersättningar redovisas utbetalningar till försäkringstagare under räkenskapsåret på grund av försäkringsavtal eller inträffade försäkringsskador, oberoende av när skadan inträffat. För premiebefrielse vid sjukdom betalas försäkringsersättning ut genom att KPA Pensionsförsäkring i försäkringstagarens ställe gör inbetalningar till det avtal som premiebefrielsebeloppet avses täcka. För dödsfall betalas försäkringsersättning ut genom att företaget vid behov skjuter till kapital till det värde som enligt avtalet ska gälla strax efter dödsfall samt för livsfall betalas försäkringsersättning ut enligt avtal.

3.5 Driftskostnader

Med driftskostnader avses verksamhetsrelaterade kostnader, exempelvis kostnader för anställd eller inhyrd personal, lokaler, IT-kostnader, planenliga avskrivningar på materiella anläggningstillgångar, immateriella tillgångar och materiella tillgångar nyttjanderätt leasing. Driftskostnaderna delas in i följande funktioner; anskaffning, administration, skadereglering, kapitalförvaltning och fastighetsförvaltning. Anskaffnings- och administrationskostnader redovisas i posten Driftskostnader. Skaderegleringskostnader redovisas i posten Utbetalda försäkringsersättningar. Kapitalförvaltnings- och fastighetsförvaltningskostnader redovisas i posten Kapitalavkastning, kostnader. Kostnaderna redovisas i resultaträkningen när de uppstår.

3.6 Leasing

När ett avtal ingås görs bedömning om avtalet är, eller innehåller, ett leasingavtal. Ett avtal är, eller innehåller, ett leasingavtal om avtalet överlåter rätten att under en viss period bestämma över användningen av en identifierad tillgång i utbyte mot ersättning.

3.6.1 Leasingavtal där koncernen är leasegivare

När koncernen är leasegivare fastställer den vid varje leasingavtals inledningsdatum huruvida

leasingavtalet ska klassificeras som ett finansiellt eller operationellt leasingavtal. Vid fastställande av klassificering görs en övergripande bedömning av om leasingavtalet i allt väsentligt överför de ekonomiska risker och förmåner som är förknippade med ägandet av den underliggande tillgången. Om så är fallet är leasingavtalet ett finansiellt leasingavtal, i annat fall är det ett operationellt leasingavtal. Som en del av denna bedömning tar koncernen hänsyn till ett flertal indikatorer. Exempel på sådana indikatorer är om leasingperioden utgör en större del av tillgångens ekonomiska livslängd eller om äganderätten till den underliggande tillgången överförs till leasetagaren när leasingavtalet löpt ut. Koncernen redovisar leasingavgifter från operationella leasingavtal som intäkt linjärt över leasingperioden som del av posten Kapitalavkastning, intäkter/Byggnader och mark. I egenskap av leasegivare av förvaltningsfastigheter redovisar koncernen leasingintäkter som omfattar bashyra, variabla avgifter som beror på index och hyrestillägg, t.ex. underhåll, el, vatten m.m.

3.6.2 Leasingavtal där koncernen är leasetagare

För leasingavtal som har en leasingperiod på tolv månader eller mindre eller med en underliggande tillgång av lågt värde, understigande 50 tusen kronor, redovisas inte någon nyttjanderättstillgång och leasingskuld. Leasingavgifter för dessa leasingavtal redovisas som kostnad linjärt över leasingperioden. En väsentlighetsbedömning har gjorts och utöver de två möjligheterna till undantag enligt standarden redovisas endast tomträttsavtal, klassificerade som förvaltningsfastigheter, som leasingavtal. Koncernen redovisar en nyttjanderättstillgång och en leasingskuld vid leasingavtalets inledningsdatum.

3.6.2.1 Leasingavtal värderade - nyttjanderätter och leasingskulder värderade till anskaffningsvärde

Nyttjanderättstillgången värderas initialt till anskaffningsvärde, vilket består av leasingskuldens initiala värde med tillägg för leasingavgifter som betalats vid eller före inledningsdatumet plus eventuella initiala direkta utgifter. Nyttjanderättstillgången skrivs av linjärt från inledningsdatumet till det tidigare av slutet av tillgångens nyttjandeperiod och leasingperiodens slut, vilket i normalfallet för koncernen är leasingperiodens slut. Leasingskuldens värderas initialt till nuvärdet av återstående leasingavgifter under den

bedömda leasingperioden. Leasingperioden utgörs av den ej uppsägbara perioden med tillägg för ytterligare perioder i avtalet om det vid inledningsdatumet bedöms som rimligt säkert att dessa kommer att nyttjas.

Leasingavgifterna diskonteras med koncernens marginella upplåningsränta, vilken utöver koncernens/företagets kreditrisk återspeglar respektive avtals leasingperiod, valuta och kvalitet på underliggande tillgång som tänkt säkerhet. Leasingskulden omfattar nuvärdet av följande avgifter under bedömd leasingperiod: fasta avgifter, inklusive till sin substans fasta avgifter, variabla leasingavgifter kopplade till index eller ränta, initialt värderade med hjälp av det index eller ränta som gällde vid inledningsdatumet, eventuella restvärdesgarantier som förväntas betalas, lösenpriset för en köpoption som koncernen är rimligt säker på att utnyttja och straffavgifter som utgår vid uppsägning av leasingavtalet om bedömd leasingperiod återspeglar att sådan uppsägning kommer att ske.

I egenskap av leasetagare har val gjorts att inte skilja på icke-leasingkomponenter från leasingkomponenter. Variabla avgifter som inte beror på index eller ränta inkluderas inte i leasingskulden men ingår vid upplysning av periodens leasingkostnader. Skuldens värde ökas med räntekostnaden för respektive period och reduceras med leasingbetalningarna. Räntekostnaden beräknas som skuldens värde gånger diskonteringsräntan.

3.6.2.2 Leasingavtal - nyttjanderätter värderade till verkligt värde och leasingskulder till anskaffningsvärde

Nyttjanderätter hänförliga till tomträttsavtal klassificeras som förvaltningsfastigheter. Nyttjanderättstillgången värderas initialt till anskaffningsvärde, vilket består av leasingskuldens initiala värde med tillägg för leasingavgifter som betalats vid eller före inledningsdatumet plus eventuella initiala direkta utgifter.

Leasingavgifterna diskonteras med den implicita räntan i avtalen, dvs. avgäldsräntan. För avtal som ingicks före övergången till IFRS 16, dvs. före 1 januari 2019, används däremot koncernens marginella upplåningsränta, vilken utöver koncernens/företagets kreditrisk återspeglar respektive avtals leasingperiod, valuta och kvalitet på underliggande tillgång som tänkt säkerhet. Koncernens marginella upplåningsränta baserat på evig löptid bedöms dä-

remot motsvara tomträttsavtalens avgäldsränta. Leasingskulden omfattar nuvärdet av tomträttsavgälder under en leasingperiod som anses vara evig. Det verkliga värdet av marknadsmässiga avgälder efter avdrag för förväntade leasingavgifter är noll vilket innebär att vid bruttoredovisning motsvarar värdet på nyttjanderätten av leasingskuldens värde.

Tomträttsavtalen betraktas som eviga, det innebär att ingen avskrivning görs på nyttjanderätten. Räntekostnad på leasingskulden i koncernen motsvarar den tomträttsavgäld som redovisats i den juridiska personen.

3.6.3 Principer tillämpade till och med 31 december 2018

Koncernen klassificerade under perioder före 2019, såväl i egenskap av leasetagare som leasegivare, leasingavtal som operationella, baserat på att avtalet i allt väsentligt inte överförde de risker och fördelar som var förknippade med ägandet av tillgången. Som leasetagare redovisades kostnader avseende operationella leasingavtal i årets resultat linjärt över leasingperioden. Förmåner erhållna i samband med tecknandet av ett avtal redovisades i årets resultat som en minskning av leasingavgifterna linjärt över leasingavtalets löptid. Variabla avgifter kostnadsfördes i de perioder de uppkom. De redovisningsprinciper som har tillämpats under jämförelseperioden på avtal där koncernen är leasegivare skiljer sig inte från IFRS 16.

3.7 Skatter

3.7.1 Inkomstskatt

Med inkomstskatter avses aktuell skatt och uppskjuten skatt. Inkomstskatter redovisas i årets resultat utom då underliggande transaktion redovisas i övrigt totalresultat eller i eget kapital varvid tillhörande skatteeffekt redovisas i övrigt totalresultat eller i eget kapital.

3.7.1.1 Aktuell skatt

Aktuell skatt är skatt som ska betalas eller erhållas avseende aktuellt år, med tillämpning av de skattesatser som är beslutade eller i praktiken beslutade per balansdagen, hit hör även justering av aktuell skatt hänförlig till tidigare perioder.

3.7.1.2 Uppskjuten skatt

Uppskjuten skatt beräknas enligt balansräkningsmetoden med utgångspunkt i temporära skillnader mellan redovisade och skattemässiga värden på tillgångar och skulder. Temporära skillnader beaktas inte för skillnader som uppkommit vid första redovisningen av goodwill och inte heller vid första redovisningen av tillgångar och skulder som inte är rörelseförvärv som vid tidpunkten för transaktionen inte påverkar vare sig redovisat eller skattepliktigt resultat. Vidare beaktas inte heller temporära skillnader hänförliga till andelar i dotter- och intresseföretag som inte förväntas bli återförda inom överskådlig framtid. Värderingen av uppskjuten skatt baserar sig på hur underliggande tillgångar eller skulder förväntas bli realiserade eller reglerade. Uppskjuten skatt beräknas med tillämpning av de skattesatser och skatteregler som är beslutade eller i praktiken beslutade per balansdagen. Uppskjutna skattefordringar avseende avdragsgilla temporära skillnader och underskottsavdrag redovisas i den mån det är sannolikt att dessa kommer att kunna utnyttjas. Värdet på uppskjutna skattefordringar reduceras när det inte längre bedöms sannolikt att de kan utnyttjas. I juridisk person redovisas obeskattade reserver inklusive uppskjuten skatteskuld. I koncernredovisningen delas däremot obeskattade reserver upp på uppskjuten skatteskuld och eget kapital.

3.7.2 Avkastningsskatt

Livförsäkringsföretag betalar avkastningsskatt enligt lagen om avkastningsskatt på pensionsmedel. Avkastningsskatt är inte en skatt på försäkringsföretagets resultat, utan en skatt på värdet på de nettotillgångar som förvaltas för försäkringstagarnas räkning. Avkastningsskatten redovisas i det icke-tekniska resultatet för koncernen. Avkastningsskatten redovisas som aktuell skattekostnad i moderföretaget medan avgiftsuttaget redovisas som en förändring i försäkringstekniska avsättningar. Beräkning av underlag för avkastningsskatt utgår från ett kapitalunderlag, vilket utgörs av samtliga tillgångar vid ingången av beskattningsåret efter avdrag för finansiella skulder vid samma tidpunkt. Kapitalunderlag multipliceras med den genomsnittliga statslåneräntan under kalenderåret närmast före ingången av beskattningsåret, dock minst 0,5 procent. Skattesatsen som tillämpas på skatteunderlaget är 15 procent.

4 Principer för poster i balansräkningen

4.1 Immateriella tillgångar

Immateriella tillgångar är identifierbara ickemonetära tillgångar utan fysisk form. För att redovisa en immateriell tillgång ska kontroll över tillgången kunna påvisas, vilket innebär att man har förmågan att säkerställa att framtida ekonomiska fördelar från den kommer företaget till del. De immateriella tillgångar som är upptagna i KPA Pensionsförsäkring består av separat förvärvade och internt upparbetade immateriella tillgångar som bedöms ha ett ekonomiskt värde under kommande år. De internt upparbetade immateriella tillgångarna som avser egenutvecklade programvaror redovisas endast om samtliga följande kriterier uppfylls; att det finns en identifierbar tillgång, att det är troligt att den tillgång som upparbetas kommer att generera framtida ekonomiska fördelar, att företaget har kontroll över tillgången och att tillgångens anskaffningsvärde kan beräknas på ett tillförlitligt sätt. Tillgångarna redovisas till anskaffningsvärde med avdrag för ackumulerad avskrivning och ackumulerade nedskrivningar. Avskrivningstiden bedöms utifrån förväntad nyttjandeperiod. Avskrivningsbara immateriella tillgångar skrivs av från det datum då de är tillgängliga för användning. Avskrivningar redovisas i resultaträkningen linjärt över den immateriella tillgångens beräknade nyttjandeperiod. Nyttjandeperioderna omprövas årligen. Värdet på tillgångarna ska vid varje bokslutstillfälle prövas för att se om det finns nedskrivningsbehov. Det belopp som aktiveras avseende internt upparbetade utvecklingsutgifter ska föras om från konsolideringsfonden i bundet eget kapital till fond för utvecklingsutgifter i bundet eget kapital. Fonden ska minskas i takt med att de aktiverade utvecklingsutgifterna skrivs av eller ned, alternativt avyttras. Fonden får inte användas till förlusttäckning.

4.1.1 Nedskrivning av immateriella tillgångar

De redovisade värdena för tillgångarna prövas vid varje balansdag. Om indikation på nedskrivningsbehov finns, beräknas tillgångens återvinningsvärde. Återvinningsvärdet är det högsta av verkligt värde minus försäljningskostnader och nyttjandevärde. Vid beräkning av nyttjandevärdet diskonteras framtida kassaflöden med en diskonteringsfaktor som

beaktar riskfri ränta och den risk som är förknippad med den specifika tillgången. En nedskrivning redovisas när en tillgångs eller kassagenererande enhets (grupp av enheters) redovisade värde överstiger återvinningsvärdet. En nedskrivning reverseras om det både finns indikation på att nedskrivningsbehovet inte längre föreligger och det har skett en förändring i de antaganden som låg till grund för beräkningen av återvinningsvärdet. En reversering görs endast i den utsträckning som tillgångens redovisade värde efter återföring inte överstiger det redovisade värde som skulle ha redovisats, med avdrag för avskrivning där så är aktuellt, om ingen nedskrivning gjorts. En nedskrivning belastar resultaträkningen.

4.2 Förvaltningsfastigheter

Förvaltningsfastigheter redovisas i enlighet med IAS 40 Förvaltningsfastigheter, då syftet med innehavet är att generera hyresintäkter och/eller värdestegring. Förvaltningsfastigheter redovisas till verkligt värde i balansräkningen med värdeförändringar över resultaträkningen. Det verkliga värdet baseras halvårsvis på värderingar utförda av oberoende värderingsmän. Vid kvartalsbokslutens första respektive tredje kvartal värderas fastigheterna internt. Det verkliga värdet fastställs genom en kombination av huvudsakligen en marknadsanpassad kassaflödeskalkyl samt avkastningsmetoden. Avkastningsmetoden är baserad på nuvärdet av beräknade framtida kassaflöden samt nuvärdet av ett beräknat restvärde för respektive fastighet. Såväl realiserade som orealiserade värdeförändringar redovisas i resultaträkningen. Hyresintäkter redovisas under Kapitalförvaltning, intäkter och fastighetskostnaderna under Kapitalförvaltning, kostnader. Värdeförändringarna redovisas netto under Orealiserade vinster eller förluster på placeringstillgångar.

4.2.1 Nyttjanderätt leasing förvaltningsfastigheter

För tomträttsavtal klassificerade som förvaltningsfastigheter, se avsnitt 3.6.

4.3 Finansiella tillgångar och skulder

Ett finansiellt instrument är varje form av avtal som ger upphov till en finansiell tillgång i ett företag och en finansiell skuld i ett annat företag. Finansiella instrument som redovisas i balansräkningen inklu-

derar på tillgångssidan kundfordringar, aktier och andra egetkapitalinstrument, lånefordringar och räntebärande värdepapper, övriga finansiella placeringstillgångar samt derivat. Bland skulder återfinns leverantörsskulder, utgivna skuldinstrument, låneskulder samt derivat. Finansiella tillgångar och skulder som värderas till verkligt värde består av derivatinstrument, finansiella tillgångar klassificerade som finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen, samt finansiella skulder i fondförsäkringar.

4.3.1 Tillägg till IFRS 4 Försäkringskontrakt - tillfälligt undantag från IFRS 9 Finansiella instrument

Företaget använder möjligheten att samordna tillämpning av IFRS 17 Insurance contracts och IFRS 9 Finansiella instrument till och med utgången av år 2020, vilket kan komma att förlängas till utgången av år 2022. Företaget bedriver i huvudsak försäkringsverksamhet vilket innebär att företaget får tillämpa undantaget från IFRS 9. Som grund för uttalande att företags verksamhet huvudsakligen är relaterat till försäkring har följande bedömning gjorts 31 december 2015: att andel försäkringsskulder som avser försäkringsavtal och som omfattas av standarden IFRS 4, är signifikant jämfört med totala skulder och, att den procentuella andelen av redovisat värde, hänförbart till försäkring, är större än 90 procent. Inga förändringar av företags huvudsakliga verksamhet har skett under efterföljande perioder. Avseende år 2018 till 2020, preliminärt 2022, lämnas upplysningar i årsredovisningen som avser att efterlikna de grupperingar av finansiella tillgångar som görs i enlighet med IFRS 9, dock ändras inte redovisade värden utan endast värden för upplysningsändamål, se not 2 Upplysningar om risker i avsnitt kreditkvalitet samt not 27 Finansiella tillgångar och skulder - Information om redovisade värden per kategori av finansiella instrument.

4.3.2 Klassificering, värdering och redovisning

Finansiella instrument som inte är derivat redovisas initialt till anskaffningsvärde motsvarande instrumentets verkliga värde med tillägg för transaktionskostnader. Med anskaffningsvärde avses upplupet anskaffningsvärde, det vill säga det med hjälp av den effektiva anskaffningsräntan diskonterade nuvärdet

av de framtida betalningarna. Det gäller för samtliga finansiella instrument förutom de som tillhör kategorin finansiell tillgång som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen, vilka redovisas till verkligt värde exklusive transaktionskostnader. Ett finansiellt instrument klassificeras vid första redovisningen utifrån i vilket syfte instrumentet förvärvades. Klassificeringen avgör hur det finansiella instrumentet värderas efter första redovisningstillfället såsom beskrivs nedan. Derivatinstrument redovisas både initialt och löpande till verkligt värde. Värdeökningar respektive värdeminskningar samt i förekommande fall betald och upplupen ränta på derivat redovisas som nettoresultat av finansiella transaktioner.

Förvärv och avyttring av finansiella tillgångar redovisas på affärsdagen, som utgör den dag då företaget förbinder sig att förvärva eller avyttra tillgången. En finansiell tillgång tas bort från rapport över finansiell ställning när rättigheterna i avtalet realiserar, förfaller eller företaget förlorar kontrollen över den. Detsamma gäller för del av en finansiell tillgång. En finansiell skuld tas bort från rapport över finansiell ställning när förpliktelsen i avtalet fullgörs eller på annat sätt utsläcks. Detsamma gäller för del av en finansiell skuld. En finansiell tillgång och en finansiell skuld kvittas och redovisas med ett nettobelopp i rapport över finansiell ställning endast när det föreligger en legal rätt att kvitta beloppen samt att det föreligger avsikt att reglera posterna med ett nettobelopp eller att samtidigt realisera tillgången och reglera skulden.

4.3.3 Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen

Denna kategori består av två undergrupper: finansiella tillgångar som innehas för handel och andra finansiella tillgångar som företaget initialt valt att placera i denna kategori (enligt den så kallade Fair Value Option). Finansiella instrument i denna kategori värderas löpande till verkligt värde med värdeförändringar redovisade i resultaträkningen. I den första undergruppen ingår derivat med positivt verkligt värde. I undergruppen finansiella tillgångar som företaget initialt valt att placera i denna kategori ingår följande placeringstillgångar: aktier och andelar, obligationer och andra räntebärande värdepapper, placeringstillgångar för vilka livförsäkringstagaren bär risk. KPA Pensionsförsäkring har som princip att hänföra samtliga placeringstillgångar som är finan-

siella instrument till kategorin Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen därför att företaget löpande utvärderar kapitalförvaltningens verksamhet på basis av verkliga värden.

4.3.3.1 Lån och andra fordringar

Lån och andra fordringar är finansiella tillgångar som inte är derivat, som har fastställda eller fastställbara betalningar och som inte är noterade på en aktiv marknad. Till denna kategori hänförs lån med säkerhet i fast egendom, övriga lån, lån lämnade till koncern- och intresseföretag, övriga fordringar inklusive likvida medel samt upplupna ränteintäkter. Dessa tillgångar värderas till nominellt belopp plus upplupen ränta. Kund- och lånefordran redovisas till det belopp som beräknas inflyta, det vill säga efter avdrag för osäkra fordringar.

4.3.4 Finansiella skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen

Denna kategori består av två undergrupper, finansiella skulder som innehas för handel och finansiella skulder som vid första redovisningstillfället identifierats som tillhörig till denna kategori. I den förstnämnda delkategorin ingår derivat med negativt verkligt värde. Förändringar i verkligt värde redovisas i resultaträkningen.

4.3.4.1 Andra finansiella skulder

Upplåning samt övriga finansiella skulder, till exempel leverantörsskulder, ingår i denna kategori. Skulderna värderas till upplupet anskaffningsvärde.

4.3.5 Nedskrivning av finansiella instrument

Vid varje rapporttillfälle utvärderar KPA Pensionsförsäkring om det finns objektiva belägg som tyder på att en finansiell tillgång eller grupp av tillgångar är i behov av nedskrivning till följd av att en eller flera händelser (förlusthändelser) inträffat efter det att tillgången redovisats för första gången och att dessa förlusthändelser har en inverkan på de uppskattade framtida kassaflödena från tillgången eller gruppen med tillgångar. Om det finns objektiva bevis som tyder på att ett nedskrivningsbehov kan finnas så betraktas dessa tillgångar som osäkra. Objektiva bevis utgörs av observerbara förhållanden som inträffat och som har en negativ inverkan på möjligheten att återvinna anskaffningsvärdet. Objektiva belägg för

att en eller flera händelser inträffat som påverkar uppskattade framtida kassaflöden är exempelvis följande; betydande finansiella svårigheter hos emittenten eller gäldenären, att långivaren beviljat låntagaren en eftergift som en följd av dennes finansiella svårigheter och som annars inte hade övervägts, ett avtalsbrott, såsom uteblivna eller försenade betalningar av räntor eller kapitalbelopp, att det är sannolikt att låntagaren kommer att gå i konkurs eller genomgå annan finansiell rekonstruktion samt negativ värdeutveckling på pantsatta tillgångar.

Det redovisade värdet efter nedskrivningar på tillgångar tillhörande kategorin lånefordringar och kundfordringar vilka redovisas till upplupet anskaffningsvärde beräknas som nuvärdet av framtida kassaflöden diskonterade med den effektiva ränta som gällde då tillgången redovisades första gången. Tillgångar med en kort löptid diskonteras inte. En nedskrivning belastar resultaträkningen. En nedskrivning återförs om det både finns bevis på att nedskrivningsbehovet inte längre föreligger och det har skett en förändring i de antaganden som låg till grund för beräkningen av det nedskrivna beloppet. Nedskrivningar av tillgångar inom kategorin lånefordringar och kundfordringar som redovisas till upplupet anskaffningsvärde återförs om en senare ökning av återvinningsvärdet objektivt kan hänföras till en händelse som inträffat efter det att nedskrivningen gjordes.

4.4 Försäkringstekniska avsättningar

Försäkringstekniska avsättningar består av Livförsäkringsavsättningar, Oreglerade skador och Övriga försäkringstekniska avsättningar (Garantifond). Förändring av försäkringstekniska avsättningar för försäkringsavtal redovisas över resultaträkningen under respektive rubrik. Se även not 32, Livförsäkringsavsättning och not 33, Oreglerade skador.

4.4.1 Livförsäkringsavsättningar

Livförsäkringsavsättningar beräknas som skillnaden mellan förväntat nuvärde av beräknade framtida utgifter och förväntat nuvärde av beräknade framtida intäkter. Samtliga förpliktelser och ingångna avtal vid rapporteringstillfället ska ingå i beräkningen. Förväntade kassaflöden diskonteras med ett antagande om aktuell ränta (per balansdag). För tjänstepensionsverksamhet tillämpas en aktsam diskonteringsränta. Den aktsamma diskonteringsräntan beräknas

utgående från marknadsräntor för ränteswappar på balansdagen, justerade för kreditrisk, samt på en modellerad långsiktig terminsränta. Negativa marknadsnoteringar efter kreditjustering sätts till noll. Marknadsräntorna ges full vikt upp till tio år, varefter de fasas ut under en period på upp till tjugo års löptid. Därefter ska kurvan fullt ut konvergera mot den långsiktiga terminsräntan. Den långsiktiga terminsräntan uppgår till 4,2 procent. Utöver antagande om diskonteringsränta görs antaganden även om dödlighet, driftskostnader, avkastningsskatt och utnyttjade optioner.

4.4.2 Oreglerade skador

Avsättning för oreglerade skador består av ersättningsreserver för kända, och okända, inträffade skador, sjukreserver samt skadebehandlingsreserv. Sjukreserver diskonteras med aktsamt antagande om ränta som motsvarar aktuella marknadsräntor (per balansdag) på samma sätt som ovan.

4.4.3 Förlustprövning

KPA Pensionsförsäkrings tillämpade redovisnings- och värderingsprinciper för försäkringstekniska avsättningar innebär automatiskt en prövning av att avsättningarna är tillräckliga med avseende på förväntade framtida kassaflöden.

4.5 Försäkringsteknisk avsättning för livförsäkringar för vilka försäkringstagarna bär risk

Försäkringsteknisk avsättning för livförsäkringar för vilka försäkringstagarna bär risk består av Fondförsäkringsåtaganden. Se även not 34, Försäkringsteknisk avsättning för livförsäkring för vilka försäkringstagaren bär placeringsrisk.

4.5.1 Fondförsäkringsåtaganden

Fondförsäkringsåtagande utgör en försäkringsteknisk avsättning för livförsäkringar för vilka försäkringstagaren bär placeringsrisk. Såväl försäkringsdelen som investeringsdelen redovisas som fondförsäkringsåtaganden. Avsättningarna värderas till verkligt värde på de fonder som är kopplade till avtalen. Värdeförändringar redovisas över resultaträkningen. Det verkliga värdet fastställs med hjälp av aktuella fondvärden som speglar det verkliga värdet på de finansiella tillgångarna som finns i de fonder till vilka skulderna är länkade, multiplicerat med antalet andelar som tillräknas försäkringstagaren på balansdagen. Om de

förväntade framtida intäkterna i en specifik portfölj är lägre än förväntade rörliga kostnader, måste en avsättning för förluster för denna portfölj göras.

4.6 Andra avsättningar

En avsättning är en skuld som är oviss vad gäller förfallotidpunkt och/eller belopp. En avsättning redovisas i balansräkningen när det uppstår en förpliktelse som en följd av en inträffad händelse, och det är troligt att ett utflöde av ekonomiska resurser kommer att krävas för att reglera förpliktelsen samt en tillförlitlig uppskattning av beloppet kan göras. Där effekten av när i tiden betalning sker är väsentlig, beräknas avsättningar genom diskontering av det förväntade framtida kassaflödet till en räntesats före skatt som återspeglar aktuella marknadsbedömningar av pengars tidsvärde och, om det är tillämpligt, de risker som är förknippade med skulden. En förpliktelse kan vara formell och informell. En avsättning redovisas enligt IAS 37. Om dessa villkor inte är uppfyllda redovisas ingen avsättning i balansräkningen, istället uppstår en eventalförpliktelse om kriterierna är uppfyllda för en eventalförpliktelse. Avsättningar omprövas vid varje bokslutstillfälle.

4.6.1 Pensioner och liknande förpliktelser

Pensionsförpliktelserna i KPA Pensionsförsäkring omfattar avgiftsbestämda och förmånsbestämda pensionsplaner reglerade genom kollektivavtal samt individuella pensionsutfästelser. De förmånsbestämda pensionsplanerna är tryggade genom avsättningar till Konsumentkooperationens pensionsstiftelse eller genom försäkring.

4.6.1.1 Avgiftsbestämda pensionsplaner

Som avgiftsbestämda pensionsplaner klassificeras de planer där KPA Pensionsförsäkrings förpliktelse är begränsad till de avgifter företaget åtagit sig att betala. I sådant fall beror storleken på den anställdes pension på de avgifter som företaget betalar till planen eller till ett försäkringsföretag och den kapitalavkastning som avgifterna ger. Följaktligen är det den anställda som bär den aktuariella risken (att ersättningen blir lägre än förväntat) och investeringsrisken (att de investerade tillgångarna kommer att vara otillräckliga för att ge de förväntade ersättningarna). Företagets förpliktelser avseende avgifter till avgiftsbestämda planer redovisas som en kostnad i resultaträkningen

i den takt de intjänas genom att de anställda utfört tjänster åt företaget under en period.

4.6.1.2 Förmånsbestämda pensionsplaner

Koncernens nettoförpliktelse avseende förmånsbestämda planer beräknas separat för varje plan genom en uppskattning av den framtida ersättning som de anställda intjänat genom sin anställning i både innevarande och tidigare perioder; denna ersättning diskonteras till ett nuvärde. Diskonteringsräntan är räntan på balansdagen på en svensk bostadsobligation med en löptid som motsvarar koncernens pensionsförpliktelser. Beräkningen utförs av en kvalificerad aktuarie med användande av den så kallade Projected Unit Credit Method. Vidare beräknas det verkliga värdet av eventuella förvaltningstillgångar per rapportdagen. Koncernens nettoförpliktelse utgörs av nuvärdet av förpliktelsen, minus verkligt värde på förvaltningstillgångarna justerat för eventuella tillgångsbegränsningar. Räntekostnaden/intäkten netto på den förmånsbestämda förpliktelsen/tillgången redovisas i resultaträkningen. Räntenettet är baserat på den ränta som uppkommer vid diskontering av nettoförpliktelsen, det vill säga ränta på förpliktelsen, förvaltningstillgångar och ränta på effekt av eventuella tillgångsbegränsningar.

Omvärderingseffekter utgörs av aktuariella vinster och förluster, skillnad mellan faktisk avkastning på förvaltningstillgångar och den summa som inkluderas i räntenettet och eventuella ändringar av effekter av tillgångsbegränsningar (exklusive ränta som inkluderas i räntenettet). Omvärderingseffekterna redovisas i övrigt totalresultat. När beräkningen leder till en tillgång för koncernen begränsas det redovisade värdet på tillgången till det lägsta av överskottet i planen och tillgångsbegränsningen beräknad med hjälp av diskonteringsräntan. Tillgångsbegränsningen utgörs av nuvärdet av de framtida ekonomiska fördelarna i form av minskade framtida avgifter eller kontant återbetalning. Ändringar eller reduceringar av en förmånsbestämd plan redovisas vid den tidigaste av följande tidpunkter; I, när ändringen i planen eller reduceringen inträffar eller II, när företaget redovisar relaterade omstruktureringskostnader och ersättningar vid uppsägning. Ändringarna/reduceringarna redovisas direkt i årets resultat.

Den särskilda löneskatten utgör en del av de aktuariella antagandena och redovisas därför som en del

av nettoförpliktelsen/-tillgången. Den del av särskild löneskatt som är beräknad utifrån tryggandelagen i juridisk person redovisas av förenklingsskäl som upplupen kostnad istället för som del av nettoförpliktelsen/-tillgången. Avkastningsskatt redovisas löpande i resultatet för den period skatten avser och ingår därmed inte i skuldberäkningen. Vid fonderade planer belastar skatten avkastningen på förvaltnings-tillgångar och redovisas i övrigt totalresultat. Vid ofonderade eller delvis ofonderade planer, belastar skatten årets resultat.

4.7 Eventualförpliktelser

Under eventualförpliktelser redovisas förpliktelser som härrör från inträffade händelser som inte uppfyller krav på att redovisas som skuld eller avsättning. Detta då det inte är troligt att en kostnad kommer att uppstå och/eller att förpliktelsen inte kan beräknas med tillräcklig tillförlitlighet.

4.8 Kassaflödesanalys

Kassaflödesanalysen är upprättad enligt indirekt metod, vilket innebär att den utgår från resultat före skatt justerat för icke likvidpåverkande poster samt förändringar i balansräkningen som har haft kassaflödespåverkan. Det redovisade kassaflödet omfattar endast transaktioner som medför in- och utbetalningar. Företaget redovisar kassaflöde från löpande verksamhet, investeringsverksamhet och finansieringsverksamhet, med de anpassningar som krävs för försäkringsverksamhet. Den löpande verksamheten består av flöden från den huvudsakliga verksamheten, exempelvis premieinbetalningar, utbetalda försäkringsersättningar, resultat från kapitalförvaltning, driftskostnader. Investeringsverksamheten består av flöden från exempelvis immateriella och materiella tillgångar. Finansieringsverksamheten består av flöden från exempelvis utdelningar. Med likvida medel avses banktillgodohavanden, vilket är samma post som kassa och bank/likvida medel i balansräkningen.

5 Moderföretagets redovisningsprinciper

Moderföretagets årsredovisning är upprättad enligt Lag om årsredovisning i försäkringsföretag (ÅRFL) samt Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om Årsredovisning i försäkringsföretag, FFFS 2015:12 och dess ändringsföreskrifter samt Rådet

för finansiell rapporterings rekommendation RFR 2, redovisning för juridisk person. Moderföretaget tillämpar så kallad lagbegränsad IFRS och med detta avses internationella redovisningsstandarder som har antagits för tillämpning med de begränsningar som följer av RFR 2 och Finansinspektionens föreskrifter. Detta innebär att samtliga av EU godkända IFRS och uttalanden tillämpas så långt detta är möjligt inom ramen för svensk lag och med hänsyn till sambandet mellan redovisning och beskattning.

5.1 Skillnader mellan koncernens och moderföretagets redovisningsprinciper

Skillnaderna mellan koncernens och moderföretagets redovisningsprinciper framgår nedan. De nedan angivna redovisningsprinciperna för moderföretaget har tillämpats konsekvent på samtliga perioder som presenteras i moderföretagets finansiella rapporter, där inte annat anges.

5.1.1 Dotterföretag och intresseföretag

Aktier i dotter- och intresseföretag redovisas i moderföretaget till anskaffningsvärden efter avdrag för erforderliga nedskrivningar. Aktieägartillskott som lämnas som kapitaltillskott bokförs som en höjning av andelsvärdet i balansräkningen. För att fastställa huruvida det föreligger nedskrivningsbehov av placeringar i koncern- och intresseföretag tillämpas IAS 36, Nedskrivningar. För att beräkna konsolideringskapitalet görs en värdering till verkligt värde av koncern- och intresseföretag dels genom en embedded value-metod, dels genom en substansvärde-metod, beroende på karaktären på innehavet. I samband med förvärv eller andra strukturella förändringar görs en djupare analys av företagets värde som även tar hänsyn till kassaflöde, framtida vinster, varumärke och värdering av kundstocken.

5.1.2 Förmånsbestämda pensionsplaner

I moderföretaget tillämpas andra principer för redovisning av förmånsbestämda pensionsplaner än de som anges i IAS 19. Moderföretaget följer Tryggandelagens bestämmelser och Finansinspektionens föreskrifter, FFFS 2015:12 med tillhörande ändringsföreskrifter, eftersom detta är en förutsättning för skattemässig avdragsrätt. De mest väsentligaste skillnaderna jämfört med reglerna i IAS 19 är hur diskonteringsräntan fastställs, att beräkningen av den

förmånsbestämda förpliktelsen sker utifrån nuvarande lönenivå utan antagande om framtida löneökningar, och att alla aktuariella vinster och förluster redovisas i resultaträkningen då de uppstår.

5.1.3 Skatter

I moderföretaget redovisas obeskattade reserver inklusive uppskjuten skatteskuld. I koncernredovisningen delas däremot obeskattade reserver upp på uppskjuten skatteskuld och eget kapital. Vidare redovisas avkastningsskatten som en aktuell skattekostnad.

5.1.4 Koncernbidrag

Erhållna koncernbidrag från dotterföretag redovisas i resultaträkningen som Kapitalavkastning intäkter/ Erhållna koncernbidrag. Lämnade koncernbidrag till dotterföretag redovisas i balansräkningen som en ökning av värdet på aktier i dotterföretag. Skattekonsekvenser som kan uppstå i samband med koncernbidrag redovisas med utgångspunkt från den underliggande transaktionen, det innebär att skatt hänförlig till erhållna koncernbidrag redovisas i resultaträkningen. Skatt hänförligt till lämnade koncernbidrag redovisas i eget kapital.

5.1.5 Leasingavtal

Samtliga leasingavtal har klassificerats som operationella och redovisar enligt reglerna för operationell leasing. Kostnaderna avseende operationella leasingavtal redovisas i årets resultat linjärt över leasingperioden, det innebär att till skillnad mot redovisning i koncernen redovisas inte nyttjanderätter och leasingkulder i balansräkningen.

Not 2. Upplysningar om risker

Denna not beskriver KPA Pensionsförsäkrings riskhantering och lämnar kvantitativa och kvalitativa upplysningar om försäkringsrisker, finansiella risker och verksamhetsrisker.

Företagets riskhanteringssystem

KPA Pensionsförsäkrings riskhanteringssystem syftar till att skapa struktur och stöd för verksamheten i arbetet med att hantera risker. Riskhanteringssystemet omfattar strategier, processer, rutiner och metoder för hur risker ska identifieras, värderas/mätas, hanteras, övervakas, följas upp och rapporteras samt hur uppgifter och ansvar för detta är fördelat. Riskhanteringssystemet är formaliserat genom styrande regelverk i form av policyer, riktlinjer och instruktioner.

KPA Pensionsförsäkring bedrivs enligt ömsesidiga principer vilket innebär att företagets risker ytterst bärs av försäkringstagarkollektivet. Eftersom syftet med risktagandet är att skapa värde för kunderna är risk en central komponent i KPA Pensionsförsäkrings affärsmodeller. Risktagandet i företaget ska ske medvetet och kunna ställas i relation till företagets solvens- och kapitalsituation.

KPA Pensionsförsäkring bedriver tjänstepensionsverksamhet. KPA Pensionsförsäkring tillämpar övergångsbestämmelser för tjänstepensionsverksamheten sedan den 1 januari 2016 och tillämpar därmed den äldre regleringen för denna verksamhet fram till ett nytt tjänstepensionsregelverk är på plats. Detta innebär bland annat att KPA Pensionsförsäkring, såväl externt som internt, rapporterar kapitalkrav beräknade i enlighet med Solvens I och Finansinspektionens trafikljus för tjänstepensionsverksamhet.

Riskfilosofi i sammandrag

Riskfilosofin anger KPA Pensionsförsäkrings övergripande inställning till risk och risktagande. Företagets riskfilosofi är att risk ska tas medvetet och att risktagandet ska styras som en integrerad del av verksamhetsstyrningen. Företaget ska ta risker som förväntas addera sådant värde till kundnyttan att det motiverar tillskottet till det totala risktagandet. Risker som inte bedöms addera värde ska begränsas i den utsträckning som är ekonomiskt försvarbart. Företaget ska enbart ta risk inom områden där det finns ett stort kunnande och kapacitet att hantera risk.

Risktagandet styrs genom den formaliserade struktur som ges av företagets riskhanteringssystem. För att riskhanteringssystemet ska fungera och skapa nytta i den dagliga verksamheten arbetar KPA Pensionsförsäkring kontinuerligt med att följa upp och stärka företagets riskkultur. Riskkulturen är resultatet av medarbetarnas värderingar, attityder och beteenden samt förståelse för riskernas natur och företagets principer för riskhantering.

Riskaptitramverket

Företagets riskaptitramverk är ett stöd för verksamheten vid styrning av företagets riskexponering och beslutas årligen av styrelsen. Riskaptitramverket består av komponenterna riskaptit, risktolerans, risk- och kapitalmätt, eskaleringsrutiner och möjliga åtgärder. Riskaptitramverket binder samman företagets processer för mål- och strategiformulering, riskhantering och verksamhetsstyrning. Resultatet av företagets strategi- och affärsplaneringsprocess, samt företagets egen risk- och solvensbedömning, ska stämmas av med gällande riskaptitramverk och utgör även underlag för riskaptitramverkets utformning.

Den kvalitativa riskaptiten uttrycks genom användandet av en skala från "söka" till "undvika". Risker som söks är risker som förväntas bidra positivt till företagets måluppfyllnad och där osäkerheten avseende möjligheten till måluppfyllnad är acceptabel och hanterbar. Risker som undviks är risker som företaget inte är villigt att exponera sig för då de positiva konsekvenserna inte förväntas överväga de negativa eller osäkerheten är större än vad företaget är villigt eller kapabelt att hantera. Risktoleransen uttrycker vilken nivå på dessa risker som styrelsen är villig att ta. Risktoleransen anges i form av en gräns med tillhörande eskaleringsrutiner och möjliga åtgärder som, i händelse av att toleransgränsen överträds, kan genomföras i syfte att återföra riskexponeringen inom risktoleransen.

Riskbaserad verksamhetsstyrning

KPA Pensionsförsäkrings riskhanteringssystem baseras på principen om riskbaserad verksamhetsstyrning. Detta innebär att förändringar i företagets riskexponering, som kan uppstå till följd av beslut på olika nivåer, styrs genom att riskerna på ett strukturerat och transparent sätt identifieras, analyseras och hanteras. Detta görs samordnat med övriga analyser

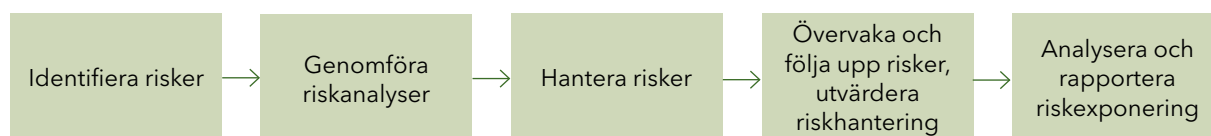
som genomförs i verksamheten. Särskilt väsentliga områden som omfattas av riskbaserad verksamhetsstyrning är företagets strategi- och affärsplanering, förvaltning av kapital, produkt- och erbjudandehantering samt hantering av andra väsentliga verksamhetsförändringar.

Den samlade effekten som KPA Pensionsförsäkrings övergripande strategier och affärsplaner har

på riskexponering och kapitalbehov analyseras och stäms av mot riskkaptiten genom en egen risk- och solvensbedömning. Styrelsen ges information om huruvida de långsiktiga mål och strategier samt affärsplaner och aktiviteter som föreslås, är förenliga med företagets riskkaptit och kapitalbehov både på kort och lång sikt. Styrelsen beslutar årligen den egna risk- och solvensbedömningen.

Riskhanteringsprocessen

Företagets riskhanteringsprocess är integrerad i verksamhetsprocesserna och består av de olika steg som beskrivs nedan.

Risker på både kort och lång sikt identifieras med hjälp av olika metoder beroende på kategorier av risk. Syftet med riskidentifieringen är att öka insikten om vilka händelser som kan uppstå och deras konsekvenser. Identifierade risker, inklusive deras orsaker och konsekvenser, dokumenteras och kategoriseras. Därefter sker en bedömning av riskernas sannolikhet och konsekvens. Värdering av konsekvenser görs avseende kundpåverkan, påverkan på varumärke och ekonomisk påverkan. För risker som bedöms samverka eller enskilt ha stor påverkan på flera områden inom verksamheten tillämpas scenarioanalyser.

Företagets riskkaptit är vägledande för beslut om hantering och risktagandet begränsas av företagets risktolerans. Metod för hantering av enskilda risker eller kategorier av risker beror på riskens art, omfattning och komplexitet. Beslut tas om riskerna ska accepteras, reduceras, ökas eller elimineras. Verksamheten genomför beslutade åtgärder samt följer upp att åtgärderna får avsedd effekt. Riskhanteringsfunktionen övervakar och stödjer första ansvarslinjen och följer upp och utvärderar riskhanterande åtgärder. De risker som identifieras rapporteras kontinuerligt vidare i organisationen till berörda parter, inklusive riskhanteringsfunktionen. Rapporterings- och eskaleringsrutiner är anpassade efter organisationsstrukturen och vad som är mest lämpligt för respektive riskkategori.

Minst två gånger per år sammanställer riskhanteringsfunktionen en riskrapport där en samlad bild av riskläget återges till vd och styrelse. Riskrapporten innehåller såväl kvantitativ som kvalitativ information samt information om företagets risker samt övergripande status på riskhanterande åtgärder. Därutöver rapporterar riskhanteringsfunktionen omgående till vd och/eller styrelse om det finns allvarliga brister avseende riskhantering eller om händelser inträffat som kan leda till en materiell förändring av företagets riskexponering.

Risk- och kontrollorganisation

Styrelsen i KPA Pensionsförsäkring har det yttersta ansvaret för att verksamheten bedrivs med god riskhantering. Ansvaret för riskhantering inom företaget följer i övrigt principen om de tre ansvarslinjerna.

Första ansvarslinjen

Den första ansvarslinjen utgörs av verksamheten där riskerna tas, vilket även innebär ansvar för att riskerna hanteras. Inom första ansvarslinjen är affärsområdeschefer och chefer för centrala enheter ansvariga för att identifiera, analysera, värdera, hantera och dokumentera risker inom sina ansvarsområden. Detta innefattar även eventuell utlagd verksamhet. I chefsansvaret ingår att säkerställa god intern kontroll genom att se till att de processer och rutiner som används möjliggör ett medvetet risktagande. Detta

sker genom implementerade effektiva kontroller och övervakning av processer. Chefer på alla nivåer ansvarar för att den verksamhet de leder bedrivs enligt fastställda principer för riskhantering.

Alla medarbetare i företaget har, inom ramen för sina arbetsuppgifter, eget ansvar för att identifiera, hantera och rapportera risker. Medarbetarna ska även rapportera incidenter såväl som väsentliga brister, limitövertträdelser och andra avvikelser till närmaste chef och/eller till funktionerna i andra ansvarslinjen i enlighet med vid var tid gällande rutiner. Första ansvarslinjen ska ge andra och tredje ansvarslinjen tillgång till den information dessa behöver för att kunna genomföra kontroller och analyser av företagets riskexponering.

Andra ansvarslinjen

Den andra ansvarslinjen utgörs av aktuarie-, riskhanterings- och compliancefunktionerna. Dessa funktioner är underställda vd och stödjer vd och styrelse i deras arbete med att fullgöra sitt ansvar för riskhantering och regelefterlevnad i företaget. Inom andra ansvarslinjen har riskhanteringsfunktionen ansvar för att utveckla och förvalta riskhanteringssystemet i enlighet med de krav och principer som anges i företagsstyrningspolicyn och övriga styrande regelverk för riskhantering. Riskhanteringsfunktionen ska stödja, övervaka och vid behov utmana första ansvarslinjens identifiering, analys, värdering och hantering av risker. När det gäller risker i försäkringsrörelsen ansvarar aktuariefunktionen för motsvarande aktiviteter. Riskhanteringsfunktionen och aktuariefunktionen ska även tillhandahålla metod- och dokumentationsstöd och stödja första ansvarslinjen vid tillämpningen av dessa. Ansvar, uppgifter och rapporteringsrutiner för andra ansvarslinjens funktioner har fastställts i styrande regelverk. För att säkerställa ett aktivt informationsutbyte mellan ansvarslinjerna och öka kvalitén i beslutsunderlag och rapportering till vd och styrelse finns en riskkommitté där risk- och kapitalfrågor bereds och diskuteras. Första och andra ansvarslinjen är representerade i riskkommittén.

Tredje ansvarslinjen

Den tredje ansvarslinjen utgörs av internrevisionen som arbetar på styrelsens uppdrag. Internrevisionen granskar och utvärderar riskhanteringssystemet, samt första och andra ansvarslinjens arbete med

intern styrning och kontroll inklusive riskhantering. Ansvar och uppgifter för internrevisionen fastställs av styrelsen i styrande regelverk.

Styrelsens ansvar

Styrelsen är ytterst ansvarig för riskhanteringen. Ansvaret innebär bland annat att säkerställa att riskhanteringssystemet är ändamålsenligt och proportionerligt i förhållande till verksamhetens komplexitet och riskexponering. Styrelsen ansvarar även för uppföljning av att företagets riskhanteringssystem fungerar i enlighet med styrelsens avsikter. Styrelsen beslutar om företagets riskaptit och risktolerans och säkerställer att riskaptiten och principerna för riskhantering ligger i linje med företagets långsiktiga mål, strategier och affärsplaner. Styrelsen ska även säkerställa att den får tillgång till information om och har förståelse för de materiella risker som företaget är eller kan bli exponerat för. Slutligen ska styrelsen säkerställa att information från riskhanteringssystemet beaktats vid styrelsebeslut, hur detta sker ska dokumenteras. Styrelsen för KPA Pensionsförsäkring har utsett ett risk- och kapitalutskott. Utskottet har bland annat till uppgift att utvärdera riskhanteringssystemet och företagets väsentliga risker.

Verkställande direktörens ansvar

Vd ska leda företaget i enlighet med de regelverk styrelsen fastställt. Vd ska därutöver fastställa de styrande regelverk som behövs för att tydliggöra ansvar och genomförande av riskhantering.

Väsentliga risker i KPA Pensionsförsäkring

KPA Pensionsförsäkring definierar risk som osäkerhet om framtida händelser och deras effekter på företagets möjligheter att nå sina mål. Händelser kopplade till försäkringsavtalen eller finansiella händelser som kan påverka företagets möjligheter att nå sina mål kallas försäkringsrisker respektive finansiella risker. Risker kan även uppstå till följd av omvärldshändelser, internt beslutsfattande eller icke ändamålsenliga interna processer, system och bemanning. Dessa risker ryms inom kategorin verksamhetsrisker. I kommande avsnitt beskrivs KPA Pensionsförsäkrings försäkringsrisker, finansiella risker samt verksamhetsrisker.

Försäkringsrisker

Målet för KPA Pensionsförsäkrings försäkringsverksamhet är att vara det marknadsledande pensionsfö-

retaget inom kommunal sektor. KPA Pensionsförsäkring ska vara ett ansvarstagande och pålitligt företag med god kontroll av försäkringsriskerna.

KPA Pensionsförsäkring erbjuder tjänstepensionsförsäkringar. Dessa utgörs av både olika former av sparandeförsäkring (förmånsbestämd och avgiftsbestämd samt fondförsäkring) och av riskförsäkring.

Den övergripande styrningen av försäkringsriskerna fastställs i de försäkringstekniska riktlinjerna och det försäkringstekniska beräkningsunderlaget. De försäkringstekniska riktlinjerna innehåller bland annat principer för hur premier bestäms, försäkringstekniska avsättningar beräknas och hur överskott fördelas. Riktlinjerna beslutas av styrelsen och är styrande för uppföljningen av gjorda antaganden. I det försäkringstekniska beräkningsunderlaget, som beslutas av vd, anges vilka antaganden och beräkningsmetoder som ska gälla för att riktlinjerna ska uppfyllas. Aktuariefunktionen föreslår förändringar av försäkringstekniska riktlinjer medan chefsaktuarien föreslår förändringar av försäkringstekniskt beräkningsunderlag.

Hantering av försäkringsrisk

Hantering och värdering av risker i försäkringsverksamheten är grundläggande för alla försäkringsföretag. Produktutbudet exponerar KPA Pensionsförsäkring för en mängd olika försäkringsrisker, vilka hänger samman med försäkrade händelser och produkternas utformning. Konsekvenser av dessa risker beaktas när försäkringsvillkor utformas, premier och åtaganden fastställs, försäkringstekniska avsättningar beräknas och överskott fördelas till försäkringsavtalen. Såväl risker som principer och verktyg för riskhantering kan skilja sig åt mellan olika typer av försäkringskontrakt. Ett brett produktutbud och stort försäkrings-tagarkollektiv bidrar till en utjämning av de olika riskerna.

Dödlighetsrisk

Med dödlighetsrisk avses risken för att KPA Pensionsförsäkrings möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av en ökad eller minskad dödlighet bland de försäkrade. Om dödligheten överskattas vid tecknande av sparandeprodukter kan det leda till att för höga ersättningar utlovas. En överskattad dödlighet medför också att de beräknade avsättningarna blir otillräckliga, liksom att fördelningen av överskott

blir felaktig. Det förekommer även risk för ökad dödlighet både bland vissa sparandeprodukter och riskprodukter.

Riskerna hanteras genom att dödligheten i bestånden följs upp, och genom att dödlighetsanta-ganden uppdateras. I samband med skadereglering av dödsfall sker också riskbedömning, främst av så kallade oriktiga uppgifter eller av om den försäkra-de uppfyller kraven i villkoren för att omfattas av försäkringen.

Sjuklighetsrisk

Med sjuklighetsrisk avses risken för att KPA Pensionsförsäkrings möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av förändringar av de försäkrades sjuktillstånd.

Risken hanteras genom att sjukligheten i bestånden följs upp, och genom att sjuklighetsantaganden uppdateras. Sjuklighetsrisk hanteras även genom hälsokrav i samband med tecknande av försäkring.

Driftskostnadsrisk

Med driftskostnadsrisk avses risken för att KPA Pensionsförsäkrings möjlighet att nå sina mål påverkas av förändringar av drifts-, anskaffnings- och skadebehandlingskostnader. Underskattade driftskostnader kan till exempel medföra förluster på grund av att för höga ersättningar utlovas eller att otillräckliga avsättningar beräknas. Även fördelning av överskott påverkas av belastning för driftskostnader. Förutsättningar för hantering av driftskostnadsrisken skapas genom uppföljning och utveckling av förbättrade metoder för att fördela driftskostnader.

Optionsrisk

Många försäkringsprodukter, främst produkter med sparandeinslag, innehåller optioner att avsluta försäkringen på grund av flytt eller att avsluta premiebetalningen. En del av optionsrisken är annullationsrisk, med annullationsrisk avses risken för att KPA Pensionsförsäkrings finansiella resultat och ställning påverkas till följd av att premieinbetalningar upphör och/eller att försäkringskapital flyttas eller återköps.

Försäkringstagaren har även en option att ändra till exempel utbetalningstidpunkt eller utbetalningstidens längd. I optionsrisk ingår, förutom annullationsrisk, även risken att KPA Pensionsförsäkring inte når sina mål på grund av att nyttjandet av dessa optioner avviker från vad som är förväntat. Dessa optionsrisker

regleras i första hand genom försäkringsvillkor och ändringsregelverk. Målen är att avgiftsstrukturen ska vara utformad så att lönsamheten kan bibehållas och finansiell stabilitet upprätthållas även vid nyttjande av optioner. Vidare bör det säkerställas att avsättningarna är tillräckliga vid annullationer samt att annullationer inte medför att en oskäligen andel av överskottet utbetalas så att kvarvarande/övriga kunder drabbas negativt.

Katastrof- och koncentrationsrisk

Med katastrofrisk avses risken för att KPA Pensionsförsäkrings möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av naturkatastrofer, epidemier eller katastrofer orsakade av mänskliga aktiviteter.

KPA Pensionsförsäkring har ett återförsäkringsprogram som omfattar katastrofåterförsäkring för olyckshändelser med mer än ett dödsfall.

Koncentrationsrisk avser risken för att KPA Pensionsförsäkring möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av otillräcklig diversifiering av försäkringsrisker inom och mellan verksamhetsgrenar. Koncentrationsrisk kan även uppstå om KPA Pensionsförsäkring är ensidigt exponerat mot till exempel ett begränsat produktutbud eller ett enskilt avtalsområde.

KPA Pensionsförsäkrings försäkringsverksamhet är inriktad på stora kollektiv. Inom ett och samma kollektiv adderas en stor mängd oberoende risker vilket ger en riskutjämning i form av en större förutsägbarhet om den totala ersättningens omfattning. För kollektivavtalad försäkring har KPA Pensionsförsäkring begränsad möjlighet att styra över riskspridningen, men de stora bestånd som KPA Pensionsförsäkring försäkrar reducerar denna risk.

Katastrof- och koncentrationsrisker utvärderas löpande och återförsäkringsprogrammet justeras vid behov.

Övrigt

Utöver ovan nämnda försäkringsrisker så kan förändringar i lagar och externa regelverk samt inflationsökning också få betydelse för KPA Pensionsförsäkrings möjlighet att nå sina mål. Dessa hanteras bland annat genom omvärldsbevakning och justerad prissättning.

Mätning och exponering av försäkringsrisk

För att mäta hur exponerat företaget är mot försäkringsrisker görs stresstester och framåtblickande analyser. Beräkningarna görs enligt trafikljusmodellen

samt enligt egen bedömning (internt kapitalkrav). De största försäkringsriskerna företaget är exponerat för är ökad länglevnad (minskad dödlighet) samt ett ökat utnyttjande av optioner. Cirka 40 procent av KPA Pensionsförsäkrings försäkringstekniska avsättningar utgörs av försäkringar med länglevnadsrisk år 2019 medan cirka 68 procent utgörs av försäkringar med option att flytta och/eller ändra utbetalningstidens längd.

Mätning av försäkringsrisk sker även genom uppföljning. Bland annat sker uppföljning av det så kallade riskresultatet och driftskostnadsresultatet. Uppföljning sker också av använda antaganden och av hur känsliga avsättningarna är för en förändring av dessa. Avsättningarnas känslighet visas under rubriken "Känslighetsanalyser". Där illustreras hur resultatet och det egna kapitalet skulle påverkas vid en förändring av antaganden samt indikerar graden av exponering för olika typer av försäkringsrisker.

Koncentrationer av försäkringsrisk analyseras under rubriken "Koncentrationer av försäkringsrisk".

Känslighetsanalyser

I tabellen nedan visas hur de försäkringstekniska avsättningarna skulle förändras om antaganden om dödlighet, sjuklighet, driftskostnader eller utnyttjandet av optioner förändrades. De försäkringstekniska avsättningarnas känslighet för ränteförändringar framgår av avsnittet om finansiella risker.

Antagandena om framtida dödlighet för sparför-säkring baseras på aktuell erfarenhet inom företaget kompletterat med antagna framtida dödlighetsreduktioner. I känslighetsanalysen antas att dödlighetsreduktionerna ökas med 50 procent. En minskad dödlighet ger ökade avsättningar för sparandeförsäkringar.

Känsligheten för utnyttjande av optioner visas genom att de antaganden om andelen försäkringar som ändrar utbetalningstid ökar med 10 procent.

Antaganden för sannolikheten att sjukfall upphör har stor påverkan på avsättningarna för sjuk- och premiebefrielseförsäkring. Känsligheten i avsättningarna för en förändring av dessa antaganden illustreras genom att anta att de minskas med 10 procent.

Känsligheten i avsättningarna för driftskostnader visas genom att kostnadsinflationen ökas med 1 procentenhet.

Analyserna är gjorda för respektive antagande oberoende från varandra.

Känslighetsanalys för försäkringsrisk			
Moderföretaget 2019, Mkr	Avsättningar brutto	Effekt på resultat före skatt	Effekt på eget kapital
Försäkringstekniska avsättningar	120 133	-	-
Långlevnadsrisk - dödlighetsreduktion	122 018	-1 885	-1 885
Optioner - ändring av utbetalningstid	120 843	-710	-710
Sjuklighet - avveckling	120 134	-1	-1
Kostnadsinflation	120 680	-547	-547

Moderföretaget 2018, Mkr	Avsättningar brutto	Effekt på resultat före skatt	Effekt på eget kapital
Försäkringstekniska avsättningar	105 649	-	-
Långlevnadsrisk - dödlighetsreduktion	107 228	-1 579	-1 579
Optioner - ändring av utbetalningstid	106 280	-631	-631
Sjuklighet - avveckling	105 650	-1	-1
Kostnadsinflation	106 122	-473	-473

Koncentrationer av försäkringsrisk

Koncentration av försäkringsrisk uppstår om riskexponeringen är koncentrerad till ett fåtal försäkrade eller viss geografisk plats.

Försäkringar med risk för förhöjd dödlighet eller sjuklighet är geografiskt spridda över Sverige. De är även spridda på ett stort antal olika försäkringar. Detta illustreras i nedanstående tabell som visar antal försäkringsavtal som är exponerade mot en förhöjd dödlighet eller sjuklighet och försäkrat belopp i olika beloppsintervall.

Moderföretaget, Mkr	2019		2018	
	Antal försäkringar	Totalt försäkrat belopp	Antal försäkringar	Totalt försäkrat belopp
Försäkrat belopp som betalas ut i händelse av dödsfall eller sjukfall				
Dödsfall				
Mindre än 20 prisbasbelopp	408 164	68 598	112 023	27 274
20-30 prisbasbelopp	211	226	234	245
30-45 prisbasbelopp	37	60	41	66
45-60 prisbasbelopp	2	4	2	5
Mer än 60 prisbasbelopp	1	3	1	3
Summa	408 415	68 891	112 301	27 593
Sjukfall				
Mindre än 20 prisbasbelopp	98 394	2 984	111 800	3 219
20-30 prisbasbelopp	929	1 063	1 034	1 149
30-45 prisbasbelopp	631	1 064	617	1 019
45-60 prisbasbelopp	272	647	266	619
Mer än 60 prisbasbelopp	246	998	224	844
Summa	100 472	6 756	113 941	6 850

Rapportering av försäkringsrisk

Som ett led i KPA Pensionsförsäkrings interna uppföljning och riskhantering informeras styrelsen löpande om utvecklingen av försäkringsriskerna. I riskrapporten, riskfunktionens rapport om risker till vd och styrelse, ges en samlad bild av riskläget, inklusive försäkringsrisker. Riskrapporten innehåller såväl kvantitativ som kvalitativ uppföljning av risker.

I aktuarierapporten rapporterar aktuariefunktionen till styrelsen om förändrade metoder och modeller för hantering av försäkringsrisk i samband med tecknande av försäkring, överskottshantering

och beräkning av försäkringstekniska avsättningar. Styrelsen får vidare en samlad bedömning av de totala försäkringsriskerna i företagets statusrapporter. Extern rapportering sker i form av Aktuarieredogörelsen, i årsrapporten till FI, vilken innehåller en analys av årets legala riskresultat och driftsresultat. I KPA Pensionsförsäkrings egna risk- och solvensbedömning beskrivs de risker som KPA Pensionsförsäkring är, eller kommer att bli, exponerad för under den treåriga affärsplaneringsperioden 2020-2022.

KPA Pensionsförsäkring bedriver tjänstepensionsverksamhet och tillämpar övergångsbestämmelser

sedan den 1 januari 2016 och tillämpar därmed den äldre regleringen. Detta innebär bland annat att KPA Pensionsförsäkring, såväl externt som internt, rapporterar kapitalkrav beräknade i enlighet med Solvens I och Finansinspektionens trafikljus. Dessutom rapporteras ett internt kapitalkrav enligt egen bedömning.

Finansiella risker

Med finansiell risk avses risken för att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av finansiella händelser. Exempel på händelser kan vara marknads-händelser såsom aktiekursfall eller förändring av marknadsräntor men även andra finansiella händelser så som förändrad kreditvärdighet eller fallissemang hos motparter.

Målet för förvaltningen av tillgångarna är att uppnå högsta möjliga reala avkastning under gällande risk- och placeringsrestriktioner. KPA Pensionsförsäkring ska vara det ledande pensionsföretaget inom tryggpension och etiska placeringar. Ett steg i detta arbete är att företaget ställer etiska krav på de företag där placeringar görs. Valet av tillgångsportfölj görs med utgångspunkten att företaget ska tåla en mycket svag utveckling på de finansiella marknaderna. Ytterligare begränsningar vid valet av sammansättningen av tillgångsportföljer är att regulatoriska krav avseende skuldtäckning och solvens ska uppfyllas samt att risknivån aldrig får vara högre än att grönt ljus erhålls i Finansinspektionens trafikljusmodell.

Styrelsen har det yttersta ansvaret för förvaltningen av företagets tillgångar och anger ramar och limiter för exponeringar samt styrelsens policy för verksamheten. Vd ansvarar för att förvaltningen av företagets tillgångar sker inom de ramar och anvisningar som styrelsen givit samt för översynen av placeringsriktlinjerna. Finanskommittén är vds forum för styrning och uppföljning av placeringsverksamheten.

Vid valet av placeringsinriktning beaktas tillgångarnas och skuldernas egenskaper såsom förväntad avkastning, risk och korrelation, prognoser för försäkringsrörelsens utveckling samt möjlighet att använda tillgångarna för skuldtäckning. Därutöver gör företaget en miljö- och etikanalys av de företag där placeringar görs. Den placeringsinriktning som fastställs ger ramar för tillgångsförvaltningen. Inom dessa ramar och limiter ansvarar enheten för kapital-

förvaltning och hållbarhet för den löpande förvaltningen och för spridningen mellan olika tillgångsslag såsom aktier, obligationer, valutor, fastigheter samt specialplaceringar.

Placeringar sköts både internt och genom externt utlagda förvaltningsuppdrag. Löpande aktie- och ränteförvaltning samt värdepappersadministration har lagts ut till Swedbank Robur. Placeringar vars huvudsyfte är att matcha placeringsrisker i åtagandena eller justera portföljens risknivå hanteras internt inom enheten för kapitalförvaltning och hållbarhet. Även specialplaceringar och placeringar i fastigheter sköts internt inom företaget.

Hantering av finansiella risker

Inom traditionell försäkring med avkastningsgaranti är utvecklingen på de finansiella marknaderna och avkastningen på placeringstillgångarna av stor betydelse, inte bara för försäkringstagarna/förmånstagarna utan även för företaget som helhet. Avkastningsgarantin i försäkringarna bestäms utifrån de långsiktiga avkastningsmålen så att garantin med betryggande säkerhet kan infrias.

Aktuariefunktionen ansvarar för att löpande avstämmningar av garantinivåerna görs mot aktuella marknadsnoteringar, speciellt marknadsräntorna, för att säkerställa att framtida garantier är förenliga med avkastningsmålen samt följa att utbetalning av överskott är lämplig i förhållande till kort- och långsiktig avkastning eller legala krav (kontributionsprincipen).

Företagets kapitalförvaltning ansvarar för att styra, följa upp och utvärdera hur de utlagda förvaltningsuppdragen sköts. Swedbank Robur ansvarar för daglig kontroll av efterlevnaden av gällande placeringsriktlinjer samt att resultatet av utförd kontroll rapporteras till Riskhanteringsfunktionen och företagets kapitalförvaltning. Riskhanteringsfunktionen genomför självständig uppföljning av exponeringar på daglig basis av de limiter som fastställts av styrelsen i placeringspolicyn, och av vd i form av placeringsriktlinjer. Rapportering sker regelbundet till vd och styrelse avseende utvecklingen av de finansiella riskerna och omgående av eventuella överträdelser av limiterna.

I placeringsriktlinjerna anges principerna för vilka instrument, emittenter och motparter som är tillåtna att använda i förvaltningen av placeringstillgångarna.

Den totala tillgångsportföljen i KPA Pensionsförsäkring är sammansatt av fem delportföljer: aktier, räntor, fastigheter, specialplaceringar och säkringsinstrument. I huvudsak används derivat för att skräddarsy portföljens risknivå. Ett annat syfte med derivat är att matcha marknadsrisker i åtagandena, exempelvis med ränteswappar för att reducera balansräkningens räntekänslighet.

Under året har handel till största del skett med aktier, räntebärande värdepapper, valutor och derivat på dessa.

Marknadsrisker

Med marknadsrisk avses risken för att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av förändringar i marknadspriser. Marknadsrisken är en betydande risk för KPA Pensionsförsäkring och delas i sin tur in i ränterisk, aktiekursrisk, fastighetspriserisk, spreadrisk samt valutarisk. Dessa risker mäts på flera sätt, dels m h a trafikljusberäkningar och dels m h a ett internt kapitalkrav (ICR). I tabellerna nedan

redovisas känslighetsanalyser för respektive risktyp. I beräkningarna tas hänsyn till effekten av eventuella derivatpositioner.

För tabellerna som visar känslighetsanalyser för aktiekursrisk, ränterisk, spreadrisk, valutakursrisk, valutakursexponering, maximal kreditriskexponering och kreditkvalité på klasser av finansiella tillgångar visas ingen tabell för koncernen då skillnaderna gentemot moderföretaget ej är väsentliga.

Känslighetsanalys av aktiekursrisk

Med aktiekursrisk avses risken för att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av förändringar i aktiekurser. I tabellen nedan, Känslighetsanalys aktiekursrisk, redovisas effekten på resultat före skatt och eget kapital vid en nedgång med 10 procent i marknadsvärdet på samtliga aktieinnehav. För aktierderivat redovisas risken som värdeförändringen på derivatpositionen då den underliggande tillgången minskar i värde i samma utsträckning som övriga aktieinnehav.

Känslighetsanalys aktiekursrisk		2019		2018	
Moderföretaget, Mkr	Marknadsvärde	Känslighet	Marknadsvärde	Känslighet	
Aktier	79 029	-7 903	59 099	-5 910	
Investeringsfonder aktier	2 188	-219	1 369	-137	
Övriga lån	588	-59	0	0	
Kapitalandelsbevis	142	-14	95	-10	
Restitutioner	42	-4	303	-30	
Aktierelaterade derivatinstrument	-8	69	-89	179	
Nettopåverkan resultat före skatt		-8 129		-5 908	
Nettopåverkan eget kapital		-8 109		-5 899	

Känslighetsanalys av fastighetsprisrisk

Med fastighetsprisrisk avses risken för att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av förändringar i marknadsvärde på fastigheter. I tabellen nedan, känslighetsanalys- fastighetsprisrisk, redovisas effekten på resultat före skatt och eget kapital vid en nedgång med tio procent i marknadsvärde på fastig-

hetsinnehaven. Moderföretaget KPA Pensionsförsäkring saknar innehav i direktägda fastigheter. Samtliga fastigheter ägs via dotterföretag. Eftersom dotterföretag är undantagna i IFRS 7 redovisas därför ingen fastighetsprisriskänslighet för moderföretaget eftersom risken inte är väsentlig.

Känslighetsanalys - fastighetsprisrisk		2019		2018	
Koncernen, Mkr	Marknadsvärde	Känslighet	Marknadsvärde	Känslighet	
Förvaltningsfastigheter	19 263	-1 926	12 263	-1 226	
Fastighetsfonder	327	-33	177	-18	
Övriga tillgångar som innehåller fastighetsprisrisk	12	-1	12	-1	
Nettopåverkan resultat före skatt		-1 960		-1 245	
Nettopåverkan eget kapital		-1 955		-1 243	

Känslighetsanalys av ränterisk

Med ränterisk avses risken för att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av förändringar i marknadsräntor. Värderingen av företagets åtaganden är av stor betydelse för det finansiella resultatet och företagets stabilitet. Ränterisken, d v s risken för förändringar i marknadsräntor, påverkar företagets riskutrymme.

För KPA Pensionsförsäkring är det ofördelaktigt med fallande marknadsräntor eftersom den framtida kostnaden för att infria åtaganden ökar mer än värdet av räntebärande placeringar ökar. Tillgångarnas räntekänslighet justeras löpande till önskad nivå genom justering av utlagda räntemandat och genom handel med räntederivat.

Ränterisken mäts genom kapitalkrav beräknat enligt Finansinspektionens trafikljusmodell. I trafik-

ljusmodellen mäts ränterisk som känsligheten i hur tillgångar och skulder påverkas av förändringar i nominella respektive reala räntor. Beräkning utförs separat för svenska kronor, euro samt andra utländska valutor. Mätningen utförs baserat på scenario om parallellförskjutning av nominella marknadsräntor i SEK med +/- 1 procentenhet för tillgångar. För åtaganden utgår scenariot från en parallellförskjutning av nominella marknadsräntor för ränteswappar i SEK med +/- 1 procentenhet. För reala räntor utförs motsvarande beräkning men med en parallellförskjutning med +/- 0,5 procentenheter. För ränterisk följs även matchningsgraden upp. Matchningsgraden utgör förhållandet mellan tillgångarnas och skuldernas räntekänslighet vid en parallellförskjutning av ränteläget med - 1 procentenhet.

Känslighetsanalys ränterisk		2019		2018	
Moderföretaget, Mkr	Marknadsvärde	Känslighet	Marknadsvärde	Känslighet	
Minskning av marknadsräntan					
Värdeförändring räntebärande tillgångar	101 423	3 099	98 851	3 274	
Redovisat värde på försäkringstekniska avsättningar	120 133	-6 318	105 649	-10 909	
Nettopåverkan resultat före skatt		-3 219		-7 636	
Nettopåverkan eget kapital		-3 211		-7 624	

Följande tabell illustrerar hur företaget är exponerat för ränterisk utifrån räntebärande tillgångar och skulders räntebindningstid.

Räntebindningstider för tillgångar och skulder

Ränteexponering				
Moderföretaget 2019, Mkr	< 5 år	5-15 år	> 15 år	Totalt
Tillgångar				
Obligationer och andra räntebärande värdepapper (inkl uppl ränteintäkt)	81 867	11 365	-	93 231
Andra räntebärande finansiella instrument, netto	8 402	-	-	8 402
Övriga lån inklusive lån emitterade till intresseföretag	10 145	2 137	-	12 282
Summa tillgångar före ekonomisk säkring med derivat	100 414	13 502	-	113 916
Skulder och avsättningar				
Försäkringstekniska avsättningar	20 366	42 349	57 417	120 133
Övriga skulder	1 552	-	-	1 552
Summa skulder före ekonomisk säkring med derivat	21 918	42 349	57 417	121 685
Netto, tillgångar och skulder före ekonomisk säkring med derivat	78 496	-28 848	-57 417	-7 769
Nominellt värde räntederivat	4 446	-	-	4 446
Nettoexponering efter ekonomisk säkring med derivat	82 942	-28 848	-57 417	-3 323

Ränteexponering				
Moderföretaget 2018, Mkr	< 5 år	5-15 år	> 15 år	Totalt
Tillgångar				
Obligationer och andra räntebärande värdepapper (inkl uppl ränteintäkt)	79 344	12 859	1 444	93 646
Andra räntebärande finansiella instrument, netto	5 258	-	-	5 258
Övriga lån inklusive lån emitterade till intresseföretag	5 514	1 983	-	7 497
Summa tillgångar före ekonomisk säkring med derivat	90 115	14 841	1 444	106 401
Skulder och avsättningar				
Försäkringstekniska avsättningar	18 501	37 667	49 482	105 649
Summa skulder före ekonomisk säkring med derivat	18 501	37 667	49 482	105 649
Netto, tillgångar och skulder före ekonomisk säkring med derivat	71 614	-22 825	-48 038	751
Nominellt värde räntederivat	-3 729	-	-	-3 729
Nettoexponering efter ekonomisk säkring med derivat	67 885	-22 825	-48 038	-2 978

Någon tabell lämnas ej för koncernen då skillnaden i ränteexponering jämfört med koncernen är liten.

Ränterisk kassaflödesrisk

I tabellen nedan framgår hur en ökning eller sänkning av marknadsräntan på 0,5 procentenheter påverkar ränteintäkter respektive räntekostnader för tillgångar och skulder med räntebindningstid på upp till ett år.

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2019	2018	2019	2018
Ökning av marknadsräntan				
Ränteintäkter för obligationer och andra räntebärande värdepapper	-267	-197	-267	-197
Ränteintäkter för övriga lån	44	26	44	26
Ränteintäkter för andra räntebärande finansiella instrument	42	26	42	26
	-181	-145	-181	-145
Minskning av marknadsräntan				
Ränteintäkter för obligationer och andra räntebärande värdepapper	267	197	267	197
Ränteintäkter för övriga lån	-44	-26	-44	-26
Ränteintäkter för andra räntebärande finansiella instrument	-42	-26	-42	-26
	181	145	181	145

Den genomsnittliga ekonomiska durationen för livförsäkringstekniska avsättningar för hela beståndet i KPA Pensionsförsäkring är 22 år per den 2019-12-31. Motsvarande uppgifter lämnas inte för koncernen då tillkommande likviditetsrisk bedöms som marginell.

Vad avser försäkringsskulder (avsättning) framgår den beräknade tiden för kassautflödet för skulderna av nedanstående tabell.

Moderföretaget, Mkr	2019		2018	
	Sammanlagda avsättningar, brutto	Duration, år	Sammanlagda avsättningar, brutto	Duration, år
Förmånsbestämd försäkring	24 722	15	22 156	15
Avgiftsbestämd traditionell försäkring	95 355	23	83 436	23
Sjuk- och premiebefrielseförsäkring	56	8	62	7
Totalt	120 133	22	105 653	22

Valutarisk

Med valutarisk avses risken för att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av förändringar i valutakurser. I de fall tillgångar eller skulder är exponerade mot andra valutor än svenska kronor uppstår valutarisk.

Valutaexponering får endast förekomma mot de valutor mot vilka exponering kan uppstå genom placeringar i räntor, aktier, fastigheter och specialplaceringar eller där exponeringen har sitt ursprung i försäkringsåtagandena.

Valutaexponeringen begränsas genom fastställda limiter och styrs främst genom nyttjandet av valutaterminer och -swappar. Företagets försäkringsåtaganden är enbart fastställda i svenska kronor. I tabellen känslighetsanalys – valutarisk, redovisas effekten på balansräkning och resultat av en förstärkning med 10 procent i den svenska kronan mot samtliga aktuella valutaexponeringar.

Företagets valutaexponering före och efter säkring med derivat redovisas i nedanstående tabell.

Valutakursexponering

Moderföretaget 2019, Mkr	USD	EUR	JPY	GBP	Övrigt
Placeringstillgångar					
Aktier och andelar	29 998	5 635	3 923	2 488	5 832
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	10 211	64	-	-	-
Övriga tillgångar	715	2 179	67	11	109
Summa tillgångar	40 925	7 878	3 991	2 499	5 941
Övriga skulder och avsättningar	378	817	-	-	-
Summa skulder och avsättningar	378	817	-	-	-
Nettoexponering före ekonomisk säkring med derivat	40 547	7 061	3 991	2 499	5 941
Nominellt värde valutaterminer	-19 602	-6 466	-109	68	-905
Nettoexponering efter ekonomisk säkring med derivat	20 945	595	3 881	2 567	5 036
Moderföretaget 2018, Mkr	USD	EUR	JPY	GBP	Övrigt
Placeringstillgångar					
Aktier och andelar	21 578	4 527	2 841	2 111	4 069
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	10 848	15	-	-	-
Övriga tillgångar	677	1 468	30	9	48
Summa tillgångar	33 103	6 011	2 870	2 120	4 117
Övriga skulder och avsättningar	275	-	-	-	-
Summa skulder och avsättningar	275	-	-	-	-
Nettoexponering före ekonomisk säkring med derivat	32 828	6 011	2 870	2 120	4 117
Nominellt värde valutaterminer	-18 433	-6 347	-	-	-801
Nettoexponering efter ekonomisk säkring med derivat	14 395	-336	2 870	2 120	3 316

Tabellen visar hur en ogynnsam förändring med 10 procent av företagets nettoexponering mot respektive valuta (efter ekonomisk säkring med derivat) påverkar resultat före skatt och eget kapital.

Känslighetsanalys valutakursrisk, Mkr	2019		2018	
	Marknadsvärde	Känslighet	Marknadsvärde	Känslighet
USD	20 945	-2 095	14 395	-1 439
JPY	3 881	-388	2 870	-287
GBP	2 567	-257	2 120	-212
EUR	595	-59	-336	34
Övriga	5 036	-504	3 316	-332
Nettopåverkan resultat före skatt		-3 302		-2 237
Nettopåverkan eget kapital		-3 294		-2 236

Känslighetsanalys av spreadrisk

Med spreadrisk avses risken för att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av förändringar av inbördes differenser av räntor för värdepapper. Företaget har som policy att endast tillåta placeringar i värdepapper med hög kreditvärdighet. I tabellen nedan, känslighetsanalys – spreadrisk, redovisas

effekten på resultat före skatt och eget kapital vid en ökning av spreaden med 10 bp. Beräkningen kompletteras med stresstest för kartläggning av hur en negativ utveckling av spreaden påverkar företagets resultat. Därutöver följs utvecklingen av relevanta spreadar upp löpande.

Känslighetsanalys - spreadrisk	2019		2018	
	Marknadsvärde	Känslighet	Marknadsvärde	Känslighet
Moderföretaget, Mkr				
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	75 503	-223	69 294	-200
Nettopåverkan resultat före skatt		-223		-200
Nettopåverkan eget kapital		-222		-200

Kreditrisk

Med kredit-, motparts- och emittentrisker avses risker för att motparter eller emittenter inte fullgör sina finansiella förpliktelser och att eventuella säkerheter inte täcker fordran. Företaget har som policy att i huvudsak endast tillåta placeringar i värdepapper med hög kreditvärdighet och för en förteckning över godkända emittenter och motparter. Kredit- och motpartsriskerna i denna del av verksamheten bedöms därför vara små. Kreditrisk uppstår i placeringsverksamheten, men även inom återförsäkring.

Kreditrisk i derivat

För standardiserade derivat begränsas kreditrisken till medel på konto hos den så kallade clearingkontohållaren. För icke standardiserade derivat begränsas kreditrisken i enlighet med ISDA-avtal och CSA-avtal.

Mätning av kreditrisk

Den kreditriskexponering (efter avdrag för förlustreserver, kvittning och efter värde av säkerheter) som företaget har i olika klasser av finansiella tillgångar framgår av tabellen nedan, maximal kreditexponering. Kredit- och motpartsriskerna bedöms vara små.

Koncernen, Mkr	2019			2018		
Maximal kreditriskexponering innan och efter hänsyn till säkerheter	Brutto	Erhållna säkerheter	Netto	Brutto	Erhållna säkerheter	Netto
Tillgångsklass						
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	92 795	-	92 795	92 986	-	92 986
Övriga lån	2 737	-	2 737	2 280	-	2 280
Utlåning till kreditinstitut	744	-	744	555	-	555
Derivat ¹⁾	1 467	1 756	0	464	355	109
Fordringar ²⁾	650	-	650	1 597	-	1 597
Kassa och bank	9 608	-	9 608	6 578	-	6 578
Upplupna ränteintäkter	662	-	662	824	-	824
Övriga upplupna intäkter	28	-	28	-	-	-
Summa i balansräkningen	108 691	1 756	107 224	105 284	355	104 929
Åtaganden						
Kreditlöften	2 005	-	2 005	1 109	-	1 109
Summa utanför balansräkningen	2 005	-	2 005	1 109	-	1 109
Summa	110 696	1 756	109 229	106 393	355	106 038

¹⁾ Erhållna säkerheter för derivat avser kvittningsbar och ej kvittningsbar kontantsäkerhet. Derivat med kvittningsrätt återfinns i not Kvittning av finansiella instrument, fördelat på vad som kvittas och inte kvittas i balansräkning. För de derivattillgångar som relaterade belopp inte kvittas i balansräkningen finns säkerheter som reducerar kreditrisken, det avser dels kvittningsrätt enligt avtal, vilket i not Kvittning av finansiella instrument återfinns under rubrik Finansiella instrument dels erhållna kontantsäkerheter, i balansräkningen härrör posten från Skulder kreditinstitut. Derivat finns också utan avtal om kvittning eller erhållna kontantsäkerheter, vilket förklarar skillnad derivattillgångarnas värde i balansräkningen, benämnt Derivat/Brutto i ovan tabell och not Kvittning av finansiella instrument.

²⁾ Fordringar avseende direkt försäkring, återförsäkring och övriga fordringar, exklusive skattefordringar som avser t.ex. mervärdesskatt.

Moderföretaget, Mkr		2019			2018		
Maximal kreditriskexponering innan och efter hänsyn till säkerheter	Brutto	Erhållna säkerheter	Netto	Brutto	Erhållna säkerheter	Netto	
Tillgångsklass							
Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till koncernföretag	8 801	-	8 801	5 207	-	5 207	
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	92 795	-	92 795	92 986	-	92 986	
Övriga lån	2 737	-	2 737	2 280	-	2 280	
Utlåning till kreditinstitut	744	-	744	555	-	555	
Derivat ¹⁾	1 467	1 756	0	464	355	109	
Fordringar ²⁾	583	-	583	1 584	-	1 584	
Kassa och bank	8 402	-	8 402	5 258	-	5 258	
Upplupna ränteintäkter	662	-	662	834	-	834	
Summa i balansräkningen	116 191	1 756	114 724	109 168	355	108 813	
Åtaganden							
Kreditlöften	2 005	-	2 005	1 109	-	1 109	
Summa utanför balansräkningen	2 005	-	2 005	1 109	-	1 109	
Summa	118 196	1 756	116 729	110 277	355	109 922	

¹⁾ Erhållna säkerheter för derivat avser kvittningsbar och ej kvittningsbar kontantsäkerhet. Derivat med kvittningsrätt återfinns i not Kvittning av finansiella instrument, fördelat på vad som kvittas och inte kvittas i balansräkning. För de derivattillgångar som relaterade belopp inte kvittas i balansräkningen finns säkerheter som reducerar kreditrisken, det avser dels kvittningsrätt enligt avtal, vilket i not Kvittning av finansiella instrument återfinns under rubrik Finansiella instrument dels erhållna kontantsäkerheter, i balansräkningen härrör posten från Skulder kreditinstitut. Derivat finns också utan avtal om kvittning eller erhållna kontantsäkerheter, vilket förklarar skillnad derivattillgångarnas värde i balansräkningen, benämnt Derivat/Brutto i ovan tabell och not Kvittning av finansiella instrument.

²⁾ Fordringar avseende direkt försäkring, återförsäkring och övriga fordringar, exklusive skattefordringar som avser t.ex. mervärdesskatt.

Kreditkvalitet exkl. återförsäkring

Koncernens kreditkvalitet skiljer sig inte väsentligt mot dessa.

Moderföretaget , Mkr, 2019											
Låg-hög kreditrisk ¹⁾	Låg kreditrisk					Normal rating		Hög kreditrisk		Förfallna, nedskrivna, omförhandlade fordringar ⁴⁾	Brutto före kvittning och förlust-reserveringar
	AAA	AA	A	BBB	Utan rating	BB	Utan rating	B-CCC	Utan rating		
Tillgångsklass											
Räntebärande värdepapper emitterade av och lån till koncernföretag	-	-	-	-	8 801	-	-	-	-	-	8 801
Obligationer och andra räntebärande värdepapper ²⁾	89 039	3 614	-	-	-	-	142	-	-	-	92 795
Lån med säkerhet i fast egendom	-	-	-	-	-	-	2 737	-	-	-	2 737
Utlåning kreditinstitut	-	420	324	-	-	-	-	-	-	-	744
Derivat	-	1 086	381	-	-	-	-	-	-	-	1 467
Fordringar ³⁾	-	-	-	-	351	-	15	-	-	-	366
Kassa och bank	-	4 361	1 610	-	2 431	-	-	-	-	-	8 402
Upplupna ränteintäkter	427	235	-	-	-	-	-	-	-	-	662
Summa i balansräkningen	89 466	9 716	2 315	-	11 583	-	2 894	-	-	-	115 975
Åtagande											
Kreditlöften	-	-	-	-	350	-	1 655	-	-	-	2 005
Summa utanför balansräkningen	-	-	-	-	350	-	1 655	-	-	-	2 005
Summa	89 466	9 716	2 315	-	11 933	-	4 549	-	-	-	117 980
<i>Varav tillgångar med avtalsenliga kassaflöden i balansräkningen ¹⁾</i>	-	-	-	-	2 555	-	15	-	-	-	2 570
<i>Verkligt värde för tillgångar med avtalsenliga kassaflöden som inte har låg kreditrisk ¹⁾</i>	-	-	-	-	-	-	15	-	-	-	15

¹⁾ Under år 2018-2020 tillämpas ett tillfälligt undantag från den nya redovisningsstandarden IFRS 9 Finansiella instrument, upplysningar lämnas för att möjliggöra jämförelse med företag som tillämpar IFRS 9. Upplysningar avser att efterlikna de grupperingar som görs när IFRS 9 tillämpas utan att för den skull vara en fullständig tillämpning av det regelverket. Upplysningar om kreditkvalitet förtydligas genom att företaget delar in kvaliteten i grupper för låg, normal och vad företaget anser vara hög kreditrisk. Vidare lämnas separat information för Finansiella tillgångar med avtalsvillkor som vid särskilda datum ger upphov till kassaflöden som endast är betalningar av räntor och kapitalbelopp på det utestående kapitalbeloppet och som ingår i en affärsmodell där syftet är att inkassera avtalsenliga kassaflöden, avser t.ex. övriga fordringar och banktillgodohavanden för t.ex. leverantörsbetalningar.

²⁾ Avser räntebärande värdepapper exklusive räntefonder.

³⁾ Fordringar avser övriga fordringar, exklusive skattefordringar som avser t.ex. mervärdeskatt.

⁴⁾ Upplysning om förfallna, nedskrivna och omförhandlade fordringar lämnas för finansiella tillgångar med avtalsenliga kassaflöden som värderas till upplupet anskaffningsvärde.

Noter

Kreditkvalitet exkl. återförsäkring

Koncernens kreditkvalitet skiljer sig inte väsentligt mot dessa.

Moderföretaget , Mkr, 2018											
Låg-hög kreditrisk ¹⁾	Låg kreditrisk					Normal rating		Hög kreditrisk		Förfallna, nedskrivna, omförhandlade fordringar ⁴⁾	Brutto före kvittning och förlust-reserveringar
	AAA	AA	A	BBB	Utan rating	BB	Utan rating	B-CCC	Utan rating		
Tillgångsklass											
Räntebärande värdepapper emitterade av och lån till koncernföretag	-	-	-	-	5 207	-	-	-	-	-	5 207
Obligationer och andra räntebärande värdepapper ²⁾	90 938	1 953	-	-	-	-	95	-	-	-	92 986
Övriga lån	-	-	-	-	-	-	2 280	-	-	-	2 280
Utlåning kreditinstitut	-	-	555	-	-	-	-	-	-	-	555
Derivat	-	53	411	-	-	-	-	-	-	-	464
Fordringar ³⁾	-	-	-	-	1 275	-	111	-	-	-	1 386
Kassa och bank	-	2 473	530	-	2 255	-	-	-	-	-	5 258
Upplupna ränteintäkter	654	6	164	-	9	-	-	-	-	-	834
Summa i balansräkningen	91 592	4 486	1 660	-	8 747	-	2 486	-	-	-	108 970
Åtagande											
Kreditlöften	-	-	-	-	1 109	-	-	-	-	-	1 109
Summa utanför balansräkningen	-	-	-	-	1 109	-	-	-	-	-	1 109
Summa	91 592	4 486	1 660	-	9 856	-	2 486	-	-	-	110 079
<i>Varav tillgångar med avtalsenliga kassaflöden i balansräkningen ¹⁾</i>	-	-	-	-	2 372	-	111	-	-	-	2 483
<i>Verkligt värde för tillgångar med avtalsenliga kassaflöden som inte har låg kreditrisk ¹⁾</i>	-	-	-	-	-	-	111	-	-	-	111

¹⁾ Under år 2018-2020 tillämpas ett tillfälligt undantag från den nya redovisningsstandarden IFRS 9 Finansiella instrument, upplysningar lämnas för att möjliggöra jämförelse med företag som tillämpar IFRS 9. Upplysningar avser att efterlikna de grupperingar som görs när IFRS 9 tillämpas utan att för den skull vara en fullständig tillämpning av det regelverket. Upplysningar om kreditkvalitet förtydligas genom att företaget delar in kvaliteten i grupper för låg, normal och vad företaget anser vara hög kreditrisk. Vidare lämnas separat information för Finansiella tillgångar med avtalsvillkor som vid särskilda datum ger upphov till kassaflöden som endast är betalningar av räntor och kapitalbelopp på det utestående kapitalbeloppet och som ingår i en affärsmodell där syftet är att inkassera avtalsenliga kassaflöden, avser t.ex. övriga fordringar och banktillgodohavanden för t.ex. leverantörsbetalningar.

²⁾ Avser räntebärande värdepapper exklusive räntefonder.

³⁾ Fordringar avser övriga fordringar, exklusive skattefordringar som avser t.ex. mervärdeskatt.

⁴⁾ Upplysning om förfallna, nedskrivna och omförhandlade fordringar lämnas för finansiella tillgångar med avtalsenliga kassaflöden som värderas till upplupet anskaffningsvärde.

Kreditrisk i fordringar på återförsäkrare

Försäkringsföretagets återförsäkringspolicy innebär att avtal endast ingås med återförsäkrare med kreditbetyg A eller högre. Återförsäkrarnas kreditvärdighet ses över regelbundet för att säkerställa att det beslutade återförsäkringsskyddet upprätthålls. Per balansdagen finns inga fordringar på återförsäkrare.

Finansiell koncentrationsrisk

Med finansiell koncentrationsrisk avses risken för att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd

av otillräcklig diversifiering av tillgångar, motparter eller emittenter. Företagets största koncentrationsrisk är exponeringen mot Swedbank. Denna koncentrationsrisk beaktas vid valet av placeringsinriktning och särskilt vid sammansättningen av företagets aktieportfölj. I relation till marknadsriskerna bedöms övriga koncentrationsrisker vara låga genom den diversifiering som ges av företagets placeringsinriktning.

Mätning av finansiella koncentrationsrisker

Den finansiella koncentrationsrisken följs upp för stora koncentrationer av riskexponeringar.

Väsentliga koncentrationer av kreditexponering

Tabellerna avser koncernens största koncentrationer. Moderföretagets koncentrationer skiljer sig ej väsentligt.

Koncernen 2019, Mkr	Totalt	Varav säkerställda bostadsobligationer
Handelsbanken	17 689	17 689
Swedbank	17 795	10 156
Nordea	14 349	14 349
SEB	13 143	13 170
SBAB	2 530	-

Koncernen 2018, Mkr	Totalt	Varav säkerställda bostadsobligationer
Handelsbanken	17 554	17 554
Swedbank	16 656	10 864
Nordea	13 527	13 527
SEB	11 332	11 296
Ellevio	1 983	-

Väsentliga koncentrationer av aktieinnehav

Tabellerna avser moderföretagets största koncentrationer. Koncernens koncentrationer skiljer sig inte mot dessa.

Moderföretaget 2019, Mkr	Totalt
Atlas Copco	2 883
Swedbank	2 619
Ericsson	1 989
Assa abloy	1 739
ESSITY AB	1 548

Moderföretaget 2018, Mkr	Totalt
Swedbank	3 481
Ericsson	1 705
Atlas Copco	1 469
Nordea	1 210
Ellevio	1 189

Likviditetsrisker

Företaget definierar likviditetsrisk som risken att företaget inte kan infria sina betalningsförpliktelser eller att finansiella transaktioner inte kan genomföras alternativt endast genomföras till avsevärd merkostnad, förlust eller oönskad riskexponering.

Företaget hanterar likviditetsrisk med hjälp av buffertar som står i proportion mot prognoser av likviditetsbehov på kort och lång sikt. Likviditetsbehov på kort sikt hanteras genom att hålla en tillräcklig kassa i form av banktillgodohavanden. Likviditetsbehov på

lång sikt hanteras genom att en tillräckligt hög andel av företagets tillgångar består av likvida värdepapper.

Företaget mäter och följer upp likviditetsrisk med hjälp av likviditetsriskkvoter. Kvoten för likviditetsrisk på kort sikt baseras på banktillgodohavanden, in- och utflöden. Likviditetsrisken på lång sikt mäter andelen likvida tillgångar i relation till företaget försäkringstekniska avsättningar. Per 2019-12-31 var andelen likvida tillgångar 62 %.

För att hantera risken att finansiella transaktioner inte kan genomföras alternativt endast genomföras

till avsevärd merkostnad, förlust eller oönskad riskexponering placeras tillgångarna i huvudsak i värdepapper med god likviditet. För derivat har handel i huvudsak skett i marknader med god likviditet, varför

likviditetsrisken bedöms vara låg.

Företagets likviditetsrisk anses vara av ringa betydelse i den totala riskbilden.

Återstående löptider						
Koncernen 2019 Mkr	På anmodan	Mindre än 1 år	1-5 år	Mer än 5 år	Utan löptid	Summa
Försäkringsteknisk avsättning för livförsäkringar för vilka försäkringstagaren bär risk (före avgiven återförsäkring)	10 171	-	-	-	-	10 171
Derivat	-	33	68	112	-	213
Finansiella skulder leasing ¹⁾	-	14	55	13 780	-	13 849
Andra finansiella skulder	-	2 545	-	-	-	2 545
Summa balansräkning	10 171	2 592	123	13 892	-	26 778
Kreditlöften	2 005	-	-	-	-	2 005
Leasingavtal som inte har påbörjats ²⁾	-	-	-	-	-	-
Summa utanför balansräkningen	2 005	-	-	-	-	2 005
Summa	12 176	2 592	123	13 892	-	28 783

Återstående löptider						
Koncernen 2018, Mkr	På anmodan	Mindre än 1 år	1-5 år	Mer än 5 år	Utan löptid	Summa
Försäkringsteknisk avsättning för livförsäkringar för vilka försäkringstagaren bär risk (före avgiven återförsäkring)	8 417	-	-	-	-	8 417
Derivat	-	71	113	-	-	184
Andra finansiella skulder	-	2 364	-	-	-	2 364
Summa balansräkning	8 417	2 435	113	-	-	10 966
Kreditlöften	1 109	-	-	-	-	1 109
Summa utanför balansräkningen	1 109	-	-	-	-	1 109
Summa	9 526	2 435	113	-	-	12 074

¹⁾ För koncernen ingår fasta leasingavgifter och variabla avgifter kopplade till index i den finansiella leasingsskuden. Moderföretaget redovisar ingen finansiell leasingsskuld utan kostnadsför leasingavgifterna direkt i resultatet som operationella leasingavtal, för löptidsfördelning se not Leasing, avsnitt likviditetsrisker. För beskrivning av löptider se not Leasing avsnitt Löptider leasingavtal - leasetagare.

²⁾ Ingår inte i koncernens leasingsskulder i balansräkningen.

För uppgifter om förväntade löptider, se not Förväntade återvinningstidpunkter.

Återstående löptider						
Moderföretaget 2019 Mkr	På anmodan	Mindre än 1 år	1-5 år	Mer än 5 år	Utan löptid	Summa
Försäkringsteknisk avsättning för livförsäk- ringar för vilka försäk- ringstagaren bär risk (före avgiven återför- säkring)	10 171	-	-	-	-	10 171
Derivat	-	33	68	112	-	213
Andra finansiella skulder	-	1 917	-	-	-	1 917
Summa balansräkning	10 171	1 951	68	112	-	12 301
Kreditlöften	2 005	-	-	-	-	2 005
Summa utanför balansräkningen	2 005	-	-	-	-	2 005
Summa	12 176	1 951	68	112	-	14 306

Återstående löptider						
Moderföretaget 2018, Mkr	På anmodan	Mindre än 1 år	1-5 år	Mer än 5 år	Utan löptid	Summa
Försäkringsteknisk avsättning för livförsäk- ringar för vilka försäk- ringstagaren bär risk (före avgiven återför- säkring)	8 417	-	-	-	-	8 417
Derivat	-	71	113	-	-	184
Andra finansiella skulder	-	1 781	-	-	-	1 781
Summa balansräkning	8 417	1 852	113	-	-	10 382
Kreditlöften	1 109	-	-	-	-	1 109
Summa utanför balansräkningen	1 109	-	-	-	-	1 109
Summa	9 526	1 852	113	-	-	11 491

För upplysningar om förväntade löptider, se not Förväntade återvinningstidpunkter.

Verksamhetsrisker

Med verksamhetsrisk avses risken för att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av händelser i verksamhetens omvärld, interna miljö eller till följd av strategiska, affärsrelaterade eller operativa beslut. Verksamhetsrisk delas in i följande underkategorier:

Affärsrisk

Affärsrisk, som avser risken för att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av strategiska eller affärsrelaterade beslut eller händelser utanför företagets direkta kontroll. Affärsrisker kan till exempel uppstå till följd av innovationer och marknadsförändringar, regelverksförändringar, makroekonomiska och politiska händelser eller vid strategiska eller affärsrelaterade beslut. Affärsriskerna påverkas av företagets förmåga att hantera förändringar. Affärsrisk delas in i omvärldsrisk (händelser utanför företagets direkta kontroll) och beslutsrisk (att strategiska eller affärsrelaterade beslut baseras på otillräckliga underlag eller analyser).

Operativ risk

Med operativ risk avses risken att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av händelser i den löpande verksamhetens genomförande, som uppstår till följd av processer, system eller människor.

Hantering av verksamhetsrisker

En grundläggande princip inom företaget är att risk ska tas medvetet och riskhanteringen är därför en integrerad del av verksamhetsstyrningen. Riskhanteringen i företaget sker systematiskt både i verksamhetsprocesserna (löpande verksamheten) som i affärsplanering och inför väsentliga förändringar. Vid riskidentifiering av verksamhetsrisker är utgångspunkten verksamhetens mål, en aktuell omvärldsanalys och nulägesbedömning, informationsklassning samt eventuella incidenter. Omvärldsanalysen ska innefatta bevakning av nya riskområden.

Riskhanteringsprocessen för verksamhetsrisk följer i allt väsentligt den process som beskrivs under rubrik "Riskhanteringsprocessen". Rapportering av verksamhetsrisker sker två gånger per år till vd och styrelse i den riskrapport som sammanställs av riskhanteringsfunktionen.

Kontinuitetsplanering

Om händelser inträffar trots att riskreducerande åtgärder har vidtagits begränsas konsekvensen av dessa händelser med hjälp av kontinuitetsplaner och krisberedskap. Kris- och kontinuitetsplaner är upprättade inom företaget och övas i syfte att kunna hantera en eventuell krissituation och begränsa effekterna av negativa händelser. Styrelsens övergripande mål och krav när det gäller kontinuitetshantering tydliggörs i interna regelverk.

Incidenthantering

Incidenter rapporteras av alla medarbetare, åtgärder dokumenteras och följs upp. Rapporterade incidenter kategoriseras och värderas. Information om incidenter används vid identifiering och analys av verksamhetsriskerna.

Kapitalhantering

I kapitalhanteringspolicyn fastställer styrelsen de övergripande principerna för kapitalhantering och likviditetshantering i KPA Pensionsförsäkring. Policyn utgör styrelsens verktyg för styrning av företaget med avseende på härledning och hantering av målintervall, kapitalbas och likviditetsriskhantering.

Policyn säkerställer att företaget är ändamålsenligt kapitaliserat för att vid varje tidpunkt klara den dagliga driften, täcka risker och åtaganden i verksamheten samt skapa god avkastning för befintliga och framtida kunder i KPA Pensionsförsäkring. Detta möjliggörs genom regelbunden utvärdering av målintervall samt analys av solvenssituationen i företaget. Kapitalhanteringsprocessen ska vara samordnad med affärsplanering, egen risk och solvensbedömning samt riskhanteringssystem för företaget.

Kapitalhanteringen ska vara ändamålsenlig för styrning och måluppfyllnad, samt uppfylla alla gällande regelverkskrav. Kapitalhanteringen ska vara i enlighet med egen risk- och solvensbedömning och gällande affärsplaner för företaget.

Mål för kapitalisering

Företaget har definierat ett kapitalmål kompletterat med ett målintervall uttryckt i trafikljuskvot. Kapitalmålet definieras som en långsiktig målbild kring vilken trafikljuskvoten tillåts fluktuera beroende av exempelvis svängningar på de finansiella marknaderna och variationer i försäkringsrörelsens

resultat. Fluktuationen förväntas ske i huvudsak mellan målintervallets nedre och övre kapitalnivå. Kapitalmålet ska ta sin utgångspunkt i den stipulerade risktoleransnivån samt i övervägande om ytterligare kapital krävs i form av kapitalbuffertar. Företaget ska vara kapitaliserat med betryggande kapitalbuffert. Kapitalbufferten ska täcka kapital avseende tilläggsbelopp, avkastningsskatt, långsiktighetsbuffert, investeringar/tillväxt, förvärv samt eventuell ytterligare marknadsbuffert.

Kapitalbas

I företagets kapitalbas ska aktiekapital, överkursfond, uppskjutna skattefordringar (netto) och konsolideringsfond ingå. Konsolideringsfonden ska inkluderas i den mån det inte betraktas som försäkrings- eller återförsäkringsskulder.

Aktuell kapitalsituation

Företaget har under 2019 genomfört en egen risk- och solvensbedömning för den treåriga affärsplaneringsperioden 2020 till 2022. Det övergripande syftet med den egna risk- och solvensbedömningen är att utifrån företagets strategier, affärsplaner och exponeringar bedöma företagets solvensbehov samt säkerställa att företaget klarar att möta riskerna och det regulatoriska kapitalkravet.

Den egna risk- och solvensbedömningen visar att företaget har en stabil finansiell situation och är tillräckligt kapitaliserat för att genomföra sin affärsplan.

För kvantitativa upplysningar se avsnitt femårsöversikt.

Not 3. Premieinkomst (efter avgiven återförsäkring)

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2019	2018	2019	2018
Periodiska premier	778	710	778	710
Engångspremier	16 536	15 765	16 536	15 765
Premieinkomst	17 315	16 475	17 315	16 475
Premier för avgiven återförsäkring	0	0	0	0
Premieinkomst (efter avgiven återförsäkring)	17 315	16 475	17 315	16 475

Not 4. Kapitalavkastning, intäkter

	Koncernen		Moderföretaget	
Mkr	2019	2018	2019	2018
Hysesintäkter från byggnader och mark	634	531	-	-
Utdelning på aktier och andelar	2 265	1 974	2 671	2 435
Ränteintäkter mm	626	681	704	698
varav från finansiella tillgångar som inte värderas till verkligt värde med värdeförändringar redovisade via resultaträkningen	85	29	85	29
Valutakursvinst netto	2 320	1 491	2 320	1 491
Återförda nedskrivningar, aktier och andelar	27	84	27	84
Realisationsvinster netto, aktier och andelar	2 231	2 510	2 231	2 555
Realisationsvinster netto, obligationer och andra räntebärande värdepapper	727	341	727	341
Summa	8 830	7 612	8 680	7 604

Not 5. Värdeökning på övriga placeringstillgångar

	Koncernen		Moderföretaget	
Mkr	2019	2018	2019	2018
Aktier och andelar	10 664	-	10 664	-
Byggnader och mark	932	586	-	-
Obligationer	278	-	278	-
Summa	11 874	586	10 942	-

Not 6. Övriga tekniska intäkter (efter avgiven återförsäkring)

	Koncernen		Moderföretaget	
Mkr	2019	2018	2019	2018
Debiterad avkastningsskatt fondförsäkring ¹⁾	-	-	-	-
Kostnadsersättning från Robur	28	27	28	27
Summa	28	27	28	27

¹⁾ Från och med 2019 redovisas avgiftsuttaget för avkastningsskatten som en förändring av försäkringstekniska avsättningar. Jämförelseperioden är justerad med denna förändring varpå posten debiterad avkastningsskatt fondförsäkring saknas i noten övriga tekniska intäkter.

Not 7. Intäkter från avtal med kunder

KPA Pensionsförsäkring tillämpar IFRS 15 Intäkter från avtal med kunder från och med 1 januari 2018. Noten nedan visar till största delen intäkter från avtal inom KPA Pensionsförsäkrings fondförsäkringsverksamhet och avser enbart en marginell del av försäkringsbeståndet. Det innebär att avtal med en kund i detta sammanhang inte avser leasingavtal, försäkringsavtal eller avtal kopplat till finansiella instrument.

KPA Pensionsförsäkring har kategoriserat intäkterna utifrån typ av tjänst. De olika tjänsterna är provisioner, administrationsavgift, flyttavgift samt övriga avgifter. Se avsnitt 3.2 Intäkter från investeringsavtal i not 1 - redovisningsprinciper hur dessa intäkter redovisas.

Provisioner

För fondverksamheten erhåller KPA Pensionsförsäkring provision eller rabatt från respektive fondbolag, vilken beräknas i procent av respektive fonds nettoförvaltningsavgift och baseras på det totala värdet av innehavet i fonderna. Med nettoförsäljningsavgift avses gällande förvaltningsavgifter med avdrag för schablonkostnader samt avdrag för kostnader för externa förvaltare. Förvaltningsavgifterna kan variera från fond till fond. Rabatten regleras månadsvis eller kvartalsvis, efter utgången av aktuell månad eller kvartal och beräknas dagligen. En viss del av provisionerna kan utbetalas till kunderna i form av rabatter.

Administrationsavgift

I fondförsäkringsverksamheten uppkommer kostnader för bland annat administration, försäljning och kapitalförvaltning. Kostnadstäckning sker bland annat genom avdrag på premier eller genom inlösen av fondandelar. Avgiftsuttag på inbetald premie sker proportionellt mot premiefördelningen till fonderna vid varje premieinbetalning. Avdrag sker månatligen eller årligen. Avdrag för fondförvaltarens avgifter sker enligt de regler som vid varje tidpunkt tillämpas av fondförvaltare. Försäkringsavgift är en årlig avgift som tas ut månadsvis ur fondvärdet och består av ett fast belopp (0-144 kronor) och/eller en viss procent (0-0,65 procent) av fondvärdet. Fondavgift är den avgift som fondbolagen tar ut för förvaltningen av fonderna. Avgiften kan variera från fond till fond och är avdragen i den redovisade dagskursen för respektive fond. Fondbolagen kan också ta ut en prestationsbaserad avgift för sina fonder. Avgiften regleras löpande och avser ersättning för tjänster som har utförts under perioden och inte tjänster som ska utföras i framtiden.

Flyttavgift

En fast avgift tas ut i samband med utflytt från KPA Pensionsförsäkring och dras vid utflyttstillfället.

Övriga intäkter

Här redovisas övriga intäkter såsom erhållen försäkringsersättning för direktpension.

Tabellen nedan visar intäkter per typ av tjänst:

	Koncernen		Moderföretaget	
Mkr	2019	2018	2019	2018
Typ av tjänst				
Provisioner	28	27	28	27
Administrationsavgift	4	4	4	4
Flyttavgifter	0	0	0	0
Övriga intäkter	0	0	0	0
Summa	32	31	32	31

Not 8. Utbetalda försäkringsersättningar

	Koncernen		Moderföretaget	
Mkr	2019	2018	2019	2018
Utbetalda försäkringsersättningar	-4 359	-3 856	-4 359	-3 856
Skaderegleringskostnader	-26	-28	-26	-28
Summa	-4 385	-3 884	-4 385	-3 884

Not 9. Driftskostnader

	Koncernen		Moderföretaget	
Mkr	2019	2018	2019	2018
Anskaffningskostnader	-68	-72	-68	-72
Administrationskostnader	-284	-298	-272	-296
Summa	-352	-370	-340	-368
Övriga driftskostnader				
Skaderegleringskostnader ingående i Utbetalda försäkringssättningar	-26	-28	-26	-28
Kostnader för kapitalförvaltning ingående i Kapitalavkastning, kostnader	-83	-100	-83	-100
Summa	-110	-128	-110	-128
Summa driftskostnader	-462	-498	-450	-496
Totala driftskostnader uppdelade på kostnadsslag				
Personalkostnader	-86	-72	-83	-71
Lokalkostnader	-9	-7	-9	-7
Avskrivningar	-2	-10	-2	-10
Andra verksamhetsrelaterade kostnader	-364	-408	-356	-408
Summa	-462	-498	-450	-496
Arvode till revisorer	Koncernen		Moderföretaget	
Tkr	2019	2018	2019	2018
KPMG AB				
Revisionsuppdrag ¹⁾	-785	-966	-785	-966
Övriga tjänster	-384	-183	-384	-183
Ernst & Young AB				
Revisionsuppdrag ¹⁾	-407	-332	-407	-332
Summa	-1 576	-1 480	-1 576	-1 480

¹⁾ Med revisionsuppdrag avses lagstadgad revision av års- och koncernredovisningen och bokföringen samt styrelsens och vd:s förvaltning samt revision och annan granskning utförd i enlighet med överenskommelse eller avtal. Detta inkluderar övriga arbetsuppgifter som det ankommer på företagets revisor att utföra samt rådgivning eller annat biträde som förädlas av iakttagelser vid sådan granskning eller genomförandet av sådana övriga arbetsuppgifter.

Not 10. Kapitalavkastning, kostnader

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2019	2018	2019	2018
Kapitalförvaltningskostnader	-333	-322	-120	-132
Räntekostnader med mera				
Övriga räntekostnader	-48	-47	-32	-28
varav från finansiella skulder som inte värderas till verkligt värde med värdeförändringarna redovisade över resultaträkningen	-40	-28	-26	-28
Nedskrivning aktier koncernföretag	-	-	-	-11
Summa	-381	-369	-152	-171

Not 11. Värdeminskning på övriga placeringstillgångar

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2019	2018	2019	2018
Aktier och andelar	-	-7 005	-	-7 005
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	-	-137	-	-137
Summa	-	-7 142	-	-7 142

Not 12. Övriga intäkter och kostnader

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2019	2018	2019	2018
Erhållna intäkter från koncernföretag som ej konsolideras	200	216	200	216
Kostnader avseende koncernföretag som ej konsolideras	-200	-216	-200	-216
Summa	-	-	-	-

Not 13. Nettoresultat per kategori av finansiella instrument

Koncernen 2019, Mkr	Finansiella tillgångar/skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen		Lån och andra fordringar	Övriga finansiella skulder	Summa
	Innehav som bestämts tillhöra kategorin	Innehav för handelsändamål			
Finansiella tillgångar					
Lån till koncernföretag	-	-	72	-	72
Aktier och andelar	18 262	-	-	-	18 262
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	2 207	-	-	-	2 207
Övriga lån ¹⁾	19	-	196	-	216
Utlåning till kreditinstitut	-	-	-10	-	-10
Övriga finansiella placeringstillgångar ²⁾	-	8	-	-	8
Fondförsäkringstillgångar	2 050	-	-	-	2 050
Övriga fordringar	-	-	4	-	4
Kassa och bank	-	-	104	-	104
Summa	22 539	8	367	-	22 914
Finansiella skulder					
Fondförsäkringsåtaganden ³⁾	-2 050	-	-	-	-2 050
Skulder till kreditinstitut	-	-	-	-1	-1
Derivat, netto	-	-1 710	-	-	-1 710
Finansiella skulder leasing	-	-	-	-14	-14
Övriga skulder	-	-5	-	-1	-6
Summa	-2 050	-1 715	-	-16	-3 781
Nettoresultat finansiella tillgångar och skulder	20 489	-1 707	367	-16	19 133

¹⁾ Lån värderade till verkligt värde värderas genom att kurs erhålls som ligger till grund för värdering av underliggande fond, det innebär att förändring i sin helhet hänförs till marknadsrisk.

²⁾ Posten avser avkastning på repor.

³⁾ Värdet på fondförsäkringsåtaganden motsvaras av värdet på fondförsäkringstillgångarna och har därför liten påverkan på resultatet.

Not 13. Nettoresultat per kategori av finansiella instrument, forts.

Koncernen 2018, Mkr	Finansiella tillgångar/skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen		Lån och andra fordringar	Övriga finansiella skulder	Summa
	Innehav som bestämts tillhöra kategorin	Innehav för handelsändamål			
Finansiella tillgångar					
Lån till koncernföretag	-	-	23	-	23
Lån till intresseföretag	-	-	0	-	0
Aktier och andelar	344	-	-	-	344
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	1 676	-	-	-	1 676
Övriga lån ¹⁾	16	-	283	-	299
Utlåning till kreditinstitut	-	-	-6	-	-6
Övriga finansiella placeringstillgångar ²⁾	-	43	-	-	43
Fondförsäkringstillgångar	-157	-	-	-	-157
Övriga fordringar	-	-	1	-	1
Likvida medel	-	-	269	-	269
Summa	1 879	43	570	-	2 493
Finansiella skulder					
Fondförsäkringsåtaganden ³⁾	157	-	-	-	157
Skulder till kreditinstitut	-	-	-	2	2
Derivat, netto	-	-2 666	-	-	-2 666
Övriga skulder	-	-32	-	-1	-33
Summa	157	-2 698	-	-	-2 540
Nettoresultat finansiella tillgångar och skulder	2 036	-2 655	570	-	-47

¹⁾ Lån värderade till verkligt värde värderas genom att kurs erhålls som ligger till grund för värdering av underliggande fond, det innebär att förändring i sin helhet hänförs till marknadsrisk.

²⁾ Posten avser avkastning på repor.

³⁾ Värdet på fondförsäkringsåtaganden motsvaras av värdet på fondförsäkringstillgångarna och har därför liten påverkan på resultatet.

Not 13. Nettoresultat per kategori av finansiella instrument, forts.

Moderföretaget 2019, Mkr	Finansiella tillgångar/skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen		Lån och andra fordringar	Övriga finansiella skulder	Summa
	Innehav som bestämts tillhöra kategorin	Innehav för handelsändamål			
Finansiella tillgångar					
Lån till koncernföretag	-	-	72	-	72
Aktier och andelar	18 262	-	-	-	18 262
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	2 207	-	-	-	2 207
Övriga lån ¹⁾	19	-	196	-	216
Utlåning till kreditinstitut	-	-	-10	-	-10
Övriga finansiella placeringstillgångar ²⁾	-	8	-	-	8
Fondförsäkringstillgångar	2 050	-	-	-	2 050
Övriga fordringar	-	-	4	-	4
Kassa och bank	-	-	104	-	104
Summa	22 539	8	367	-	22 914
Finansiella skulder					
Fondförsäkringsåtaganden ³⁾	-2 050	-	-	-	-2 050
Skulder till kreditinstitut	-	-	-	-1	-1
Derivat, netto	-	-1 710	-	-	-1 710
Övriga skulder	-	-5	-	-1	-6
Summa	-2 050	-1 715	-	-2	-3 767
Nettoresultat finansiella tillgångar och skulder	20 489	-1 707	367	-2	19 147

¹⁾ Lån värderade till verkligt värde värderas genom att kurs erhålls som ligger till grund för värdering av underliggande fond, det innebär att förändring i sin helhet hänförs till marknadsrisk.

²⁾ Posten avser avkastning på repor.

³⁾ Värdet på fondförsäkringsåtaganden motsvaras av värdet på fondförsäkringstillgångarna och har därför liten påverkan på resultatet.

Not 13. Nettoresultat per kategori av finansiella instrument, forts.

Moderföretaget 2018, Mkr	Finansiella tillgångar/skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen		Lån och andra fordringar	Övriga finansiella skulder	Summa
	Innehav som bestämts tillhöra kategorin	Innehav för handelsändamål			
Finansiella tillgångar					
Lån till koncernföretag	-	-	23	-	23
Lån till intresseföretag	-	-	0	-	0
Aktier och andelar	344	-	-	-	344
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	1 676	-	-	-	1 676
Övriga lån ¹⁾	16	-	283	-	299
Utlåning till kreditinstitut	-	-	-6	-	-6
Övriga finansiella placeringstillgångar ²⁾	-	43	-	-	43
Fondförsäkringstillgångar	-157	-	-	-	-157
Övriga fordringar	-	-	1	-	1
Kassa och bank	-	-	269	-	269
Summa	1 879	43	570	-	2 493
Finansiella skulder					
Fondförsäkringsåtaganden ³⁾	157	-	-	-	157
Skulder till kreditinstitut	-	-	-	2	2
Derivat, netto	-	-2 666	-	-	-2 666
Övriga skulder	-	-32	-	-1	-33
Summa	157	-2 698	-	0	-2 540
Nettoresultat finansiella tillgångar och skulder	2 036	-2 655	570	0	-48

¹⁾ Lån värderade till verkligt värde värderas genom att kurs erhålls som ligger till grund för värdering av underliggande fond, det innebär att förändring i sin helhet hänförs till marknadsrisk.

²⁾ Posten avser avkastning på repor.

³⁾ Värdet på fondförsäkringsåtaganden motsvaras av värdet på fondförsäkringstillgångarna och har därför liten påverkan på resultatet.

Not 14. Skatter

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2019	2018	2019	2018
Skatt på årets resultat				
Aktuell skattekostnad	-45	-31	-112	-98
varav avkastningsskatt	-	-	-105	-90
varav inkomstskatt	-45	-31	-6	-8
Uppskjuten skattekostnad/skatteintäkt	-231	-34	-10	8
Summa	-276	-66	-122	-90
Aktuell skattekostnad avseende avkastningsskatt				
Periodens skattekostnad	-	-	-102	-96
Justering av skattekostnad hänförlig till tidigare år	-	-	-3	6
Summa	-	-	-105	-90
Aktuell skattekostnad avseende inkomstskatt				
Periodens skattekostnad	-47	-31	-8	-7
Justering av skattekostnad hänförlig till tidigare år	1	-	1	-
Summa	-45	-31	-6	-8
Specifikation av uppskjuten skattekostnad/skatteintäkt				
Uppskjuten skatt avseende temporära skillnader andra finansiella placeringstillgångar	-11	7	-11	7
Uppskjuten skatt avseende förändring i skattesats	0	0	0	0
Uppskjuten skatt övriga temporära skillnader	-224	-42	-	0
Uppskjuten skatt avseende obeskattade reserver	3	-	-	-
Summa	-231	-34	-10	8
Skatt avseende inkomstskatt				
Aktuell skatt avseende inkomstskatt	-45	-31	-6	-8
Uppskjuten skatt	-231	-34	-10	8
Summa	-276	-66	-16	0
Avstämning av effektiv skattesats avseende inkomstskatt				
Resultat före skatt	18 387	4 677	17 610	4 380
Avgår resultat i avkastningsbeskattad verksamhet	-17 435	-4 356	-17 540	-4 356
Summa resultat i inkomstbeskattad verksamhet	952	321	69	24
Skatt enligt gällande skattesats för moderföretag, 21,4% (22,0%)	-204	-192	-15	-5
Skatteeffekt andra icke avdragsgilla kostnader/ej skattepliktiga intäkter	-74	125	-4	5
Skatteeffekt hänförlig till tidigare år samt ändrade skattesatser ¹⁾	2	1	2	1
Summa	-276	-66	-16	0

Not 14. Skatter, forts.

Skatt hänförlig till övrigt totalresultat	2019			2018		
	Före skatt	Skatt	Efter skatt	Före skatt	Skatt	Efter skatt
Koncernen						
Aktuariella vinster och förluster inkl löneskatt	-18	0	-18	54	0	54

¹⁾ I juni 2018 beslutades att bolagsskatten ska sänkas och att sänkningen ska ske stegvis. För åren 2019-2020 sänks bolagsskatten till 21,4 procent och för åren 2021 och framåt sänks bolagsskatten till 20,6 procent. Dock finns det särskilda regler för periodiseringsfonder. Återföring av existerande periodiseringsfonder 2019 ska räknas upp för att balansera den lägre skattesatsen. Återföringen sker till mellan 100 och 106 procent av avdraget, beroende på vilket år periodiseringsfonden avsattes och vilket år den upplöses. Uppräkning sker endast i koncernen. Uppskjuten skatt som återförs till beskattning 2020 eller senare omvärderas i bokslut 2019 till den beslutade skattesatsen som gäller för det år den uppskjutna skatten beräknas återföras.

Not 15. Andra immateriella tillgångar

	Internt upparbetat	Separat förvärvat	Internt upparbetat	Separat förvärvat	Summa immateriella tillgångar	
Koncernen, Mkr	2019		2018		2019	2018
Akkumulerade anskaffningsvärden						
Ingående balans	-	33	-	33	33	33
Investeringar	-	1	-	-	1	-
Utgående balans	-	34	-	33	34	33
Akkumulerade avskrivningar						
Ingående balans	-	-32	-	-25	-32	-25
Årets avskrivningar	-	-1	-	-7	-1	-7
Årets nedskrivningar	-	-1	-	-	-1	-
Utgående balans	-	-34	-	-32	-34	-32
Redovisade värden	-	-	-	1	-	1
Årets avskrivningar ingår i nedanstående rader i resultaträkningen						
Driftskostnader	-	-1	-	-7	-1	-7

Not 15. Andra immateriella tillgångar, forts.

	Internt upparbetat	Separat förvärvat	Internt upparbetat	Separat förvärvat	Summa immateriella tillgångar	
Moderföretaget, Mkr	2019		2018		2019	2018
Akkumulerade anskaffningsvärden						
Ingående balans	-	33	-	33	33	33
Investeringar	-	1	-	-	1	-
Utgående balans	-	34	-	33	34	33
Akkumulerade avskrivningar						
Ingående balans	-	-32	-	-25	-32	-25
Årets avskrivningar	-	-1	-	-7	-1	-7
Årets nedskrivningar	-	-1	-	-	-1	-
Utgående balans	-	-34	-	-32	-34	-32
Redovisade värden	-	-	-	1	-	1
Årets avskrivningar ingår i nedanstående rader i resultaträkningen						
Driftskostnader	-	-1	-	-7	-1	-7

Avskrivningstider		
Typ av immateriell tillgång	Nyttjande period	Avskriv- ningsmetod
Separat förvärvat - IT System	5 år	Linjär
Separat förvärvat - Beståndsöverlåtelse av försäkringsrörelsen SPP	5 år	Linjär

Under 2019 har koncernen kostnadsfört 23 (8) miljoner kronor avseende utgifter för forskning, samt 94 (20) miljoner kronor avseende utgifter för utveckling. Under samma period har moderföretaget kostnadsfört 23 (8) miljoner kronor avseende utgifter för forskning, samt 94 (20) miljoner kronor avseende utgifter för utveckling. Utgifter för forskning och utveckling innefattar samtliga utgifter som direkt kan hänföras till forsknings- eller utvecklingsinvesteringar.

Not 16. Förvaltningsfastigheter/ Byggnader och mark

Koncernen		
Mkr	2019	2018
Marknadsvärde		
Redovisat värde vid årets ingång	12 263	11 631
Förvärv via företag	5 907	0
Investeringar	266	494
Avyttrade fastigheter	-23	-514
Orealiserad värdeförändring ¹⁾	849	652
Redovisat värde vid årets utgång	19 263	12 263
Anskaffningsvärde vid årets ingång	9 487	9 123
Fastighetsförvärv		
Förvärv av företag	5 880	0
Investeringar	266	494
Avyttrade fastigheter	-17	-130
Anskaffningsvärde vid årets utgång	15 616	9 487
Taxeringsvärden		
Byggnader	5 318	3 189
Mark	3 349	1 925
Summa	8 667	5 114

¹⁾ Orealiserade värdeförändringar bokförs i resultaträkningen i posterna orealiserade vinster/förluster på placeringstillgångar. Ingen av den uthyrningsbara ytan används i Folksams verksamhet. Samtliga fastigheter har därmed klassats som förvaltningsfastigheter och marknadsvärderats. Upplysningar om nyttjanderätter avseende tomträtter, klassificerade som förvaltningsfastigheter lämnas i not Leasing, avsnitt Nyttjanderätt leasing förvaltningsfastigheter.

Koncernen		
Mkr	2019	2018
Påverkan på periodens resultat		
Hysesintäkter	623	535
Direkta kostnader för fastigheter som genererat hyresintäkter under perioden	-188	-163
Summa	436	372

Not 16. Förvaltningsfastigheter/ Byggnader och mark, forts.

Bedömt marknadsvärde, Mkr							
Koncernen							
Geografisk marknad	Typ av fastighet	Kontrakterad årshyra ¹⁾	Driftsöverskott ²⁾	Direktavkastning ³⁾	Marknadsvärde	Marknadsvärde kr/kvm ⁴⁾	Avkastningskrav ⁵⁾
Götaland	Kontor och butiksfastigheter	10	9	4,4%	205	28 768	4,3 - 4,3 %
Svealand	Kontor och butiksfastigheter	534	430	3,3%	13 061	101 853	3,7 - 4,3 %
Norrland	Kontor och butiksfastigheter	1	1	6,8%	13	4 375	7,4 - 7,4 %
Götaland	Bostäder	186	127	3,8%	3 335	27 827	2,8 - 4,3 %
Svealand	Bostäder	125	92	3,5%	2 649	43 117	2,8 - 3,9 %
		856	659	3,4%	19 263	60 285	2,8 - 7,4 %

¹⁾ Hyreskontrakt per 1 januari omräknat till helår.

²⁾ Driftsöverskott omräknat med hyreskontrakt per 1 januari.

³⁾ Driftsöverskott omräknat med hyreskontrakt per 1 januari i förhållande till marknadsvärde.

⁴⁾ Marknadsvärde per kvm lokalarea (exkl garage).

⁵⁾ Vid värderingarna antaget direktavkastningskrav för bedömning av restvärde.

Fastställande av verkligt värde

Marknadsvärdebedömningarna har genomförts i enlighet med riktlinjer framtagna av Svenskt Fastighetsindex och har utförts av externa oberoende värderingsmän auktoriserade av Samfundet för Fastighetsekonomi.

Marknadsvärdet har bedömts med en marknadsanpassad flerårig kassaflödesanalys. Kalkylperioden uppgår till 5 alternativt 10 år. Metoden innebär en

analys av de förväntade framtida betalningsströmmar (hyror, vakans, drift- och underhållskostnader med mera) som en förvaltning av fastigheten kan antas generera. I kassaflödeskalkylen görs en nuvärdesberäkning av de bedömda framtida betalningsströmmarna. Som grund för bedömningar om marknadens avkastningskrav ligger ortsprisanalysen av genomförda jämförbara fastighetsköp. Balansposten har kategoriserats som tillhörande nivå 3 i värderingshierarkin.

Värderingsantaganden	Götaland	Svealand	Norrland	Götaland	Svealand
	Kommersiella fastigheter	Kommersiella fastigheter	Kommersiella fastigheter	Bostäder	Bostäder
Viktat inflationsantagande År 1	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%
Viktad kalkylränta restvärde	6,34%	5,87%	9,52%	5,94%	5,36%
Viktat direktavkastningskrav restvärde	4,3%	3,87%	7,38%	3,44%	3,36%
Långsiktig vakansgrad	2,00%	4,08%	5,00%	0,62%	0,69%
Drift & Underhållskostnader År 1	103 kr/kvm	380 kr/kvm	198 kr/kvm	466 kr/kvm	458 kr/kvm
Investeringar År 1 (i genomsnitt)	0 kr/kvm	666 kr/kvm	605 kr/kvm	513 kr/kvm	71 kr/kvm
Marknadshyra vid noll vakans (i genomsnitt)	1369 kr/kvm	4596 kr/kvm	596 kr/kvm	1594 kr/kvm	2031 kr/kvm

Det uppskattade verkliga värdet skulle minska om:

- Förväntade marknadsmässiga hyresintäkter var lägre;
- Förväntade drifts- och underhållskostnader var högre;
- Direktavkastningskravet var högre.

Not 16. Förvaltningsfastigheter/ Byggnader och mark, forts.

Nedan presenteras en känslighetsanalys som visar effekter på verkligt värde om väsentliga antaganden skulle förändras.

2019-12-31	Koncernen	
Antagande, Mkr	Förändring antagande	Effekter på verkligt värde
Förväntade marknadsmässiga hyresintäkter	-5%	-985
Förväntade drifts- och underhållskostnader	+5%	-184
Direktavkastningskrav	+50 punkter	-1 495

Not 17. Aktier och andelar i koncernföretag

Moderföretaget, Mkr	Organisations-nummer	Antal	Kapitalandel i %	Bokfört värde 2019	Bokfört värde 2018
Stopstorp KB	969715-6249		99	675	656
Kungsbrohus Holding AB	556891-1670	700	70	450	450
Hyresbostäder i Pålshö KB	969778-3414		99,9	161	155
Fastighets KB Limhamns Sjöstad	969778-3117		99,9	337	225
KB Sandspridaren	969747-2950		99	54	48
Fastighets KB Mariaporten	969771-7156		99,9	193	193
Hyresbostäder Sköndal KB	969770-9542		99,9	404	404
Litreb III AB	559062-0984	50 000	99,9	3 706	1 547
Fastighets KB Spårvagnen	969778-3125		99,9	85	85
Fastighets KB Sejen	969778-3158		99,9	128	128
Fastighets KB Lommanian	969778-3380		99,9	240	233
KPA Pension Specialplaceringar AB	559230-0858		100	0	-
Bokfört värde				6 437	4 123
Verkligt värde				9 500	6 723

Samtliga aktier är onoterade

Fastighetsföretagens verkliga värden beräknas utifrån substansvärde.

Moderföretaget, Mkr	2019	2018
Akkumulerade anskaffningsvärden		
Ingående balans 2019-01-01	4 123	3 738
Förändring av andelskapitalet i kommanditbolag	-439	41
Förändring till följd av under året lämnade / återbetalda aktieägartillskott	2 753	344
Utgående balans 2019-12-31	6 437	4 123
Redovisat värde 31 december	6 437	4 123

Not 17. Aktier och andelar i koncernföretag, forts.

Koncernföretag	Säte	Kapitalandel i %	
		2019	2018
Kungsbrohus Holding AB	Stockholm	70	70
Litreb III AB	Göteborg	100	100
Stopstorp KB	Stockholm	100	100
KB Sandspridaren	Stockholm	100	100
Fastighets KB Mariaporten	Göteborg	100	100
Hyresbostäder Sköndal KB	Göteborg	100	100
Fastighets KB Spårvagnen	Stockholm	100	100
Fastighets KB Sejen	Stockholm	100	100
Fastighets KB Lommanian	Stockholm	100	100
Hyresbostäder i Pålsjö KB	Stockholm	100	100
Fastighets KB Limhamns Sjöstad	Stockholm	100	100
KPA Pension Specialplaceringar AB	Stockholm	100	-

Not 18. Aktier och andelar i intresseföretag

Moderföretaget, Mkr	Organisations-nummer	Säte	Antal	Kapital-andel i %	Eget kapital 2019	Resultat 2019	Bokfört värde 2019	Bokfört värde 2018
Kulltorp Holding AB	556767-4147	Stockholm	330	33	-	-	-	18
Sinoma Fastighets AB	559161-0836	Stockholm	11 700	23	1038	36	207	207
Bokfört värde							207	225

Moderföretaget	2019	2018
Akkumulerade anskaffningsvärden		
Ingående balans 2019-01-01	337	177
Anskaffning av intresseföretag	0	207
Försäljning av intresseföretag	-18	-47
Utgående balans 2019-12-31	319	337
Akkumulerade nedskrivningar		
Ingående balans 2019-01-01	-112	-101
Årets nedskrivning	0	-11
Utgående balans 2019-12-31	-112	-112
Redovisat värde 31 december	207	225
Verkligt värde		

Koncernens innehav i intresseföretag bedöms ej vara väsentliga.

Not 18. Aktier och andelar i intresseföretag, forts.

Nedan specificeras finansiell information i sammandrag för ej väsentliga innehav i intresseföretag baserat på de belopp som ingår i koncernredovisningen. I koncernredovisningen tillämpas kapitalandelsmetoden.

	2019	2018
Redovisat värde	243	225
Koncernens andel av:		
Resultat	36	-9
Summa totalresultat	36	-9

Not 19. Aktier och andelar

	Koncernen		Moderföretaget	
Mkr	2019	2018	2019	2018
Svenska och utländska				
Anskaffningsvärde	54 029	44 707	54 029	44 707
Verkligt värde	81 560	60 647	81 560	60 647
varav:				
Noterade aktier	77 689	57 150	77 689	57 150
Onoterade aktier	3 871	3 497	3 871	3 497

Not 20. Obligationer och andra räntebärande värdepapper

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2019	2018	2019	2018
Upplupet anskaffningsvärde				
Svenska staten	9 664	14 519	9 664	14 519
Svenska bostadsinstitut	45 264	41 920	45 264	41 920
Övriga svenska emittenter	23 148	20 791	23 148	20 791
Utländska stater	3 799	5 430	3 799	5 430
Övriga utländska emittenter	9 780	9 029	9 780	9 029
Summa	91 654	91 690	91 654	91 690
varav:				
Noterade	91 519	91 601	91 519	91 601
Onoterade	135	89	135	89
Verkligt värde				
Svenska staten	10 169	15 417	10 169	15 417
Svenska bostadsinstitut	45 459	42 196	45 459	42 196
Övriga svenska emittenter	23 316	20 925	23 316	20 925
Utländska stater	3 842	5 408	3 842	5 408
Övriga utländska emittenter	10 010	9 040	10 010	9 040
Summa	92 795	92 986	92 795	92 986
varav:				
Noterade	92 653	92 891	92 653	92 891
Onoterade	142	95	142	95
Positiv skillnad till följd av att bokfört värde överstiger nominella värden	4 630	5 167	4 630	5 167
Negativ skillnad till följd av att bokfört värde understiger nominella värden	-7	-153	-7	-153
Vid värdering av räntebärande värdepapper enligt upplupet anskaffningsvärde skulle balansposten redovisas till ett belopp på	91 654	91 690	91 654	91 690

Not 21. Övriga lån

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2019	2018	2019	2018
Upplupet anskaffningsvärde				
Vinstandelslån avseende fastighetsplaceringar	12	12	12	12
Efterställda lån alternativa placeringar	2 137	1 983	2 137	1 983
Bokfört värde/Upplupet anskaffningsvärde	2 149	1 995	2 149	1 995
Lån värderade till verkligt värde ¹⁾	588	285	588	285
Summa bokfört värde	2 737	2 280	2 737	2 280
Verkligt värde				
Vinstandelslån avseende fastighetsplaceringar	12	12	12	12
Efterställda lån alternativa placeringar	2 137	1 983	2 137	1 983
Lån värderade till verkligt värde	588	285	588	285
Verkligt värde	2 737	2 280	2 737	2 280

Eftersom övriga lån främst består av lån med fast ränta och en räntebindningstid på max ett år anses verkligt värde överensstämma med bokfört värde.

¹⁾ Anskaffningsvärdet för Lån värderade till verkligt värde uppgår till 565 (277) Mkr för koncernen och moderföretaget.

Not 22. Utlåning till kreditinstitut

Mkr	Verkligt värde		Upplupet anskaffningsvärde	
	2019	2018	2019	2018
Koncernen				
Kreditinstitut Sverige	420	90	420	90
Kreditinstitut inom EU	324	465	324	465
Summa	744	555	744	555
Mkr	Verkligt värde		Upplupet anskaffningsvärde	
	2019	2018	2019	2018
Moderföretaget				
Kreditinstitut Sverige	420	90	420	90
Kreditinstitut inom EU	324	465	324	465
Summa	744	555	744	555

Not 23. Fondförsäkringstillgångar

	Koncernen		Moderföretaget	
Mkr	2019	2018	2019	2018
Svenska fonder				
Anskaffningsvärden	4 658	4 714	4 658	4 714
Bokfört värde/verkligt värde	10 171	8 417	10 171	8 417

Not 24. Derivat

	Koncernen		Moderföretaget	
Mkr	2019	2018	2019	2018
Derivatinstrument med positiva värden				
Verkligt värde				
Ränteswappar	710	140	710	140
Ränteterminer	2	-	2	-
Valuteterminer	754	324	754	324
Summa verkligt värde	1 467	464	1 467	464
Derivatinstrument med negativa värden				
Verkligt värde				
Aktieterminer	8	3	8	3
Ränteswappar	180	28	180	28
Ränteterminer	4	5	4	5
Valuteterminer	20	63	20	63
Övriga	-	85	-	85
Summa verkligt värde	213	184	213	184

	Koncernen		Moderföretaget	
Nominellt belopp/återstående kontraktsenlig löptid, Mkr	2019	2018	2019	2018
Derivatinstrument med positiva värden				
Under 1 år				
Aktieterminer	0	6	0	6
Ränteterminer	6 597	2 227	6 597	2 227
Valuteterminer	690	265	690	265
Summa	7 287	2 498	7 287	2 498
Derivatinstrument med negativa värden				
Under 1 år				
Aktieterminer	3	1	3	1
Ränteterminer	5 237	20 334	5 237	20 334
Valuteterminer	20	83	20	83
Summa	5 260	20 418	5 260	20 418
1-5 år				
Övriga	-	10	-	10
Summa	-	10	-	10

Not 25. Upplysningar om kvittning

Företaget har ISDA avtal för OTC derivatavtal. Detta avtal ger parterna en kvittningsrätt av marknadsvärdet på skulder mot marknadsvärdet på fordringarna på motparten i fall av allvarligt betalningsfallismang. Vidare har företaget i flera fall CSA avtal som

kräver att den ena parten i derivatavtalet ska ställa säkerhet till den andra om marknadsvärdet på en skuldposition överstiger en överenskommen nivå under en överenskommen tidsperiod.

					Relaterade belopp som inte kvittas i balansräkningen			
		Brutto- belopp	Kvittning i balans- räkningen	Nettobelopp i balans- räkningen	Finansiella instrument	Erhållen/ Erlagd säkerhet värdepapper	Erhållen / Erlagd kon- tant säkerhet	Netto- belopp
Koncernen 2019, Mkr								
Balanspost	Tillgångar							
Derivat	Derivat (OTC)	1 694	-	1 694	-204	-	-1 469	22
	Skulder							
Derivat	Derivat (OTC)	204	-	204	-204	-	-	-
Koncernen 2018, Mkr								
Balanspost	Tillgångar							
Derivat	Derivat (OTC)	601	-	601	-64	-	-26	512
	Skulder							
Derivat	Derivat (OTC)	149	-	149	-64	-	-84	1
Moderföretaget 2019, Mkr								
Balanspost	Tillgångar							
Derivat	Derivat (OTC)	1 694	-	1 694	-204	-	-1 469	22
	Skulder							
Derivat	Derivat (OTC)	204	-	204	-204	-	-	-
Moderföretaget 2018, Mkr								
Balanspost	Tillgångar							
Derivat	Derivat (OTC)	601	-	601	-64	-	-26	512
	Skulder							
Derivat	Derivat (OTC)	149	-	149	-64	-	-84	1

Not 26. Övriga fordringar

	Koncernen		Moderföretaget	
Mkr	2019	2018	2019	2018
Forordningar på koncernföretag som ej konsolideras	137	134	137	134
Forrdan sålda ej likviderade värdepapper	214	1 141	214	1 141
Forrdingar kapitalförvaltning	42	18	42	18
Övriga forrdingar	70	106	4	94
Summa	463	1 399	397	1 386

Not 27. Finansiella tillgångar och skulder

Information om redovisade värden per kategori av finansiella instrument

Koncernen 2019-12-31	Finansiella tillgångar/skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen						Nivåindelning verkligt värde			Tillfälligt undantag från IFRS 9 Finansiella instrument verkligt värde ¹⁾	
	Innehav som bestämts tillhöra kategorin	Innehav för handels-ändamål	Lån och andra fordringar	Övriga finansiella skulder	Redovisat värde	Verkligt värde	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Finansiella tillgångar med avtalsenliga kassaflöden SPPI ²⁾	Andra finansiella tillgångar ³⁾
Tillgångar											
Aktier och andelar	81 544	17	-	-	81 560	81 560	77 689	-	3 871	-	81 560
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	92 795	-	-	-	92 795	92 795	92 653	142	-	-	92 795
Övriga lån	588	-	2 149	-	2 737	2 737	-	-	588	-	2 737
Utlåning till kreditinstitut	-	-	744	-	744	744	-	-	-	-	744
Derivat	-	1 467	-	-	1 467	1 467	2	1 464	-	-	1 467
Fondförsäkringstillgångar	10 171	-	-	-	10 171	10 171	10 171	-	-	-	10 171
Övriga fordringar	-	-	433	-	433	433	-	-	-	139	294
Likvida medel	-	-	9 608	-	9 608	9 608	-	-	-	2 431	7 177
Upplupna ränteutgifter	436	226	-	-	662	662	436	226	-	-	662
Övriga upplupna intäkter	-	-	28	-	28	28	-	-	-	28	-
Summa finansiella tillgångar	185 534	1 710	12 963	-	200 206	200 206	180 951	1 833	4 459	2 598	197 608
Byggnader och mark	-	-	-	-	19 263	19 263	-	-	19 263		
Nyttjanderätter leasing förvaltningsfastigheter	-	-	-	-	430	430	-	-	-		
Aktier och andelar i koncern- och intresseföretag	-	-	-	-	243	243	-	-	-		
Övriga icke finansiella tillgångar	-	-	-	-	528	528	-	-	-		
Summa icke finansiella tillgångar	-	-	-	-	20 463	20 463	-	-	19 263		
Summa tillgångar	185 534	1 710	12 963	-	220 670	220 670	180 951	1 833	23 722		

Not 27. Finansiella tillgångar och skulder, forts.

Information om redovisade värden per kategori av finansiella instrument

Koncernen 2019-12-31	Finansiella tillgångar/skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen						Nivåindelning verkligt värde			Tillfälligt undantag från IFRS 9 Finansiella instrument verkligt värde ¹⁾		
Mkr	Innehav som bestämts tillhöra kate- gorin	Innehav för handels- ändamål					Lån och andra fordringar	Övriga finansiella skulder	Redovisat värde	Verkligt värde	Nivå 1	Nivå 2
Skulder												
Fondförsäkringsåtaganden	10 171	-	-	-	10 171	10 171	-	10 171	-			
Skulder till kreditinstitut	-	-	-	1 552	1 552	1 552	-	-	-			
Derivat	-	213	-	-	213	213	12	200	-			
Finansiella skulder leasing	-	-	-	430	430	430	-	-	-			
Övriga skulder	-	24	-	811	835	835	24	-	-			
Övriga upplupna kostnader	-	-	-	158	158	158	-	-	-			
Summa finansiella skulder	10 171	237	-	2 950	13 358	13 358	37	10 372	-			
Icke finansiella skulder	-	-	-	-	121 601	121 601	-	-	-			
Summa skulder	10 171	237	-	2 950	134 960	134 960	37	10 372	-			

¹⁾ Under år 2018-2020 tillämpas ett tillfälligt undantag från den nya redovisningsstandarden IFRS 9 Finansiella instrument, upplysningar lämnas för att möjliggöra jämförelse med företag som tillämpar IFRS 9. Upplysningar lämnas för finansiella tillgångar och avser att efterlikna de grupperingar som görs när IFRS 9 tillämpas utan att för den skull vara en fullständig tillämpning av det regelverket.

²⁾ Avser finansiella tillgångar med avtalsvillkor som vid särskilda datum ger upphov till kassaflöden som endast är betalningar av räntor och kapitalbelopp på det utestående kapitalbeloppet och som ingår i en affärsmodell där syftet är att inkassera avtalsenliga kassaflöden, avser t ex övriga fordringar och banktillgodohavanden för t ex leverantörsbetalningar. Tillgångarna värderas till upplupet anskaffningsvärde.

³⁾ Andra finansiella tillgångar avser alla andra finansiella tillgångar som inte hänförs till kategorin finansiella tillgångar med avtalsenliga kassaflöden. Tillgångarna värderas till verkligt värde via resultaträkningen.

Not 27. Finansiella tillgångar och skulder, forts.

Information om redovisade värden per kategori av finansiella instrument

Koncernen 2018-12-31	Finansiella tillgångar/skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen						Nivåindelning verkligt värde			Tillfälligt undantag från IFRS 9 Finansiella instrument verkligt värde ¹⁾	
	Innehav som bestämts tillhöra kategorin	Innehav för handelsändamål	Lån och andra fordringar	Övriga finansiella skulder	Redovisat värde	Verkligt värde	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Finansiella tillgångar med avtalsenliga kassaflöden SPPI ²⁾	Andra finansiella tillgångar ³⁾
Tillgångar											
Aktier och andelar	60 645	2	-	-	60 647	60 647	57 150	-	3 497	-	60 647
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	92 986	-	-	-	92 986	92 986	92 891	95	-	-	92 986
Övriga lån	285	-	1 995	-	2 280	2 280	-	-	285	-	2 280
Utlåning till kreditinstitut	-	-	555	-	555	555	-	-	-	-	555
Derivat	-	464	-	-	464	464	-	464	-	-	464
Fondförsäkringstillgångar	8 417	-	-	-	8 417	8 417	8 417	-	-	-	8 417
Övriga fordringar	-	-	1 399	-	1 399	1 399	-	-	-	228	1 171
Likvida medel	-	-	6 578	-	6 578	6 578	-	-	-	2 255	4 323
Upplupna ränteutgifter	660	164	-	-	824	824	660	164	-	-	824
Övriga upplupna intäkter	-	-	28	-	28	28	-	-	-	-	28
Summa finansiella tillgångar	162 994	630	10 555	-	174 179	174 179	159 118	723	3 783	2 483	171 696
Byggnader och mark	-	-	-	-	12 263	12 263	-	-	12 263		
Nyttjanderätter leasing förvaltningsfastigheter	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Aktier och andelar i koncern- och intresseföretag	-	-	-	-	225	225	-	-	-		
Övriga icke finansiella tillgångar	-	-	-	-	444	444	-	-	-		
Summa icke finansiella tillgångar	-	-	-	-	12 932	12 932	-	-	12 263		
Summa tillgångar	162 994	630	10 555	-	187 111	187 111	159 118	723	16 046		

Not 27. Finansiella tillgångar och skulder, forts.

Information om redovisade värden per kategori av finansiella instrument

Koncernen 2018-12-31	Finansiella tillgångar/skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen						Nivåindelning verkligt värde			Tillfälligt undantag från IFRS 9 Finansiella instrument verkligt värde ¹⁾	
	Innehav som bestämts tillhöra kategorin	Innehav för handelsändamål	Lån och andra fordringar	Övriga finansiella skulder	Redovisat värde	Verkligt värde	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Finansiella tillgångar med avtalsenliga kassaflöden SPPI ²⁾	Andra finansiella tillgångar ³⁾
Skulder											
Fondförsäkringsåtaganden	8 417	-	-	-	8 417	8 417	-	8 417	-		
Skulder till kreditinstitut	-	-	-	291	291	291	-	-	-		
Derivat	-	184	-	-	184	184	8	176	-		
Övriga skulder	-	8	-	1 958	1 966	1 966	8	-	-		
Övriga upplupna kostnader	-	-	-	107	107	107	-	-	-		
Summa finansiella skulder	8 417	192	-	2 357	10 966	10 966	16	8 593	-		
Icke finansiella skulder	-	-	-	-	106 510	106 510	-	-	-		
Summa skulder	8 417	192	-	2 357	117 476	117 476	16	8 593	-		

Handelslager har flyttats från "Innehav som bestämts tillhöra kategorin" till "Innehav för handelsändamål" verkligt värde via resultaträkningen med 2 miljoner kronor. Negativt handelslager har flyttats med 8 miljoner kronor från "Övriga finansiella skulder" till "Innehav för handelsändamål" verkligt värde via resultaträkningen. Ingen omklassificering har gjorts.

¹⁾ Under år 2018-2020 tillämpas ett tillfälligt undantag från den nya redovisningsstandarden IFRS 9 Finansiella instrument, upplysningar lämnas för att möjliggöra jämförelse med företag som tillämpar IFRS 9. Upplysningar lämnas för finansiella tillgångar och avser att efterlikna de grupperingar som görs när IFRS 9 tillämpas utan att för den skull vara en fullständig tillämpning av det regelverket.

²⁾ Avser finansiella tillgångar med avtalsvillkor som vid särskilda datum ger upphov till kassaflöden som endast är betalningar av räntor och kapitalbelopp på det utestående kapitalbeloppet och som ingår i en affärsmodell där syftet är att inkassera avtalsenliga kassaflöden, avser t ex övriga fordringar och banktillgodohavanden för t ex leverantörsbetalningar. Tillgångarna värderas till upplupet anskaffningsvärde.

³⁾ Andra finansiella tillgångar avser alla andra finansiella tillgångar som inte hänförs till kategorin finansiella tillgångar med avtalsenliga kassaflöden. Tillgångarna värderas till verkligt värde via resultaträkningen.

Not 27. Finansiella tillgångar och skulder, forts.

Information om redovisade värden per kategori av finansiella instrument

Mkr	Finansiella tillgångar/skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen						Nivåindelning verkligt värde			Tillfälligt undantag från IFRS 9 Finansiella instrument verkligt värde ¹⁾	
	Innehav som bestämts tillhöra kategorin	Innehav för handelsändamål	Lån och andra fordringar	Övriga finansiella skulder	Redovisat värde	Verkligt värde	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Finansiella tillgångar med avtalsenliga kassaflöden SPPI ²⁾	Andra finansiella tillgångar ³⁾
Tillgångar											
Lån till koncernföretag	-	-	8 801	-	8 801	8 801	-	-	-	-	8 801
Aktier och andelar	81 544	17	-	-	81 560	81 560	77 689	-	3 871	-	81 560
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	92 795	-	-	-	92 795	92 795	92 653	142	-	-	92 795
Övriga lån	588	-	2 149	-	2 737	2 737	-	-	588	-	2 737
Utlåning till kreditinstitut	-	-	744	-	744	744	-	-	-	-	744
Derivat	-	1 467	-	-	1 467	1 467	2	1 464	-	-	1 467
Fondförsäkringstillgångar	10 171	-	-	-	10 171	10 171	10 171	-	-	-	10 171
Övriga fordringar	-	-	366	-	366	366	-	-	-	139	227
Kassa och bank	-	-	8 402	-	8 402	8 402	-	-	-	2 431	5 971
Upplupna räntetäkter	436	226	-	-	662	662	436	226	-	-	662
Summa finansiella tillgångar	185 534	1 710	20 463	-	207 707	207 707	180 951	1 833	4 459	2 570	205 135
Aktier och andelar i koncern- och intresseföretag	-	-	-	-	6 644	9 743	-	-	-	-	-
Övriga icke finansiella tillgångar	-	-	-	-	458	458	-	-	-	-	-
Summa icke finansiella tillgångar	-	-	-	-	7 103	10 201	-	-	-	-	-
Summa tillgångar	185 534	1 710	20 463	-	214 809	217 908	180 951	1 833	4 459		

Not 27. Finansiella tillgångar och skulder, forts.

Information om redovisade värden per kategori av finansiella instrument

Moderföretaget 2019-12-31	Finansiella tillgångar/skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen						Nivåindelning verkligt värde			Tillfälligt undantag från IFRS 9 Finansiella instrument verkligt värde ¹⁾	
	Innehav som bestämts tillhöra kategorin	Innehav för handelsändamål	Lån och andra fordringar	Övriga finansiella skulder	Redovisat värde	Verkligt värde	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Finansiella tillgångar med avtalsenliga kassaflöden SPPI ²⁾	Andra finansiella tillgångar ³⁾
Skulder											
Fondförsäkringsåtaganden	10 171	-	-	-	10 171	10 171	-	10 171	-		
Skulder till kreditinstitut	-	-	-	1 552	1 552	1 552	-	-	-		
Derivat	-	213	-	-	213	213	12	200	-		
Övriga skulder	-	24	-	330	354	354	24	-	-		
Övriga upplupna kostnader	-	-	-	12	12	12	-	-	-		
Summa finansiella skulder	10 171	237	-	1 893	12 301	12 301	37	10 372	-		
Icke finansiella skulder	-	-	-	-	120 524	120 524	-	-	-		
Summa skulder	10 171	237	-	1 893	132 826	132 826	37	10 372	-		

¹⁾ Under år 2018-2020 tillämpas ett tillfälligt undantag från den nya redovisningsstandarden IFRS 9 Finansiella instrument, upplysningar lämnas för att möjliggöra jämförelse med företag som tillämpar IFRS 9. Upplysningar lämnas för finansiella tillgångar och avser att efterlikna de grupperingar som görs när IFRS 9 tillämpas utan att för den skull vara en fullständig tillämpning av det regelverket.

²⁾ Avser finansiella tillgångar med avtalsvillkor som vid särskilda datum ger upphov till kassaflöden som endast är betalningar av räntor och kapitalbelopp på det utestående kapitalbeloppet och som ingår i en affärsmodell där syftet är att inkassera avtalsenliga kassaflöden, avser t ex övriga fordringar och banktillgodohavanden för t ex leverantörsbetalningar. Tillgångarna värderas till upplupet anskaffningsvärde.

³⁾ Andra finansiella tillgångar avser alla andra finansiella tillgångar som inte hänförs till kategorin finansiella tillgångar med avtalsenliga kassaflöden. Tillgångarna värderas till verkligt värde via resultaträkningen.

Not 27. Finansiella tillgångar och skulder, forts.

Information om redovisade värden per kategori av finansiella instrument

Mkr	Finansiella tillgångar/skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen						Nivåindelning verkligt värde			Tillfälligt undantag från IFRS 9 Finansiella instrument verkligt värde ¹⁾	
	Innehav som bestämts tillhöra kategorin	Innehav för handelsändamål	Lån och andra fordringar	Övriga finansiella skulder	Redovisat värde	Verkligt värde	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Finansiella tillgångar med avtalsenliga kassaflöden SPPI ²⁾	Andra finansiella tillgångar ³⁾
Tillgångar											
Lån till koncernföretag	-	-	5 207	-	5 207	5 207	-	-	-	-	5 207
Aktier och andelar	60 645	2	-	-	60 647	60 647	57 150	-	3 497	-	60 647
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	92 986	-	-	-	92 986	92 986	92 891	95	-	-	92 986
Övriga lån	285	-	1 995	-	2 280	2 280	-	-	285	-	2 280
Utlåning till kreditinstitut	-	-	555	-	555	555	-	-	-	-	555
Derivat	-	464	-	-	464	464	-	464	-	-	464
Fondförsäkringstillgångar	8 417	-	-	-	8 417	8 417	8 417	-	-	-	8 417
Övriga fordringar	-	-	1 386	-	1 386	1 386	-	-	-	228	1 159
Kassa och bank	-	-	5 258	-	5 258	5 258	-	-	-	2 255	3 003
Upplupna ränteintäkter	660	164	9	-	834	834	660	164	-	-	834
Summa finansiella tillgångar	162 994	630	14 410	-	178 034	178 034	159 118	723	3 783	2 483	175 552
Aktier och andelar i koncern- och intresseföretag	-	-	-	-	4 348	6 948	-	-	-	-	-
Övriga icke finansiella tillgångar	-	-	-	-	382	382	-	-	-	-	-
Summa icke finansiella tillgångar	-	-	-	-	4 731	7 330	-	-	-	-	-
Summa tillgångar	162 994	630	14 410	-	182 765	185 364	159 118	723	3 783		

Not 27. Finansiella tillgångar och skulder, forts.

Information om redovisade värden per kategori av finansiella instrument

Mkr	Finansiella tillgångar/skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen						Nivåindelning verkligt värde			Tillfälligt undantag från IFRS 9 Finansiella instrument verkligt värde ¹⁾	
	Innehav som bestämts tillhöra kategorin	Innehav för handelsändamål	Lån och andra fordringar	Övriga finansiella skulder	Redovisat värde	Verkligt värde	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Finansiella tillgångar med avtalsenliga kassaflöden SPPI ²⁾	Andra finansiella tillgångar ³⁾
Skulder											
Fondförsäkringsåtaganden	8 417	-	-	-	8 417	8 417	-	8 417	-		
Skulder till kreditinstitut	-	-	-	291	291	291	-	-	-		
Derivat	-	184	-	-	184	184	8	176	-		
Övriga skulder	-	8	-	1 468	1 476	1 476	8	-	-		
Övriga upplupna kostnader	-	-	-	14	14	14	-	-	-		
Summa finansiella skulder	8 417	192	-	1 773	10 382	10 382	16	8 593	-		
Icke finansiella skulder	-	-	-	-	105 875	105 875	-	-	-		
Summa skulder	8 417	192	-	1 773	116 258	116 258	16	8 593	-		

Handelslager har flyttats från "Innehav som bestämts tillhöra kategorin" till "Innehav för handelsändamål" verkligt värde via resultaträkningen med 2 miljoner kronor. Negativt handelslager har flyttats med 8 miljoner kronor från "Övriga finansiella skulder" till "Innehav för handelsändamål" verkligt värde via resultaträkningen. Ingen omklassificering har gjorts.

¹⁾ Under år 2018-2020 tillämpas ett tillfälligt undantag från den nya redovisningsstandarden IFRS 9 Finansiella instrument, upplysningar lämnas för att möjliggöra jämförelse med företag som tillämpar IFRS 9.

Upplysningar lämnas för finansiella tillgångar och avser att efterlikna de grupperingar som görs när IFRS 9 tillämpas utan att för den skull vara en fullständig tillämpning av det regelverket.

²⁾ Avser finansiella tillgångar med avtalsvillkor som vid särskilda datum ger upphov till kassaflöden som endast är betalningar av räntor och kapitalbelopp på det utestående kapitalbeloppet och som ingår i en affärsmodell där syftet är att inkassera avtalsenliga kassaflöden, avser t ex övriga fordringar och banktillgodohavanden för t ex leverantörsbetalningar. Tillgångarna värderas till upplupet anskaffningsvärde.

³⁾ Andra finansiella tillgångar avser alla andra finansiella tillgångar som inte hänförs till kategorin finansiella tillgångar med avtalsenliga kassaflöden. Tillgångarna värderas till verkligt värde via resultaträkningen.

Not 27. Finansiella tillgångar och skulder forts.

Information om finansiella instruments verkliga värden

I ovanstående tabell lämnas upplysningar om hur verkligt värde bestämts för de finansiella instrument som värderas till verkligt värde i balansräkningen. Uppdelning av hur verkligt värde bestämts görs utifrån följande tre nivåer.

Nivå 1: enligt priser noterade på en aktiv marknad för samma instrument

Nivå 2: utifrån direkt eller indirekt observerbar marknadsdata som inte inkluderas i nivå 1

Nivå 3: utifrån indata som inte är observerbara på marknaden

Inga betydande överföringar mellan nivå 1, 2 och 3 har skett under året.

Information om verkligt värde för finansiella tillgångar och skulder som inte värderas till verkligt värde i balansräkningen

För finansiella tillgångar och skulder som inte värderas till verkligt värde i balansräkningen, såsom utlåning till kreditinstitut, övriga fordringar, kassa och bank, upplupna ränteintäkter, övriga upplupna intäkter, skulder till kreditinstitut, övriga skulder och övriga upplupna kostnader anses det bokförda värdet reflektera det verkliga värdet.

Finansiella instrument noterade på en aktiv marknad

För finansiella instrument som är noterade på en aktiv marknad bestäms verkligt värde med utgångspunkt från tillgångens noterade köpkurs på balansdagen utan tillägg för transaktionskostnader (t ex courtage) vid anskaffningstillfället. Ett finansiellt instrument betraktas som noterat på en aktiv marknad om noterade priser med lätthet finns tillgängliga på en börs, hos en handlare, mäklare, branschorganisation, företag som tillhandahåller aktuell prisinformation eller tillsynsmyndighet och dessa priser representerar faktiska och regelbundet förekommande marknad-

stransaktioner på affärsmässiga villkor. Eventuella framtida transaktionskostnader vid en avyttring beaktas inte. Den största delen av företagets finansiella instrument åsätts ett verkligt värde med priser som är kvoterade på en aktiv marknad.

Finansiella instrument som inte är noterade på en aktiv marknad

Om marknaden för ett finansiellt instrument inte är aktiv, så tar företaget fram det verkliga värdet genom att använda en värderingsteknik. De använda värderingsteknikerna bygger i så hög utsträckning som möjligt på marknadsuppgifter och företagsspecifika uppgifter används i så låg grad som möjligt. Värderingstekniker används för följande klasser av finansiella instrument; obligationer, derivat, vissa innehav i så kallade alternativa placeringar, fond- i fondinnehav samt onoterade innehav av aktier vilka redovisas i balansposten aktier och andelar.

Aktier och andelar

Aktier och andelar värderas till verkligt värde. Aktier och andelar som är officiellt noterade värderas med hjälp av senaste officiella köpkurs, i lokal valuta.

För innehav i onoterade andelar, främst riskkapitalbolag, ska värderingen i första hand följa IPEVCs principer eller likvärdiga värderingsprinciper och ska i första hand vara baserad på tillgängliga marknadspriser, men även andra värderingsmetoder som t ex diskonterat kassaflöde, substansvärderingsmetoden, nyligen genomförda transaktioner och multipelvärdering används. Generellt gäller att innehaven ska uppvisa verkligt värde med beaktande av försiktighet och konsekvens i värderingen. Värderingen uppdateras då ny värdering erhålls och justeras för eventuella kassaflöden fram till bokslutstillfället.

Verkligt värde för så kallade fond-i-fond fastställs utifrån underlag erhållet från extern part utsedd av fond i fondförvaltaren. Det verkliga värdet beräknas genom att de underliggande tillgångarna i respektive fond marknadsvärderas och kurssätts. Värderingen uppdateras när ny värdering erhålls och justeras för eventuella kassaflöden fram till bokslutstillfället.

För aktier som inte noterade på en aktiv marknad används värderingstekniker för att bestämma det verkliga värdet. Tekniken som används är diskonterade kassaflöden.

Not 27. Finansiella tillgångar och skulder forts.

Obligationer och andra räntebärande värdepapper

Obligationer och andra räntebärande värdepapper värderas till verkligt värde. Både svenska och utländska obligationer och andra räntebärande värdepapper med officiell handel marknadsvärderas dagligen med hjälp av senaste officiella köpkurs i lokal valuta.

För instrument utan officiell handel och där tillförlitliga marknadspriser inte finns att tillgå värderas instrumentet med hjälp av allmänt vedertagna värderingsmodeller som innebär att kassaflöden diskonteras till relevant värderingskurva. Obligationer och andra räntebärande värdepapper utan officiell handel marknadsvärderas med hjälp av en yieldkurva baserad på STIBOR (för löptider upp till 9 månader) respektive swapräntor (för löptider över 1 år) samt en marknadsmässig justering med en för respektive värdepapper bedömd rimlig creditspread.

Derivat

Derivat värderas till verkligt värde. Börshandlade ränte- och aktieterminer tas upp till det verkliga värdet utifrån senast officiella köp- eller säljkurs. Ränteswappar och swaptions värderas med hjälp av yieldkurvor baserad på köp- och säljkurs samt avseende swaptions; även volatilitetsytor. OTC-aktieindexoptioner marknadsvärderas med hjälp av Black & Scholes värderingsmodell, med marknadsdata som input. Valutaterminer värderas med hjälp av noterad köpkurs mot kronor för valuta vid värderingsdagens slut och yieldkurvor för de två valutorna för aktuell löptid. Transaktionskostnader för derivat kostnadsförs.

Värderingsprocessen för finansiella instrument
Verkliga värden för finansiella tillgångar och skulder som handlas på en aktiv marknad baseras på noterade priser. För övriga finansiella instrument använder sig företaget av andra värderingstekniker. Finansiella instrument där handeln inte är frekvent och det verkliga värdet därför mindre objektivt, krävs i varierande utsträckning att företaget gör bedömningar beroende på likviditet, koncentrationer, osäkerheter beträffande marknadsfaktorer, prisantaganden och andra risker som påverkar ett specifikt instrument.

Företaget har ett värderingsforum för att uppfylla intern kontroll med hänsyn till finansiella tillgångar och skulder som värderas till verkligt värde i balansräkningen. Värderingsforum, där CFO är beslutande, har övergripande ansvar för att kontrollera alla väsentliga värderingar till verkligt värde.

Värderingsforum hålls kvartalsvis för att analysera väsentliga ej observerbara indata och justeringar i värderingar. Om tredjepartsinformation används vid värdering utvärderas om informationen uppfyller kraven enligt IFRS, inklusive i vilken nivå i verkligtvärdehierarkin som innehavet ska kategoriseras.

Värderingsforumets huvuduppgift är att fastställa värderingsramverket för samtliga finansiella instrument som värderas till verkligt värde i balansräkningen. Detta innefattar en värderingsinstruktion som är gemensam för samtliga försäkringsföretag. Väsentliga värderingsfrågor rapporteras till Revisionskommittén.

Företaget har ett flertal kontroller för att säkerställa korrekt värdering för finansiella instrument som värderas till verkligt värde i balansräkningen. Det inbegriper bland annat oberoende kontroller av priser, uppföljning av avkastning mot index mm.

Not 27. Finansiella tillgångar och skulder forts.

Tilläggsinformation avseende innehav inom nivå 3

I tabellen nedan presenteras en avstämning mellan ingående och utgående balans för sådana finansiella instrument som värderats till verkligt värde i balansräkningen med utgångspunkt från en värderingsteknik som bygger på icke-observerbara marknadsdata (nivå 3).

	Aktier och andelar				Övrigt			
	Koncernen		Moderföretaget		Koncernen		Moderföretaget	
Mkr	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018
Ingående balans	3 497	2 346	3 497	2 346	285	97	285	97
Totalt redovisade vinster och förluster								
redovisat i årets resultat ¹⁾	-124	407	-124	407	15	14	15	14
Anskaffningsvärde förvärv	1 590	845	1 590	845	289	190	289	190
Försäljningslikvid	-1 092	-99	-1 092	-99	-1	-16	-1	-16
Utgående balans	3 871	3 497	3 871	3 497	588	285	588	285
Vinster och förluster redovisade i årets resultat för tillgångar som ingår i den utgående balansen ¹⁾	-175	403	-175	403	15	14	15	14

¹⁾ Redovisas i kapitalavkastning, intäkter och kostnader samt realiserade vinster och förluster på placeringstillgångar i årets resultat.

Värderingstekniker och väsentliga indata för innehav tillhörande nivå 2

KPA Pensionsförsäkring har innehav i valutaterminer, swappar samt kapitalandelsbevis vilka hänförs till värderingskategori 2.

Valutaterminer värderas med hjälp av noterad köpkurs mot svenska kronor för aktuell valuta och yieldkurvor för de två valutorna för aktuell löptid.

Swappar värderas med hjälp av yieldkurvor.

Kapitalandelsbevis/vinstandelsbevis avser lån till alternativa investeringsfonder, värdering baseras på kurser och andelsvärden som erhålls från fondförvaltaren som följer värderingsprinciper enligt årsredovisningslagen (1995:1554). Fonderna offentliggör substansvärdet per andel för kapitalandelsbevisen/vinstandelsbevisen och innehaven är noterade på Nordic Growth Market NGM i Stockholm för NDX-segmentet.

Värderingstekniker och väsentliga ej observerbara indata för innehav tillhörande nivå 3

Till nivå 3 hänförs onoterade andelar i investeringsfonder, onoterade aktier samt vissa lån.

KPA Pensionsförsäkrings innehav i onoterade investeringsfonder avser private equityfonder, private equityfond-i-fonder, hedgefond-i-fonder samt fastighetsfond-i-fonder. Fonderna värderas med alternativ värderingsmetod för vilka observerbara indata inte finns tillgänglig.

För private equityfonder och private equityfond-i-fonder baseras värdering på kurser och andelsvärden som erhålls från fondförvaltaren.

Not 27. Finansiella tillgångar och skulder forts.

Värderingen följer IPEVCs principer (International Private Equity and Venture Capital) utfärdade av EVCA (European Venture Capital Association), som är en sammanslutning av riskkapitalföreningar som har gått samman och tagit fram värderingsprinciper för beräkning av verkliga värden. Det verkliga värdet beräknas genom att de underliggande tillgångarna i respektive fond marknadsvärderas och kurssätts. IPEVCs värderingsmetoder inkluderar användning av diskonterat kassaflöde, substansvärdemetoden, nyligen genomförda transaktioner och multipelvärdering, som innebär att jämförelse görs av relativa värden för aktie och/eller företaget s.k. multiplar (nyckeltal).

Värdering av fastighetsfond-i-fond baseras på kurser och andelsvärden som erhålls från fondförvaltaren och följer INREVs principer (Investors in Non-listed Real Estate Vehicles). Det verkliga värdet beräknas genom att de underliggande tillgångarna i respektive fond marknadsvärderas.

Onoterade aktier värderas antingen med hjälp av prognosticerade diskonterade kassaflöden med icke noterad indata som input eller till substansvärdet.

Ett antal lån värderas till verkligt värde. Lånen avser lån till alternativa investeringsfonder och värderas med hjälp av NAV som erhålls från respektive fond.

Not 28. Förväntade återvinningstidpunkter för tillgångar och skulder

Koncernen, Mkr	2019			2018		
	Högst 1 år	Längre än 1 år	Totalt	Högst 1 år	Längre än 1 år	Totalt
Tillgångar						
Andra immateriella tillgångar	-	-	-	1	-	1
Byggnader och mark	-	19 263	19 263	-	12 263	12 263
Nyttjanderätter leasing förvaltningsfastigheter	-	430	430	-	-	-
Aktier och andelar i intresseföretag	-	243	243	-	225	225
Aktier och andelar	17 848	63 712	81 560	9 865	50 782	60 647
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	4 871	87 925	92 795	6 987	85 999	92 986
Övriga lån	-	2 737	2 737	-	2 280	2 280
Utlåning till kreditinstitut	744	0	744	555	-	555
Derivat	894	572	1 467	324	140	464
Fondförsäkringstillgångar	591	9 580	10 171	551	7 866	8 417
Fordringar avseende direktförsäkring	217	-	217	198	-	198
Övriga fordringar	463	-	463	1 399	-	1 399
Likvida medel	9 608	-	9 608	6 578	-	6 578
Aktuell skattefordran	208	-	208	181	-	181
Upplupna ränteintäkter	662	-	662	824	-	824
Uppskjuten skattefordran	-	43	43	-	27	27
Övriga förutbetalda kostnader	58	0	58	65	-	65
Summa tillgångar	36 166	184 504	220 670	27 528	159 582	187 110

Not 28. Förväntade återvinningstidpunkter för tillgångar och skulder, forts.

Koncernen, Mkr	2019			2018		
	Högst 1 år	Längre än 1 år	Totalt	Högst 1 år	Längre än 1 år	Totalt
Skulder och avsättningar						
Försäkringstekniska avsättningar						
Livförsäkringsavsättning	3 653	116 382	120 036	3 364	102 200	105 564
Oreglerade skador	6	84	90	4	74	78
Övriga försäkrings- tekniska avsättningar	-	7	7	-	7	7
Fondförsäkringsåtaganden	591	9 580	10 171	551	7 866	8 417
Pensioner och liknande förpliktelser	-	41	41	-	24	24
Aktuell skatteskuld	51	0	51	22	-	22
Uppskjuten skatteskuld	-	980	980	-	574	574
Skulder avseende direkt försäkring	247	0	247	218	-	218
Skulder till kreditinstitut	1 552	0	1 552	291	-	291
Derivat	33	180	213	71	113	184
Finansiella skulder leasing	-	430	430	-	-	-
Övriga skulder	959	0	959	1 966	-	1 966
Övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	184	0	184	131	-	131
Summa skulder och avsättningar	7 276	127 684	134 960	6 618	110 858	117 476

Not 28. Förväntade återvinningstidpunkter för tillgångar och skulder, forts.

Moderföretaget, Mkr	2019			2018		
	Högst 1 år	Längre än 1 år	Totalt	Högst 1 år	Längre än 1 år	Totalt
Tillgångar						
Andra immateriella tillgångar	-	-	-	1	-	1
Aktier och andelar i koncernföretag	-	6 437	6 437	-	4 123	4 123
Lån till koncernföretag	-	8 801	8 801	-	5 207	5 207
Aktier och andelar i intresseföretag	-	207	207	-	225	225
Aktier och andelar	17 848	63 712	81 560	9 865	50 782	60 647
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	4 871	87 925	92 795	6 987	85 999	92 986
Övriga lån	-	2 737	2 737	-	2 280	2 280
Utlåning till kreditinstitut	744	-	744	555	-	555
Derivat	894	572	1 467	324	140	464
Fondförsäkringstillgångar	591	9 580	10 171	551	7 866	8 417
Fordringar avseende direkt försäkring	217	-	217	198	-	198
Övriga fordringar	397	-	397	1 386	-	1 386
Kassa och bank	8 402	-	8 402	5 258	-	5 258
Aktuell skattefordran	208	-	208	181	-	181
Upplupna ränteintäkter	662	-	662	834	-	834
Övriga förutbetalda kostnader	3	-	3	2	-	2
Summa tillgångar	34 838	179 971	214 809	26 142	156 623	182 765

Not 28. Förväntade återvinningstidpunkter för tillgångar och skulder, forts.

Moderföretaget, Mkr	2019			2018		
	Högst 1 år	Längre än 1 år	Totalt	Högst 1 år	Längre än 1 år	Totalt
Skulder och avsättningar						
Försäkringstekniska avsättningar						
Livförsäkringsavsättning	3 653	116 382	120 036	3 364	102 200	105 564
Oreglerade skador	6	84	90	4	74	78
Övriga försäkrings- tekniska avsättningar	-	7	7	-	7	7
Fondförsäkringsåtaganden	591	9 580	10 171	551	7 866	8 417
Uppskjuten skatteskuld	-	16	16	0	6	6
Skulder avseende direkt försäkring	247	-	247	218	-	218
Skulder till kreditinstitut	1 552	-	1 552	291	-	291
Derivat	33	180	213	71	113	184
Övriga skulder	477	-	477	1 476	-	1 476
Övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	17	-	17	17	-	17
Summa skulder och avsättningar	6 577	126 242	132 826	5 991	110 266	116 258

Not 29. Aktiekapital

	Koncernen		Moderföretaget	
	2019	2018	2019	2018
Antal aktier	300 000	300 000	300 000	300 000
Kvotvärde, kronor	1 000	1 000	1 000	1 000

Not 30. Disposition av företagets vinst eller förlust

Styrelsens förslag till vinstdisposition

Till årsstämman förfogande står enligt balansräkningen

Konsolideringsfond	64 131 707 235
Årets resultat	17 487 840 423
Totalt, kronor	81 619 547 658

Styrelsen och vd föreslår stämman att 81 619 547 658 kronor förs över till konsolideringsfonden.

Not 31. Obeskattade reserver

Periodiseringsfond, Mkr	2019	2018
Ingående balans	58	56
Avsättning	12	11
Upplösning	-6	-9
Utgående balans	64	58

Periodiseringsfond	2019	2018
Avsättning 2013	-	6
Avsättning 2014	9	9
Avsättning 2015	10	10
Avsättning 2016	9	9
Avsättning 2017	13	13
Avsättning 2018	11	11
Avsättning 2019	12	-
Summa	64	58

Not 32. Livförsäkringsavsättning

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2019	2018	2019	2018
Ingående balans	105 564	97 408	105 564	97 408
Premiernas påverkan på avsättning	9 585	8 120	9 585	8 120
Utbetalningar	-3 284	-3 070	-3 284	-3 070
Utbetalningar på grund av flytt	-810	-751	-810	-751
Riskresultat	24	-6	24	-6
Effekt av ändrade marknadsräntor	9 446	3 763	9 446	3 763
Avgiftsbelastning	-501	-424	-501	-424
Avkastningsskatt	-92	-98	-92	-98
Effekt av (övriga) förändrade aktuariella antaganden	-	294	-	294
Tekniska ändringar som påverkar reserven	136	274	136	274
Andra förändringar	-32	55	-32	55
Utgående balans brutto	120 036	105 564	120 036	105 564
Total förändring	-14 472	-8 156	-14 472	-8 156

Vid beräkning av livförsäkringsavsättningar har följande beräkningsantaganden använts:

Ränteantaganden

Förväntade kassaflöden diskonteras med ett antagande om aktuell ränta (per balansdag). Se not 1 Redovisningsprinciper.

Dödlighetsantaganden

KPA Pensionsförsäkring tillämpar köns- och födelseårsberoende dödlighetsantagande vid beräkning av livförsäkringsavsättning. De dödlighetsantaganden som tillämpas vid beräkningen av livförsäkringsavsättning motsvarar aktuell erfarenhet inom KPA Pensionsförsäkring, kompletterade med årliga procentuella dödlighetsreduktioner för att uppskatta den framtida dödligheten.

Driftskostnadsantaganden

Driftskostnadsantaganden är beräknade med utgångspunkt i aktuella driftskostnader. Avsättningen beräknas med procentuella belastningar på premie, avsättning och utbetalning.

Skattekostnadsantaganden

För att bestämma antagandet om statslåneränta vid beräkningen av avkastningsskatt används den statsobligationsränta som har en löptid närmast 10 år, dock minst 0,5 procent.

Optionsantaganden

Vid beräkning av livförsäkringsavsättning tillämpas antaganden om försäkringstagarnas utnyttjande av optioner att premieannullera eller ändra utbetalningstiden. De antaganden som tillämpas baseras på försäkringstagarnas beteende i KPA Pensionsförsäkring. Antagandet om ändrad utbetalningstid innebär att hänsyn tas till att en andel av försäkringstagarna, vid tidpunkten för utbetalning, förändrar den tidsperiod under vilken pensionen betalas ut. Antaganden om premieannullation avser enbart annullation av äkta löpande premier, eftersom engångspremier i serie inte ingår i beräkning av livförsäkringsavsättning.

Not 33. Oreglerade skador

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2019	2018	2019	2018
IB rapporterade skador	37	32	37	32
IB inträffade ännu ej rapporterade skador (IBNR)	41	33	41	33
Ingående balans	78	65	78	65
Kostnad för skador som inträffat innevarande år	45	43	45	43
Utbetalt/överfört till försäkringsskulder	-22	-23	-22	-23
Förändring av förväntad kostnad för skador som inträffat under tidigare år (avvecklingsresultat)	-11	-16	-11	-16
IBNR förändring	-	9	-	9
Andra förändringar	-	0	-	0
Utgående balans brutto	90	78	90	78
UB rapporterade skador	49	37	49	37
UB inträffade ännu ej rapporterade skador (IBNR)	41	41	41	41
Avsättning för oreglerade skador	90	78	90	78
Total förändring	12	13	12	13

Vid beräkning av avsättning avseende pågående ersättningsfall med premiefrielse har följande beräkningsantaganden använts:

Ränteantaganden

Förväntade kassaflöden diskonteras med ett antagande om aktuell ränta (per balansdag). Se not 1 Redovisningsprinciper.

Sjuklighetsantaganden

För premiefrielsesreserver baseras beräkningen på antagande om sannolikheten för avveckling genom tillfrisknande eller dödsfall. En avsättning görs även för inträffade men ännu inte inrapporterade skador baserad på företagets historiska erfarenheter och skadeutfall.

Not 34. Fondförsäkringsåtaganden

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2019	2018	2019	2018
Fondförsäkringsåtagande				
Ingående balans	8 417	8 782	8 417	8 782
Inbetalningar	414	441	414	441
Utbetalningar *	-711	-647	-711	-647
Avgifter	-2	-6	-2	-6
Värdeförändring på placeringstillgångar	2 050	-157	2 050	-157
Rabatt på investeringsavtal	9	9	9	9
Avkastningsskatt	-6	-7	-6	-7
Övrigt	0	1	0	1
Utgående balans	10 171	8 417	10 171	8 417

* Varav 500 (455) hänför sig till Smart Pension, vilket innebär att innehav i fondförsäkring flyttar över till traditionell livförsäkring i företaget.

Not 35. Pensioner och liknande förpliktelser

Koncernen, Mkr	2019	2018
Pensionsförpliktelser		
Nuvärde av helt eller delvis fonderade förpliktelser	341	313
Totalt nuvärde av förmånsbestämda förpliktelser	341	313
Verkligt värde på förvaltningstillgångar	300	289
Netto redovisat avseende förmånsbestämda planer i balansräkning	41	24
Nettobeloppet för förmånsbestämda planer redovisas i följande poster i balansräkning		
Avsättningar till pensioner	41	24
Nettobeloppet i balansräkning	41	24
Förändring av nuvärdet för fonderade förpliktelser		
Förpliktelser för förmånsbestämda planer per den 1 januari	313	275
Utbetalda ersättningar	-13	-12
Kostnader för tjänstgöring innevarande period	4	3
Räntekostnad	8	9
Omvärderingar:		
Aktuariella vinster och förluster avseende ändrade finansiella antaganden	29	18
Effekt av ändrad fördelningsmodell inom Folksamkoncerner ¹⁾	-	21
Förpliktelser för förmånsbestämda planer per den 31 december	341	313
¹⁾ Se not 1 Redovisningsprinciper för mer information.		
Förändring av nuvärdet för ofonderade pensionsförpliktelser		
Förpliktelser för förmånsbestämda planer per den 1 januari	-	1
Aktuariella vinster och förluster	-	-1
Förpliktelser för förmånsbestämda planer per den 31 december	-	-
Nuvärdet av förpliktelserna fördelar sig på planerna / medlemmar enligt följande		
Aktiva medlemmar	22%	23%
Fribrevsinnehavare	37%	36%
Pensionärer	42%	41%

Not 35. Pensioner och liknande förpliktelser, forts.

Koncernen, Mkr	2019	2018
Förändringar av förvaltningstillgångarnas verkliga värde		
Förvaltningstillgångarnas verkliga värde per den 1 januari	289	209
Avgifter från arbetsgivaren	1	2
Utbetalda ersättningar	-13	-12
Ränteintäkt redovisad i resultatet	8	7
Reduceringar och regleringar	1	1
Avkastning på förvaltningstillgångar exklusive ränteintäkt	14	66
Effekt av ändrad fördelningsmodell inom Folksamkoncerner ¹⁾	-	16
Förvaltningstillgångarnas verkliga värde per den 31 december	300	289

¹⁾Se not 1 Redovisningsprinciper för mer information.

Koncernen, Mkr	2019	%	2018	%
Förvaltningstillgångarna består av följande				
Egetkapitalinstrument	105	35%	84	29%
Skuldinstrument	156	52%	165	57%
Fastigheter	39	13%	40	14%
Summa	300	100%	289	100%
Skuldinstrument				
Bostadsobligationer	90	30%	109	38%
Statsobligationer	45	15%	65	23%
Realränteobligationer	12	4%	17	6%
Kassa	9	3%	-27	-9%
Summa	156	52%	165	57%
varav				
Noterade innehav	156	100%	165	100%
Eget kapitalinstrument				
Sverige	42	14%	32	11%
Nordamerika	39	13%	29	10%
Europa exkl. Sverige	12	4%	12	4%
Japan	3	1%	3	1%
Asien exkl. Japan	3	1%	3	1%
Utvecklingsmarknader	6	2%	6	2%
Summa	105	35%	84	29%
varav				
Noterade innehav	105	100%	84	100%

Not 35. Pensioner och liknande förpliktelser, forts.

Förvaltningstillgångar

Pensionsstiftelsens tillgångar utgör förvaltningstillgångar för pensioner och värderas till marknadsvärde. Pensionsstiftelsen investerar på sådant sätt att likviditeten för pensionsstiftelsen är säkrad. Investeringsperioden är långsiktig och ska täcka ökning av pensionsförpliktelser. Den genomsnittliga löptiden på pensionsförpliktelserna uppgår till cirka 17 år.

Förvaltningen av Folksams tillgångar i pensions-

stiftelsen har en fördelning där tillgångsfördelningen är cirka 52 procent skuldinstrument, cirka 35 procent eget kapitalinstrument och cirka 13 procent fastigheter. Alla fastigheter är belägna i Sverige.

Investeringsplaner beslutas av styrelsen för Pensionsstiftelsen och en gång per år görs en översyn av strategierna och tillgångsfördelningen.

Koncernen	2019	2018
Kostnad redovisad i årets resultat		
Kostnader avseende tjänstgöring innevarande period	2	2
Netto ränteintäkt/räntekostnad	1	2
Nettokostnad (+) / Intäkt (-) avseende förmånsbestämda pensionsplaner	3	4
Nettokostnad (+) / Intäkt (-) avseende avgiftsbestämda pensionsplaner	0	0
Total pensionskostnad i årets resultat	3	4
Kostnaden redovisas i följande rader ingående i årets resultat		
Administrationskostnader	2	2
Kapitalavkastning intäkter	-7	-7
Kapitalavkastning kostnader	8	9
Summa	3	4
Verklig avkastning på förvaltningstillgångar	20	73
Kostnad redovisad i övrigt totalresultat		
Aktuariella vinster (-) och förluster (+) inklusive löneskatt	-31	-12
Skillnad mellan faktisk avkastning och avkastning enligt diskonteringsräntan på förvaltningstillgångarna	12	66
Netto redovisat i övrigt totalresultat	-18	54

Antaganden för förmånsbestämda förpliktelser	2019	2018
Diskonteringsränta	1,54%	2,18%
Förväntad avkastning på förvaltningstillgångar	1,54%	2,18%
Framtida löneökning	3,30%	3,46%
Framtida ökning av inkomstbasbelopp	3,30%	3,46%
Framtida ökning av pensioner (inflation)	1,80%	1,96%
Avgångsintensitet	5,00%	5,00%
Livslängdsantaganden	FFFS 2007:31	FFFS 2007:31

Not 35. Pensioner och liknande förpliktelser, forts.

Livslängd

Antagandena om livslängd följer Finansinspektionens trygghandgrunder (generationsdödlighet). Tabellen nedan visar förväntad återstående livslängd för män och kvinnor i olika åldrar. Samma antaganden om livslängd används för Folksam's samtliga pensionsplaner.

Förväntad återstående livslängd, år

Ålder	Man	Kvinna
30	56	57
50	34	37
70	15	18

Aktuariella antaganden

Den aktuariella beräkningen av pensionsförpliktelser och pensionskostnader baseras på följande antaganden.

Diskonteringsränta

För att bestämma diskonteringsräntan använder Folksam den marknadsmässiga avkastningen på balansdagen som erhålles på svenska bostadsobligationer med en löptid som motsvarar längden på pensionsförpliktelsen.

Förväntad avkastning på förvaltningstillgångar
Förväntad avkastning på förvaltningstillgångar beräknas baserat på den marknadsmässiga avkastningen på balansdagen som erhålles på svenska bostadsobligationer med en löptid som motsvarar längden på pensionsförpliktelsen.

Framtida löneökning

Framtida löneökning avspeglar förväntade framtida procentuella löneökningar som en sammansatt effekt av inflation, tjänsteålder och befordran.

Inflation

Beträffande inflationsantagande har Folksam valt att följa Riksbankens uppsatta inflationsmål som utgångspunkt vid beräkningarna.

Framtida ökning av pensioner

Inflationsantaganden används för uppräknings av framtida ökning av pensioner.

Inkomstbasbeloppet

Inkomstbasbeloppet fastställs årligen av regeringen och används bland annat för att bestämma taket i pensionsgrundande lön i det allmänna pensions-systemet.

Känslighetsanalys			
Koncernen, Mkr		Ökning	Minskning
Diskonteringsränta 1% förändring på pensionsskuld		-50	64
Framtida löneökning 1% förändring på pensionsskuld		3	-2

Känslighetsanalyserna baseras på en förändring i ett antaganden medan det andra antagandet är konstant.

Finansiering

Koncernen uppskattar att o (3) miljoner kronor blir betalda under 2019 till fonderade och ofonderade förmånsbestämda planer.

Not 35. Pensioner och liknande förpliktelser, forts.

Aktuariella beräkningar görs för Folksam Liv- och Folksam Sak-koncernerna på förmånsbestämda pensionsavsättningar enligt IAS 19. Beräkningarna görs per pensionsplan och arbetsgivare.

KTP planen, som är den största pensionsplanen inom Folksam, är tryggad i Konsumentkooperationens pensionsstiftelse. Folksam Sak har betalningsansvaret för pensionsplanen för samtliga anställda inom Folksam.

Inom Folksam fördelas kostnaderna och åtaganden inom respektive koncern enligt en fördelningsnyckel baserad på lönesummor för respektive företag som ingår i Folksam Liv- och Folksam Sak-koncernerna.

Detta görs för att återspegla en så korrekt bild som möjligt av kostnader och åtaganden inom koncernerna.

Lönesummorna varierar mellan åren varför den procentuella fördelningen av utgående pensionsavsättningen ändras mellan Folksam Liv- och Folksam Sak-koncernerna. Fördelningsnyckeln avseende ingående pensionsskuld baseras på ett vägt tal av historisk data medan fördelningsnyckeln avseende årets avsättning baseras på årets fördelade lönekostnader. Mer om pensionsplaner och pensionsåtaganden finns att läsa i not 45 Medelantal anställda samt löner och ersättningar samt i not 1 Redovisningsprinciper.

Moderföretaget, Mkr	2019	2018
Ingående balans	-	1
Räntekostnad	-	0
Aktuariella vinster och förluster	-	-1
Utgående balans	-	-

Antaganden för förmånsbestämda förpliktelser	2019	2018
Diskonteringsränta	-	2,18%
Förväntad avkastning på förvaltningstillgångar	-	2,18%
Framtida löneökning	-	3,46%
Framtida ökning av inkomstbasbelopp	-	3,46%
Framtida ökning av pensioner (inflation)	-	1,96%
Avgångsintensitet	-	5,00%
Livslängdsantaganden		FFFS 2007:31

Avsättning för pensioner och liknande förpliktelser i moderföretaget avser ej tryggade förpliktelser enligt kollektivavtal. Anställda födda 1955 eller tidigare och som var anställda den 1 juni 2006 har

rätt att gå i pension vid 62 års ålder. Från år 2019 har KPA Pensionsförsäkring inte längre någon utfästelse till anställda, vilket innebär att ingen reserv behöver sättas av.

Not 36. Uppskjuten skatteskuld

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2019	2018	2019	2018
Uppskjutna skattefordringar (-) och skatteskulder (+)				
Byggnader och mark	894	510	-	-
Aktier och andelar	14	5	14	5
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	1	0	1	0
Derivat	1	0	1	0
Övriga finansiella placeringstillgångar	0	-	0	-
Obeskattade reserver	28	31	-	-
Avsättning för pensionsförpliktelser utanför tryggnadslag	-	0	-	-
Summa	937	547	16	6

Samtliga förändringar mellan åren i posten uppskjuten skatt har redovisats som uppskjuten skattekostnad/skatteintäkt i resultaträkningen.

I juni 2018 beslutades att bolagsskatten ska sänkas och att sänkningen ska ske stegvis. För åren 2019-2020 sänks bolagsskatten till 21,4 procent och för åren 2021 och framåt sänks bolagsskatten till 20,6 procent. Dock finns det särskilda regler för periodiseringsfonder. Återföring av existerande periodiseringsfonder

2019 ska räknas upp för att balansera den lägre skattesatsen. Återföringen sker till mellan 100 och 106 procent av avdraget, beroende på vilket år periodiseringsfonden avsattes och vilket år den upplöses. Uppräkning sker endast i koncernen. Uppskjuten skatt som återförs till beskattning 2020 eller senare omvärderas i bokslut 2019 till den beslutade skattesatsen som gäller för det år den uppskjutna skatten beräknas återföras.

Not 37. Skulder till kreditinstitut

Mkr	Verkligt värde		Upplupet anskaffningsvärde	
	2019	2018	2019	2018
Koncernen				
Kreditinstitut Sverige	1 125	291	1 125	291
Kreditinstitut inom EU	427	-	427	-
Totalt	1 552	291	1 552	291
Moderföretaget				
Kreditinstitut Sverige	1 125	291	1 125	291
Kreditinstitut inom EU	427	-	427	-
Totalt	1 552	291	1 552	291

Not 38. Övriga skulder

	Koncernen		Moderföretaget	
Mkr	2019	2018	2019	2018
Skulder till koncernföretag som ej konsolideras	31	40	28	39
Skulder till närstående företag	11	469	11	20
Köpta ej likviderade värdepapper	250	1 204	250	1 204
Övriga skulder	667	254	188	213
Summa	959	1 966	477	1 476

Not 39. Övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

	Koncernen		Moderföretaget	
Mkr	2019	2018	2019	2018
Upplupna kostnader	172	119	17	15
Förutbetalda intäkter	12	12	-	1
Summa	184	131	17	17

Not 40. Ställda säkerheter

	Koncernen		Moderföretaget	
Mkr	2019	2018	2019	2018
Övriga ställda säkerheter (bokfört värde)				
Byggnader och mark	19 263	12 263	-	-
Aktier och andelar i koncernföretag	-	-	15 238	9 331
Aktier och andelar	79 599	59 260	79 599	59 260
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	91 689	91 803	91 689	91 803
Övriga lån	2 725	2 268	2 725	2 268
Derivat	530	27	530	27
Kassa och bank	6 756	4 969	6 756	4 969
Upplupna räntor och hyresintäkter	659	822	659	822
Fondförsäkringstillgångar	10 171	8 417	10 171	8 417
Summa	211 393	179 831	207 367	176 898
För andras räkning pantsatta tillgångar				
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	966	1 089	966	1 089
Likvida medel	744	555	744	555
Totalt ställda säkerheter	213 103	181 475	209 078	178 543

Ställda säkerheter

I händelse av obestånd har försäkringstagarna förmånsrätt i de registerförda tillgångarna. KPA Pensionsförsäkring har rätt att föra tillgångar in och ut ur registret så länge som tillgångarna enligt Försäkringsrörelselagen överstiger de åtaganden som företaget har mot försäkringstagarna. De försäkringstekniska åtagandena uppgår till 130 304 (114 066) miljoner kronor för koncernen och 130 304 (114 066) miljoner kronor för moderföretaget.

För andras räkning pantsatta tillgångar avser obligationer och/eller likvida medel pantsatta för positioner

i börshandlade derivat. Pantsättning är ett krav från clearinginstitutet och således en förutsättning för handel.

För andras räkning pantsatta tillgångar avser också likvida medel pantsatta för positioner i OTC-derivat. Pantsättningen avser reglering av orealiserat resultat och regleras via med motparterna ingångna ISDA-avtal.

Säkerheter har ställts i enlighet med clearinginstitutens angivna marginalsäkerhetskrav.

Not 41. Eventualförpliktelser

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2019	2018	2019	2018
Solidariskt betalningsansvar för skulder i handelsbolag	-	-	215	248
Garantier	23	23	23	18
Summa	23	23	238	266
<i>Varav till förmån för koncern-/Intresseföretag</i>	-	-	215	248

Not 42. Ekonomiska arrangemang som inte redovisas i balansräkningen

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2019	2018	2019	2018
Avtalad, ännu ej utbetalat lån ¹⁾	2 005	1 109	2 005	1 109
Avtalat, ännu ej investerat riskkapital	4 639	2 192	2 739	2 192
Avtalat, ännu ej investerad del i fastighet	29	147	29	147
Summa	6 674	3 447	4 774	3 447
<i>Varav till förmån för koncern-/Intresseföretag</i>	29	147	29	147

¹⁾ Jämförelsetal har justerats jämfört med årsredovisningen 2018.

Not 43. Leasing

Operationella leasingavtal - företaget är leasegivare

Operationella leasingavtal - leasegivare

Avtal där koncernen är leasegivare har definierats som operationella leasingavtal. Avtalen redovisas inte som tillgång i balansräkning då ekonomiska risker och fördelar förknippade med ägandet av underliggande tillgång i allt väsentligt inte överförts från leasegivaren till leasetagaren. I juridisk person klassificeras avtalen alltid som operationella leasingavtal oavsett risker förknippade med ägandet. De underliggande tillgångarna som hyrs ut avser förvaltningsfastigheter, se balansräkning rad Förvaltningsfastigheter/Byggnader och mark. Upplysningar lämnas i not Byggnader och mark om värdering av förvaltningsfastigheterna till verkligt värde, kriterier för klassificering, begränsningar och förpliktelser.

Leasingintäkter från operationella leasingavtal

Leasingintäkter för lokaler omfattar avgifter som till sin substans är fasta, hit förs lokalhyra och variabla avgifter för fastighetsindex. Hyresintäkter inkluderar även variabla avgifter som inte beror på index, det avser tillägg för t.ex. underhåll, el, vatten och avgift för fastighetsskatt, försäkringar och underhåll. Hyresintäkter inklusive tillägg aviseras i förskott och redovisas linjärt som hyresintäkt i resultaträkningen över kontraktperiodens längd. I not Kapitalavkastning, intäkter, benämns leasingintäkter som Hyresintäkter från byggnader och mark.

Direkta kostnader för förvaltningsfastigheter

Upplysning om driftskostnader för förvaltningsfastigheter lämnas i not Kapitalavkastning, kostnader på rad Driftskostnader för byggnader och mark. Kostnaderna omfattar bl a fastighetsförvaltning, underhåll, hyresgäst Anpassningar och fastighetsskatt.

Periodens leasingintäkter	Koncernen		Moderföretaget	
Mkr	2019	2018	2019	2018
<i>Förvaltningsfastigheter</i>				
Leasingavgifter ¹⁾	634	530	-	-
varav variabla leasingavgifter som inte beror på index eller ränta	54	35	-	-

¹⁾ Ändrade jämförelsetal avser dels att tilläggshyror utöver omsättningshyror har inkluderats dels att vissa avtal inte längre klassificeras som leasingavtal.

Löptidsanalys framtida leasingintäkter	Koncernen		Moderföretaget	
Mkr	2019	2018	2019	2018
<i>Förvaltningsfastigheter</i>				
Inom ett år	436	432	-	-
2 år	274	315	-	-
3 år	260	191	-	-
4 år	249	175	-	-
5 år	128	163	-	-
Senare än 5 år	300	313	-	-
Summa leasingavgifter exkl. variabla leasingavgifter som inte beror på index eller ränta	1 648	1 588	-	-

Ändrade jämförelsetal avser att vissa avtal inte längre klassificeras som leasingavtal, för övrigt har antalet löptidsintervall utökats vilket för jämförbarhetens skull även ändrats för föregående år.

Not 43. Leasing, forts.

Leasingavtal - företaget är leasetagare

Leasingavtal - leasetagare - koncernen

Avtalen redovisas i balansräkningen som en tillgång (nyttjanderätt) och som en finansiell skuld då ekonomiska risker och fördelar förknippade med ägandet av underliggande tillgång i allt väsentligt överförs från leasegivaren till leasetagaren.

Operationella leasingavtal - leasetagare - juridisk person

Motsvarande avtal som i koncernen klassificeras som leasingavtal, klassificeras i moderföretaget och i förekommande fall i dotterföretag, som operationella leasingavtal.

Löptider leasingavtal - leasetagare

Förvaltningsfastigheter - tomträtter

Tomträttsavtalen hanteras som eviga hyresavtal vilka värderas till upplupet anskaffningsvärde genom att diskontera avgälderna med koncernens marginella låneränta. Eftersom avtalen är eviga sker ingen avskrivning. Avgälden (leasingavgiften) i koncernen motsvarar den avgift som redovisas i den juridiska personen och redovisas som en räntekostnad baserad på leasingskulden, i den juridiska personen redovisas tomträttsavgälden inom driftsnettot.

Leasingavgifter - leasetagare

Förvaltningsfastigheter - tomträtter

Tomträttsavtalen hanteras som eviga hyresavtal och värderas till verkligt värde enligt IAS 40. Värdet på leasingskulden erhålls genom att diskontera avgälderna med en ränta motsvarande avgäldsrentan. För avtal som ingicks före övergången till IFRS 16, dvs. före 1 januari 2019, används däremot koncernens marginella låneränta för att erhålla värdet på leasingskulden.

Eftersom avtalen är eviga sker ingen avskrivning. Avgälden (leasingavgiften) i koncernen motsvarar den avgift som redovisas i den juridiska personen och redovisas som en räntekostnad baserad på leasingskulden, i den juridiska personen redovisas tomträttsavgälden inom driftsnettot.

Nyttjanderätter

Förvaltningsfastigheter - tomträtter

Klassificering av tomträtter som förvaltningsfastigheter följer av klassificering som gjorts för underliggande fastigheter, se not Byggnader och mark. Leasingavtal som innebär att företaget hyr mark genom tomträttsavtal redovisas i koncernen som en nyttjanderätt. Nyttjanderätten värderas till verkligt värde genom att framtida avgälder (eviga) diskonteras till avtalens avgäldsrenta.

I juridisk person redovisas inte nyttjanderätten som en tillgång. I samband med förvärv av förvaltningsfastighet som består av byggnad som står på tomträtt görs ingen uppdelning mellan byggnad och tomträtt. Vid efterföljande värderingar till verkligt värde görs värderingen av fastigheten som helhet och ingen uppdelning görs mellan byggnad och tomträtt. Erlagd avgäld beaktas som en egen post vid kassaflödesberäkningen, för hyresintäkter finns ingen separat uppgift om hur stor del som avser avgäld, utan ett antagande görs att hyresintäkterna täcker kostnaderna.

Verkligt värde värderade nyttjanderätter avseende tomträtter hänförs till nivå 3, lika andra förvaltningsfastigheter. I hierarkin för verkligt värde, nivå 1 har högst prioritet med noterade priser på aktiv marknad och nivå 3 har lägst prioritet, det innebär att indata vid värdering inte är observerbar eller i vart fall i liten utsträckning. Inga överföringar har skett mellan de olika nivåerna under räkenskapsåret.

Not 43. Leasing, forts.

Nyttjanderätter leasing	Koncernen	
Mkr	2019	2018
Förvaltningsfastigheter - tomträtter		
Verkligt värde		
Redovisat värde vid året ingång	430	-
Redovisat värde vid perioden utgång	430	-

Känslighetsanalys nyttjanderätter leasing	2019		2018	
Koncernen	Förändring antagande	Effekter verkligt värde	Förändring antagande	Effekter verkligt värde
Förvaltningsfastigheter				
Antagande avgäldsprocent				
Ökning	0,5%	-57	-	-
Minskning	-0,5%	77	-	-

Leasingskulder och leasingkostnader - leasetagare	Koncernen		Moderföretaget	
Mkr	2019	2018	2019	2018
Förvaltningsfastigheter				
Redovisat värde leasingskulder 31 dec	430	-	-	-
Räntekostnader för leasingskulder	14	-	-	-

Likviditetsrisker - framtida leasingavgifter - leasetagare

För upplysning om löptidsanalys för koncernens leasingskulder vilka klassificeras som finansiella skulder, se not Upplysningar om risker, avsnitt Likviditetsrisker.

Kassautflöde leasingavtal

Upplysningar om kassaflöden hänförliga till leasingskuld i koncernen lämnas i Kassaflödesanalys.

Not 44. Upplysningar om närstående

Närstående parter

Denna not innehåller en beskrivning av väsentliga relationer mellan KPA Pensionsförsäkring och övriga företag inom KPA Pension samt relationen till närstående företag i Folksam (Folksam Sak-koncernen respektive Folksam Liv-koncernen) samt övriga närstående parter. Samtliga företag i Folksam-koncernerna och SKR Företag-koncernen definieras som närstående.

Övriga närstående parter utgörs av nyckelpersoner, nyckelpersoners nära familjemedlemmar (enligt definitionen i IAS 24) samt företag som står under bestämmande eller betydande inflytande av nyckelpersoner eller deras nära familjemedlemmar. Med

företag avses alla typer av företag och organisationer förutom företag i KPA Pension och Folksam och företag/organisationer med inflytande i KPA Pension och Folksam genom styrelsrepresentation. Nyckelpersoner överensstämmer med de ledande befattningshavare för vilka upplysning lämnas avseende "Löner, ersättningar, arvoden och förmåner" i not 45 Medelantal anställda samt löner och ersättningar. Det förekommer inga transaktioner med övriga närstående parter utöver normala kundtransaktioner på marknadsmässiga villkor.

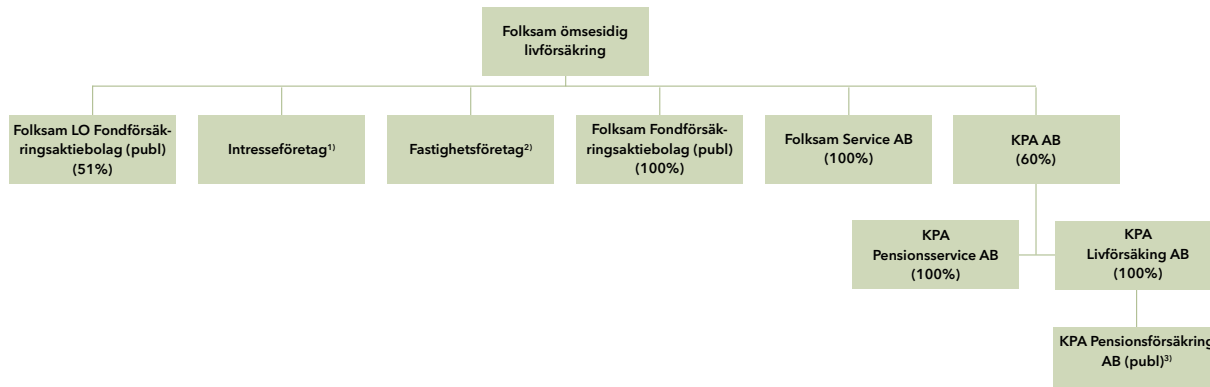
Inga transaktioner har skett mellan KPA Pensionsförsäkring och SKR Företag-koncernen.

Not 44. Upplysningar om närstående, forts.

Bolagsstruktur

Folksam består av två koncerner. Folksam Liv-koncernen och Folksam Sak-koncernen. Bilden nedan visar legal struktur för Folksam Liv-koncernen.

Detaljerad redovisning av samtliga Sak-koncern-företag finns i Folksam ömsesidig sakförsäkrings årsredovisning.

¹) Detaljerad redovisning av intresseföretag finns i not 19-20 i årsredovisning för Folksam Liv.

²) Detaljerad redovisning av dotterföretag finns i not 18 i årsredovisning för Folksam Liv.

³) Detaljerad redovisning av dotter- och intresseföretag finns i not 17-18 i årsredovisning för KPA Pensionsförsäkring.

Upplysningar om hur närståendetransaktioner ingås och följs upp

Varje år beslutar styrelsen om en verksamhetsplan som bland annat beskriver ekonomiska mål och nyttjandet av gemensamma resurser. Vid ska regelbundet under året informera styrelsen om prognos och utfall av verksamhetsplanen. Principiella avvikelser från beslutad verksamhetsplan ska godkännas av styrelsen. I samband med årsbokslutet ska den slutliga fördelningen av kostnader mellan företagen beslutas av styrelsen.

Kostnadsfördelning

Varje företag, verksamhetsområde och produkt ska bära sina direkta och/eller indirekt hänförliga kostnader. Driftskostnader fördelas så långt möjligt efter faktiskt nyttjande på företag och produkt. Exempel på sådana kostnader är datorutrustning, lokaler och telefoni. För övriga kostnader görs en bedömning av faktiskt nyttjande, utifrån bland annat tidsredovisning, antal transaktioner eller antal försäkringar kopplade till kostnaden. Exempel på sådana kostnader är utnyttjande av vissa stödenheter och marknadsföring.

KPA Pensionsförsäkring har rollen som inköpsföretag för övriga företag i KPA Pension. Företaget tillhandahåller också koncernledande funktioner,

verksamhetsfunktioner samt stabsfunktioner.

Företaget fakturerar månadsvis ut samtliga kostnader, exklusive företagets egna kostnader, till övriga företag inom KPA Pension. Kostnaderna faktureras i proportion till nyttjandegrad (dvs. respektive företag bär sina särkostnader samt en framräknad del av gemensamma kostnader). I första hand fördelas kostnaderna direkt till det företag där resurserna förbrukas men när kostnader inte kan hänföras till ett enskilt företag används fördelningsnyckel.

Överenskommelser

Den kostnadsfördelning som överenskommit på övergripande nivå operationaliseras genom att interna överenskommelser upprättas mellan kostnadsställen/företag som interndebiteras. Överenskommelserna dokumenteras och innehåller uppgifter om hur uppföljning och kontroll ska utföras.

Internränta

Internränta betalas för fordringar och skulder mellan företag inom KPA Pension och Folksam. Räntan är STIBOR 1 vecka. I KPA Pensionsförsäkring uppgick internräntan 2019 till en kostnad om 124 (21) tusen kronor.

Not 44. Upplysningar om närstående, forts.

Lån

KPA Pensionsförsäkring har lämnat lån till dotter- och intresseföretag i samband med fastighets- och företagsförvärv om totalt 8 801 (5 207) miljoner kronor. Intäktsräntan på dessa lån uppgick till 72 (24) miljoner kronor. Lånen redovisas under balansposten Lån till koncernföretag.

Garantier/eventualförpliktelser

Solidariskt betalningsansvar för handelsbolagets skulder redovisas bland ansvarsförbindelser med 215 (248) miljoner kronor.

Ekonomiska arrangemang som inte redovisas i balansräkningen

Avtalat, ännu ej investerad del i fastighet, redovisas under Ekonomiska arrangemang som inte redovisas i balansräkningen med 29 (147) miljoner kronor.

Aktieägartillskott

Lämnat kapitaltillskott under året uppgår till 2 271 (359) miljoner kronor: Limhamns Sjöstad KB 112 (142), Litreb III AB 2 159 (11), Fastighets KB Sejen - (35), Lommanian KB - (106), Pålsjö - (52) och Spårvagnen KB - (13).

Utdelningar

Erhållna utdelningar från Litreb III under året uppgår till 346 (420) miljoner kronor.

Närståendetransaktioner

Noter

Följande transaktioner har skett mellan KPA Pensionsförsäkring och närstående parter inom:		2019				2018			
	Erlagd	Erhållen	Fordran	Skuld		Erlagd	Erhållen	Fordran	Skuld
KPA-koncernen, Tkr									
Moderföretag:			121 742	-				5 052	-
Administrativt stöd	610	731				1 080	775		
Koncernföretag:			12 361	-				126 596	-
Administrativt stöd	8 113	197 365				6 984	222 565		
Summa	8 723	198 096	134 103	-		8 064	223 339	131 647	-
Folksam Liv-koncernen, Tkr									
Moderföretag:			-	28 113				-	38 415
Administrativt stöd	8 954	2 310				1 404	1 598		
Försäkringsrörelsen	23 461	825				31 229	900		
IT	99 251	6				89 021	1 920		
Kapitalförvaltning	83 444	-				100 149	-		
Dotterföretag:			3 261	284				2 075	332
Administrativt stöd	139	815				404	467		
Summa	215 250	3 955	3 261	28 397		222 207	4 885	2 075	38 747
Folksam Sak-koncernen, Tkr									
Moderföretag:			-	11 056				-	19 994
Administrativt stöd	31 267	-				36 103	-		
Försäkringsrörelsen	5 937	229				5 792	-		
IT	37 463	42				39 724	1 008		
Summa	74 666	271	-	11 056		81 618	1 008	-	19 994
Summa	298 639	202 322	137 364	39 453		311 889	229 233	133 722	58 741

Försäkringsrörelsen består av kostnader för bland annat distribution, skadehantering, kundservice, försäkringsadministration och den gemensamma marknadsorganisationen. Med kapitalförvaltning avses kapitalförvaltningskostnaderna.

Bland IT-transaktionerna ingår bland annat datautrustning, drift och utveckling av system, trycksaker samt telefoni. Administrativt stöd avser kostnader inom övriga centrala enheter, exempelvis kostnader för lokal, personalkostnader, kommunikation, redovisning, revision och marknadsföring.

Not 45. Medelantal anställda samt löner och ersättningar

	Koncernen		Moderföretaget	
Medelantal anställda ¹⁾	2019	2018	2019	2018
Tjänstemän	90	65	90	65
varav män	35%	39%	35%	39%

¹⁾ Folksamgruppen tillämpar tillikaanställning vilket innebär att personalen är anställd i flera företag inom gruppen. Varje anställd är organisatoriskt placerad på ett kostnadsställe. Ett kostnadsställe kan endast tillhöra ett företag. Den anställdes lönekostnader belastar initialt det organisatoriskt tilldelade kostnadsstället, varefter lönekostnaderna fördelas mellan kostnadsställen inom Folksamgruppen i förhållande till utfört arbete. Utifrån tillikaanställningsmodellen är medelantalet anställda i KPA Pensionsförsäkring 229 (223) personer.

	Koncernen		Moderföretaget	
Löner, ersättningar och övriga förmåner, Tkr ¹⁾	2019	2018	2019	2018
Styrelse	-1 589	-1 268	-1 589	-1 268
Vd	-2 203	-2 089	-2 203	-2 089
Andra ledande befattningshavare	-1 263	-2 447	-1 263	-2 447
Summa ledande befattningshavare	-5 055	-5 804	-5 055	-5 804
Tjänstemän	-55 649	-38 693	-55 649	-38 693
Totalt	-60 704	-44 497	-60 704	-44 497
Sociala kostnader	-33 355	-29 615	-33 355	-29 615
varav pensionskostnader styrelse, inklusive löneskatt.	-	-	-	-
varav pensionskostnader vd, inklusive löneskatt.	-778	-777	-778	-777
varav pensionskostnader andra ledande befattningshavare, inklusive löneskatt.	-422	-1 094	-422	-1 094
varav pensionskostnader tjänstemän, inklusive löneskatt.	-12 463	-13 524	-12 463	-13 524

¹⁾ Vd är även verksam i andra KPA-företag. Lönekostnaderna fördelas därför mellan dessa företag. Ledande befattningshavare består av företagsledningen, som är tillika engagerad av samtliga företag i KPA Pension. Därför fördelas lönerna mellan företagen.

Fördelning kvinnor och män, styrelse och ledande befattningshavare	2019		2018	
Antal, Koncernen	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
Styrelse	8	3	8	3
Vd	1	-	1	-
Andra ledande befattningshavare	-	3	1	2
Summa kvinnor och män, styrelse och ledande befattningshavare	9	6	10	5

Not 45. Medelantal anställda samt löner och ersättningar, forts.

Ersättningspolicy

Ersättningspolicy KPA Pensionsförsäkring utgår från Folksam Livs ersättningspolicy samt de grundläggande värderingarna inom Folksam och har som mål att långsiktigt attrahera, motivera och behålla kvalificerade medarbetare med rätt kompetens vilka bidrar till att KPA Pensionsförsäkring når sina mål och strategier på kort och lång sikt. Ersättningen ska vara individuell och differentierad, den ska motivera goda prestationer och önskvärda beteenden samt bidra till ett sunt risktagande som ligger i linje med ägarnas och kundernas förväntningar på KPA Pensionsförsäkring. Ersättningarna ska utformas och bestämmas utan hänsyn till kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.

KPA Pensionsförsäkring AB har en restriktiv hållning till rörliga ersättningar. För att minimera överdrivet risktagande samt undvika intressekonflikter där kundens intressen inte tas till vara med tillbörlig omsorg så utgår inga rörliga ersättningar inom KPA Pensionsförsäkring utöver kollektiva program baserade på Folksam Livs övergripande mål fastställda av styrelsen för Folksam Liv och som gäller för alla anställda inom Folksam inklusive dotterföretag.

För vd utgår ingen rörlig ersättning. För övriga anställda inom KPA Pensionsförsäkring AB som kan påverka företagets risknivå utgår ingen rörlig ersättning dock med undantag för kollektiva program baserade på Folksam Livs övergripande mål vilka är fastställda av styrelsen för Folksam Liv och som gäller för alla anställda inom Folksam inklusive dotterföretag.

Beslutsgång för ersättningspolicy

KPA Pensionsförsäkrings ersättningspolicy är fastställd av KPA Pensionsförsäkrings styrelse.

Ersättningsutskott

Inom KPA Pensionsförsäkring har styrelseordföranden ersättningsutskottets roll.

Anställda som kan påverka risknivån i

KPA Pensionsförsäkring

KPA Pensionsförsäkring har identifierat de anställda som väsentligen kan påverka risknivån i företaget. Denna grupp av anställda utvärderas löpande och kan ändras beroende på den påverkan de har från tid till annan. Anställda som kan påverka risknivån i KPA Pensionsförsäkring är vd samt tillikaanställda chefer och medarbetare i centrala kontrollfunktioner.

Folksam belöningsprogram

Folksam har ett belöningsprogram som omfattar samtliga medarbetare inom Folksam inklusive dotterföretag utom vd, koncernledning, vd/vice vd i dotterföretag och chef för internrevision. Syftet med belöningsprogrammet för 2019 var att skapa fokus på Folksams strategi och övergripande mål; att Folksam ska ha försäkrings- och pensionssparandebansens mest nöjda kunder samt ett ökat kostnadsfokus. Nöjda kunder samt att hålla nere driftkostnaderna utgjorde de belöningsgrundande målen i belöningsprogrammet.

Belöningsprogrammet kan falla ut med 0 kronor till maximalt 20 000 kronor per medarbetare beroende på grad av måluppfyllelse. Utfallet i belöningsprogrammet växlas obligatoriskt till en avsättning i en individuell tjänstepensionsförsäkring.

Not 45. Medelantal anställda samt löner och ersättningar, forts.

Ersättning styrelse och utskott

2019, Tkr	Styrelse- arvode	Risk- och kapital- utskott	Övriga förmåner	Sociala kostnader ¹⁾	Totalt
Styrelsens ordförande					
Anders Knape	-213	-48	-	-82	-343
Övriga styrelseledamöter					
Lena Dahl	-162	-	-	-51	-213
Eva Fagerberg	-155	-43	-	-62	-260
Karin George af Klercker ²⁾	-	-	-	-	-
Lenita Granlund	-147	-	-	-46	-193
Anders Henriksson, t o m maj	-51	-	-	-16	-67
Catrina Ingelstam	-162	-48	-	-66	-276
Anna-Karin Laurell, ²⁾	-	-	-	-	-
Sture Nordh	-162	-	-	-17	-179
Helene Odenljung, t o m maj	-44	-	-	-14	-58
Ulf Olsson, fr o m maj	-111	-	-	-35	-146
Carina Sandor, fr o m maj	-104	-	-	-33	-137
Annika Wallenskog	-140	-	-	-44	-184
Summa ersättning styrelse och utskott	-1 451	-138	-	-465	-2 055

2018, Tkr	Styrelse- arvode	Risk- och kapital- utskott	Övriga förmåner	Sociala kostnader ¹⁾	Totalt
Styrelsens ordförande					
Anders Knape	-159	-52	-	-66	-277
Övriga styrelseledamöter					
Lena Dahl	-122	-	-	-38	-160
Eva Fagerberg	-122	-42	-	-52	-216
Karin George af Klercker ²⁾	-	-	-	-	-
Lenita Granlund	-122	-	-	-38	-160
Anders Henriksson	-115	-	-	-36	-151
Catrina Ingelstam	-122	-26	-	-47	-195
Anna-Karin Laurell, fr o m maj ²⁾	-	-	-	-	-
Sture Nordh	-115	-	-	-36	-151
Helene Odenljung	-87	-	-	-27	-114
Patrik Schinzel, avgått maj	-43	-26	-	-22	-91
Annika Wallenskog	-115	-	-	-36	-151
Summa ersättning styrelse och utskott	-1 122	-146	-	-398	-1 666

¹⁾ Varav inga pensionskostnader.²⁾ Interna ledamöter erhåller inget arvode.

Not 45. Medelantal anställda samt löner och ersättningar, forts.

Arvodesnivåer styrelsen, Tkr	2019	2018
Styrelseordförande, fast årsarvode	-113,5	-109
Övriga ex vd, fast årsarvode	-76	-73
Sammanträdesarvode per tillfälle	-7,3	-7,0
Arvoden till ledamöter i Risk- och kapitalutskott, Tkr	2019	2018
Ordinarie ledamot	-32,3	-31
Sammanträdesarvode per tillfälle	-5,5	-5,3
Löner, ersättningar, arvoden och förmåner	2019	2018
Moderföretaget, Tkr		
Vd		
Britta Burreau ¹⁾		
Grundlön	-2 160	-2 053
Övriga förmåner och ersättningar ²⁾	-43	-36
Pensionskostnad ³⁾	-778	-777
Summa kostnader	-2 981	-2 866
Andra ledande befattningshavare		
Andra ledande befattningshavare 3 (3) personer, varav 3 (3) personer med rörlig ersättning ^{1), 4)}		
Grundlön	-1 241	-2 355
Rörlig ersättning ⁵⁾	-21	-23
Övriga förmåner och ersättningar ²⁾	-22	-69
Pensionskostnad ³⁾	-422	-1 094
Summa kostnader	-1 706	-3 541
Övriga tjänstemän		
Övriga anställda 86 (62) personer, varav 86 (62) personer med rörlig ersättning		
Grundlön	-55 649	-38 282
Rörlig ersättning ⁵⁾	-788	-411
Pensionskostnad ³⁾	-12 463	-13 524
Summa kostnader	-68 900	-52 217

¹⁾ Vd och ledande befattningshavare tillhör även KPA Pensions företagsledning. Lönekostnaderna fördelas därför mellan KPA Pensions bolag.

²⁾ Övriga förmåner och ersättningar avser huvudsakligen tjänstebil.

³⁾ Pensionskostnader avser kostnader hänförligt till respektive år.

⁴⁾ Ledande befattningshavare består av koncernens företagsledning, som är tillika engagerad av samtliga företag i KPA Pension.

⁵⁾ Rörlig ersättning avser Folksam belöningsprogram.

Not 45. Medelantal anställda samt löner och ersättningar, forts.

Övrig information om ersättningar till anställda enligt Finansinspektionens föreskrift FFFS 2015:12

Räkenskapsårets kostnadsförda totalbelopp för avgångsvederlag uppgick till 365 tusen kronor. Räkenskapsårets ackumulerade totalbelopp för avgångsvederlag uppgick till 236 tusen kronor och räkenskapsårets utbetalda avgångsvederlag uppgick till 129 tusen kronor.

Ersättningar till ledande befattningshavare

Principer

Till styrelsens ordförande och ledamöter inklusive arbetstagarrepresentanter utgår arvode enligt bolagsstämmans beslut.

Ersättningen till vd och andra ledande befattningshavare utgörs av grundlön, övriga förmåner och pension. Det finns inga rörliga ersättningar eller övriga ersättningar till vd. För övriga ledande befattningshavare utgår inga rörliga ersättningar utöver Folksam belöningsprogram.

Med andra ledande befattningshavare avses de 3 personer som tillsammans med vd utgör KPA Pension företagsledning. För företagsledningens sammansättning, se ovan.

Pensioner

Pensionsåldern för vd är 65 år. Vd har en premiebaserad pensionsförmån med en premieavsättning som motsvarar 31 procent av den årliga bruttolönen. Övriga ledande befattningshavare omfattas av den kollektivavtalade tjänstepensionsplanen. Pensionsålder för övriga ledande befattningshavare är 65 år.

Avgångsvederlag

Avgångsvederlag utgår för vd med 12 månadslöner och uppsägningstiden är 6 månader från företagets sida. Inga avtal om avgångsvederlag eller liknande förmåner finns för andra ledande befattningshavare utan dessa har i likhet med alla anställda 6 månaders uppsägningstid enligt kollektivavtal.

Pensionsupplysningar (moderföretag)

KPA Pension åtagande till anställda för kollektivavtalade tjänstepensioner tryggas i Konsumentkooperationens pensionsstiftelse sedan 1 juli 2011. Pensionsplanen, KTP-planen, består av en förmånsbestämd plan för de som är födda 1 juli 1978 eller tidigare eller en premiebaserad plan för de som är födda senare än 1 juli 1978.

Premierna för de förmånsbestämda och premiebästa delarna redovisas löpande som kostnader i arbetsgivaren KPA ABs resultaträkning. Kostnaden för särskild löneskatt på pensionskostnader periodiseras i takt med att de uppstår i KPA ABs resultaträkning. Pensionsåtagandena redovisas inte i KPA ABs balansräkning.

Tidigare intjänade pensionsförmåner enligt KPA-planen tryggas med försäkring. KPA Pension tryggar även pensionsrätt i KPA ABs Pensionsstiftelse för före detta anställda (15 stycken) enligt pensionsavtalet PA-KL och några äldre kommunala pensionsbestämmelser. Pensionsåtaganden tryggade i stiftelsen har beräknats enligt Finansinspektionens tryggningsgrund FFFS 2007:24 som ska användas vid beräkning av pensionsskuld för företag.

Räntan för 2019 är fastställd till 0,7 (0,6) procent för nominella åtaganden, medan räntan för indexerade åtaganden är -0,8 (-0,6) procent.

Vid redovisning av pensionsåtaganden i juridisk person tillämpas reglerna i tryggandelagen och Finansinspektionens föreskrifter. Tillämpning av tryggandelagen är en förutsättning för skattemässig avdragsrätt. Reglerna i IAS 19 avseende förmånsbestämda pensionsplaner tillämpas därför inte utan upplysningar lämnas enligt relevanta delar av vad som anges i IAS 19. Pensionsberäkningarna bygger på löne- och pensionsnivåer på balansdagen.

Not 45. Medelantal anställda samt löner och ersättningar, forts.

Tkr	Koncernen och Moderföretaget	
	2019	2018
Specifikation av redovisade pensionskostnader i KPA Pension, pensionering genom försäkring		
Försäkringspremier	651	728
Särskild löneskatt på pensionskostnader	169	56
Årets pensionskostnad	820	784

Pensionsåtagande tryggade i KPA AB:s Pensionsstiftelse	2019	2018
Verkligt värde på tillgångar i stiftelsen	29 407	29 747
Finansiella skulder	-1 574	-1 684
Pensionsåtagande tryggade i stiftelsen	-25 201	-24 359
Övervärde	2 632	3 704

Not 46. Avstämning av totalavkastningstabell

Mkr	Not	Ingående marknadsvärde 2019-01-01	Utgående marknadsvärde 2019-12-31	Total- avkastning 2019
Räntebärande				
Obligationer	20	92 986	92 795	
Upplupen ränta på räntebärande värdepapper		660	436	
Omklassificering till specialplaceringar		-95	-142	
Räntederivat		271	755	
Valutaderivat		262	734	
Utlåning till kreditinstitut		555	744	
Skulder till kreditinstitut		-291	-1 552	
Likvida medel		2 505	5 352	
Räntebärande innan värderingsskillnader		96 852	99 123	924
Prisskillnader		98	80	-36
Värderingsprinciper terminer		1	-23	-8
Räntebärande enligt TAT		96 952	99 180	879
Aktier				
Aktier och andelar	19	60 645	81 544	
Omklassificering till specialplaceringar		-3 497	-3 871	
Restitutioner	26	18	42	
Aktiederivat	24	-89	-8	
Likvida medel		382	341	
Aktier innan värderingsskillnader		57 459	78 048	17 842
Skillnad värderingskurs bid/traded		49	49	-6
Värderingsprinciper terminer		3	8	5
Aktier enligt TAT		57 511	78 105	17 841
Specialplaceringar				
Omklassificering från aktier		3 497	3 871	
Omklassificering från ränta		95	142	
Aktier och andelar i intresseföretag		225	207	
Övriga lån		2 280	2 737	
Likvida medel		53	241	
Specialplaceringar innan värderingsskillnader		6 151	7 199	308
Värderingsskillnader		0	36	36
Specialplaceringar enligt TAT		6 151	7 235	344

Not 46. Avstämning av totalavkastningstabell, forts.

Mkr	Not	Ingående marknadsvärde 2019-01-01	Utgående marknadsvärde 2019-12-31	Total- avkastning 2019
Fastigheter				
Aktier i dotterföretag som förvaltar fastigheter	17	4 123	6 437	
Lån till koncernföretag		5 207	8 801	
Upplupen ränta lån		9	0	
Fastigheter innan värderingsskillnader		9 340	15 238	478
Värderingsskillnader		2 600	3 071	472
Fastigheter enligt TAT		11 940	18 309	950

Mkr	Not	2019
Kapitalavkastning intäkter	4	8 680
Värdeökning på övriga placeringstillgångar	5	10 942
Värdetförändring fondförsäkringstillgångar	34	2 050
Kapitalavkastning kostnader	10	-152
Värdeminskning på övriga placeringstillgångar	11	0
Kapitalavkastning enligt resultaträkningen		21 520
Justeringar för poster i kapitalavkastningen som inte ingår i totalavkastningstabellen (TAT) ¹⁾		-1 967
Justeringar pga skillnad i prisprofiler mellan resultaträkningen och TAT		-47
Justeringar pga skillnad i värderingsprinciper mellan resultaträkningen och TAT ²⁾		508
Totalavkastning enligt TAT		20 014

¹⁾ Avser avkastning på tillgångar och skulder som inte ingår i placeringsriktlinjerna. Ingår därför inte i TAT.

²⁾ Avser avkastning på tillgångar som värderas till anskaffningsvärde i balansräkning men till marknadsvärde i TAT. Avser aktier i dotter- och intresseföretag.

Not 47. Tvister

Det förekommer inte några tvister som i väsentligt avseende kan påverka företagets finansiella ställning.

Not 48. Väsentliga händelser efter balansdagen

Karolina Håkansson, sektionschef Kapitalförvaltning och Hållbarhet, ingår sedan 1 januari 2020 i företagsledningen för KPA Pension. Samtidigt lämnade Jeanette Almér ledningsgruppen.

För att säkra den långsiktiga avkastningen har KPA Pensionsförsäkring anpassat den garanterade räntenivån på avgiftsbestämd traditionell försäkring från 0,50 procent till 0,25 procent före skatt och avgifter. Garantin beräknas på 80 procent på det belopp som betalas in. Ändringen gäller från den 26 mars 2020 och premier inbetalda före detta datum påverkas inte.

Coronaviruset framfart över världen skapar stor volatilitet på de finansiella marknaderna. KPA Pensionsförsäkring påverkas finansiellt av detta bland annat genom fallande tillgångsvärden. Företaget har en mycket god solvens, vilket innebär att den negativa påverkan på resultaträkningen inte utgör någon signifikant risk för kapitalisering eller likviditet, även om den negativa utvecklingen skulle fortsätta. Företaget har i verksamheten haft en god förberedelse i form av kontinuitetsplaner, vilka har aktiverats. Den operationella verksamheten har därför kunnat upprätthållas tillfredsställande, vilket vi räknar med att kunna vidmakthålla.

Årsredovisningens undertecknande

Stockholm den 23 mars 2020

Anders Knapé
Ordförande

Lenita Granlund

Sture Nordh

Ulf Olsson

Eva Fagerberg

Annika Wallenskog

Carina Sandor

Lena Dahl

Karin George af Klercker

Anna-Karin Laurell

Catrina Ingelstam

Britta Burreau
VD

Vår revisionsberättelse har lämnats den

2020

Ernst & Young AB

KPMG AB

Daniel Eriksson
Auktoriserad revisor

Magnus Ripa
Auktoriserad revisor

Definitioner och begrepp

Avkastningsränta

Den avkastning med vilken de försäkrades sparande (pensionskapitalet) ökar.

Direktavkastning, i procent

Kapitalavkastning, intäkter, minskat med driftskostnader för byggnader och mark, i förhållande till det genomsnittliga verkliga värdet på posterna; placeringstillgångar, placeringstillgångar för vilka försäkringstagaren bär placeringsrisk samt kassa och bank. Med Kapitalavkastning, intäkter menas hyresintäkter från byggnader och mark, utdelning på aktier och andelar, ränteintäkter m.m.

Duration

Löptid.

Försäkringstekniska avsättningar

En skuldpost i balansräkningen i livförsäkringsföretagen som avser garanterade åtaganden gentemot försäkringstagarna.

Förvaltningskostnadsprocent

Driftskostnader jämte skaderegleringskostnader, i förhållande till det genomsnittliga verkliga värdet på posterna; placeringstillgångar, placeringstillgångar för vilka försäkringstagaren bär placeringsrisk samt kassa och bank. Med driftskostnader menas anskaffningskostnader, förändring i posten Förutbetalda anskaffningskostnader, administrationskostnader samt provisioner och vinstandelar i avgiven återförsäkring.

Kapitalbas

Kapitalbasen består av eget kapital inklusive obeskattade reserver samt öppet redovisade övervärden i placeringstillgångar och latent skatt i orealiserade vinster. Avdrag görs för immateriella tillgångar samt innehav i kreditinstitut som inte omfattas av grupp-baserad tillsyn.

Kollektiv konsolidering

Företagets tillgångar värderade till verkligt värde minskade med aktiekapital, finansiella skulder och företagets totala åtagande (garanterade och icke garanterade).

Kollektiv konsolideringsnivå

Förhållandet mellan tillgångsvärden och företagets totala åtagande.

Konsolideringskapital

Konsolideringskapital utgörs av i balansräkningen redovisat eget kapital, obeskattade reserver, uppskjuten skatt samt övervärden och undervärden i placeringstillgångar som inte redovisats i balansräkningen.

ORSA

"Own Risk Solvency Assessment" det vill säga egen risk- och solvensbedömning där företagets risker och kapitalbehov bedöms.

Solvensgrad

Förhållandet mellan tillgångsvärden och företagets garanterade åtagande.

Solvenskvot

Förhållandet mellan kapitalbas och legalt solvenskrav. Solvenskravet är erforderlig solvensmarginal för tjänstepensionsverksamhet.

Solvensmarginal

Solvensmarginalen är den lägsta nivå som kapitalbasen ska uppgå till. Den beräknas utifrån verksamhetens art och omfattning.

Totalavkastning

Summan av direktavkastning (före avdrag för förvaltningskostnader) samt realiserade och orealiserade värdeförändringar på placeringstillgångarna.

Totalavkastning, i procent

Kapitalavkastning, intäkter jämte värdeförändringar och realisationsresultat vid försäljning av placeringstillgångar i förhållande till det genomsnittliga verkliga värdet på posterna; placeringstillgångar, placeringstillgångar för vilka försäkringstagaren bär placeringsrisk samt kassa och bank. Med Kapitalavkastning, intäkter menas hyresintäkter från byggnader och mark, utdelning på aktier och andelar, ränteintäkter m.m.

Bolagsbenämningar

Folksam

Folksam omfattar Folksam Liv-koncern och Folksam Sak-koncern. I begreppet koncern ingår konsoliderade och ej konsoliderade företag.

Folksam Liv-koncernen

I de finansiella rapporterna används begreppet koncern för att beskriva konsoliderade och ej konsoliderade företag. I koncernens balans- och resultaträkningar med tillhörande noter avses företag som konsolideras. Folksam Liv konsoliderar dotterföretag som står under bestämmande inflytande. Intresseföretag konsolideras och är de företag i vilka koncernen har ett betydande inflytande, men inte ett bestämmande inflytande. Folksam Liv är moderföretag i en koncern som förutom moderföretaget omfattar dels helägda dotterföretag som Folksam Fondförsäkringsaktiebolag (publ) (Folksam Fondförsäkring), dels delägda företag som företagen inom KPA Pension, som ägs till 60 procent och Folksam LO Fondförsäkringsaktiebolag (publ) (Folksam LO Fondförsäkring), som ägs till 51 procent. KPA Pension omfattar KPA AB, KPA Livförsäkring AB (publ) (KPA Livförsäkring), KPA Pensionsförsäkring AB (publ) (KPA Pensionsförsäkring) samt KPA Pensionservice AB.

Folksam Sak-koncernen

I de finansiella rapporterna används begreppet koncern för att beskriva konsoliderade och ej konsoliderade företag. I koncernens balans- och resultaträkningar med tillhörande noter avses företag som konsolideras. Folksam Sak konsoliderar dotterföretag som står under bestämmande inflytande. Intresseföretag konsolideras och är de företag i vilka koncernen har ett betydande inflytande, men inte ett bestämmande inflytande. Folksam Sak är moderföretag i en koncern som förutom moderföretaget omfattar helägda dotterföretag som Tre Kronor Försäkring AB och Förenade Liv Grupp-försäkring AB (publ) i likvidation (Förenade Liv) samt delägda företag som Saco Folksam Försäkrings AB, som ägs till 51 procent.

Folksam Liv-gruppen

Avser den försäkringsgrupp som rapporteras enligt Solvens II-regelverket, för Folksam Liv motsvarar det företag som ingår i Folksam i Folksam Liv-koncernen det vill säga företag som både konsolideras och ej konsolideras i de finansiella rapporterna.

Folksam Sak-gruppen

Avser den försäkringsgrupp som rapporteras enligt Solvens II-regelverket, för Folksam Sak motsvarar det företag som ingår i Folksam Sak-koncernen det vill säga företag som både konsolideras och ej konsolideras i de finansiella rapporterna.

Besöksadress: Bohusgatan 14, 116 67 Stockholm
Telefon: 08-665 04 00, Org: 556527-7182
Kundtjänst: 020-650 500 www.kpa.se

KPA
PENSION